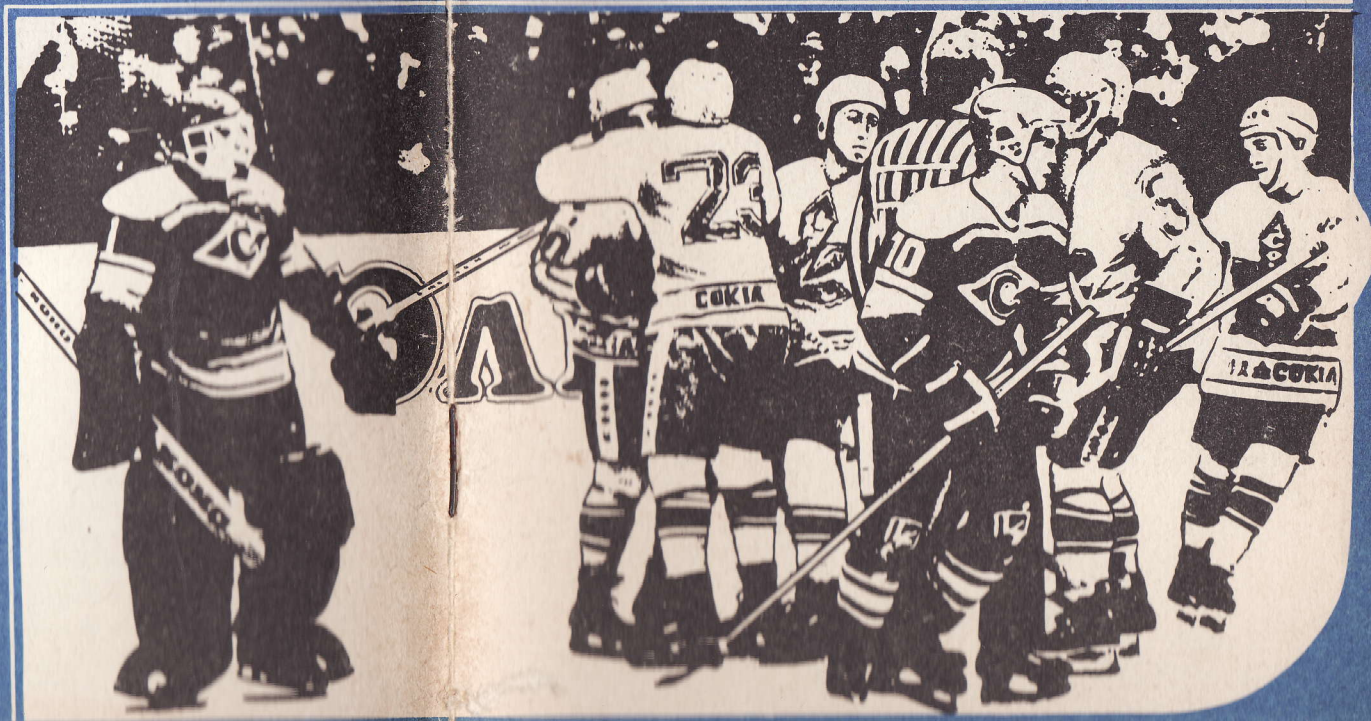


40 к.

# ХОКЕЙ '84 '85

# ХОКЕЙ '84 '85



ДОВІДНИК-КАЛЕНДАР

ДОВІДНИК-КАЛЕНДАР



# ХОКЕЙ '84 '85

ДОВІДНИК-КАЛЕНДАР

КИЇВ «ЗДОРОВ'Я» 1984

75.579я2  
X70

УДК 796.966

Упорядник Д. Ф. ГЕРАСИМЕНКО

Автори: *Володимир Боденчук, Юрій Бондар, Віктор Браницький, Валерій Вихованець, Дмитро Герасименко, Валерій Золотарьов, Петро Лейко, Василь Сайко, Олексій Семененко*

Фото В. БРАНИЦЬКОГО, П. ЛЕЙКА, Б. НАУМЕНКА

Рецензент  
член Спілки журналістів СРСР  
*М. І. Дорошенко*

X  $\frac{420200000-162}{M209(04)-84}$  140.84

© Видавництво «Здоров'я», 1984

## ІТИ ВПЕРЕД, ВДОСКОНАЛЮВАТИСЬ

В. О. ДОРОХОВ,

завідуючий сектором фізичної культури і спорту  
відділу пропаганди і агітації ЦК Компартії України

Новий хокейний сезон, що стартує в нашій країні,— особливий. Він дає початок новому чотирилітньому циклові. Як завжди, вирушаючи в путь, окинемо уважним поглядом наші здобутки, стан усього хокейного господарства.

Минулий сезон приніс немало приємних хвилин шанувальникам хокею з шайбою. Виконано найголовніше завдання спортивної чотирирічки — здобуто впевнену перемогу на зимових Олімпійських іграх. Збірна Радянського Союзу виграла в усіх суперників, з якими довелось мірятися силами в Сараєві. Це, однак, не створює враження, що олімпійський турнір для наших льодових лицарів виявився легкою прогулянкою. Дамокловим мечем над ними висів гіркий досвід XIII Білої Олімпіади, коли одна-єдина осічка призвела до втрати золотих медалей. І в цій ситуації наші хокеїсти зуміли сповна продемонструвати усі найкращі якості, притаманні радянським спортсменам, і знову, всьоме, стали олімпійськими чемпіонами.

У гострій, напруженій боротьбі проходив чемпіонат країни. За одним, правда, виключенням — золоті нагороди задовго до фінішу «забронювали» за собою столичні армії. А на срібні і бронзові медалі на цей раз претендували п'ять — шість команд. І якщо «Спартак» таки заволодів «своєю» другою сходинкою п'єдесталу пошани, то столичним динамівцям, уперше за багато років, довелося поступитися третім місцем воскресенському «Хіміку».

Принаймні на «бронзу» тривалий час претендував і київський «Сокил» — флагман українського хокею. Після проходження турнірного екватора всесоюзної першості команда мала в активі (саме в активі!) 30 очок після 22-х матчів. Це давало змогу ділити друге-третє місця з московським «Спартаком», котрий мав такі ж показники.

Але в чемпіонаті наступила тривала перерва, викликана підготовкою й участю збірної країни в олімпійському турнірі. Здавалось, вона не повинна була негативно вплинути на хокеїстів «Сокола». Вони, зокрема, провели ігри в Чехословаччині й Фінляндії, взяли участь в розіграші Кубка ВЦРПС. Значна група київських спортсменів разом з наставником А. Богдановим запрошувалась до складу другої збірної країни. Словом, під час перерви гравці «Сокола» мали солідну ігрову практику, котра підкріплювалась звичним навчально-тренувальним режимом.

Однак, після відновлення змагань київську команду важко було впізнати: на майданчику хокеїсти часто виглядали безпорадними. Особливо, коли входили в зону суперників. Їхні атаки не отримували логічного завершення, бо хокеїсти діяли безініціативно, часом навіть пасивно. Це призвело до того, що очки, з таким трудом здобуті в перших двох колах, розвіялися як пір'я за якийсь місяць.

Згадую про це все не для запізнілого докору хокеїстам та їхнім наставникам, а для того, щоб розібратися в причинах відносно невдачі на фініші. А вона, вважаю, криється в психологічній невідповідності до штурму найвищих вершин радянського хокею. Це стосується і підготовки майстрів екстра-класу — вихованців «Сокола», які могли б реально претендувати на місце в збірній країни, а в скрутні для команди моменти рішуче брали б на себе гру, вели вперед партнерів, а то і вирішували долю матчів. Сподіваємось, що вже в нинішньому сезоні тренери, керівники й гравці «Сокола» зроблять рішучий крок до подолання й цього бар'єру.

Чи є підстави для таких сподівань? Так, є! Її цілком реальні. Віримо, що гравці «Сокола» та їхні наставники творчо проаналізували здобутки і прорахунки минулого сезону. Вселяють також надію на успіх і такі факти: одразу три вихованці «Сокола» — Михайло Татаринов, Олег Посметьев і Володимир Єловиков — у складі юнацької збірної СРСР стали чемпіонами Європи (перший з них став ще і чемпіоном світу в складі молодіжної збірної країни); срібними призерами першості СРСР стали юні хокеїсти Києва, серед яких виявилось чимало талановитих хлопців; нарешті, справжні творчі стосунки встановлено з колективом другої ліги — київським «Машинобудівником». І вже в цьому сезоні чекаємо змістовної гри від Олега Синькова, Євгена Аліпова та Олега Посметьева — повипредів «молодшого брата» в «Соколі».

До речі, діяльність своєрідної зв'язки «Сокіл» — «Машинобудівник» позитивно вплинула і на турнірні справи останніх. Про це яскраво свідчать не тільки високій рядок у підсумковій таблиці, а також змістовна, запальна гра в переважній більшості матчів.

Черговий крок уперед зробили і динамівці Харкова, що виступають у першій лізі. Добір гравців нашої другої команди, висока кваліфікація тренерів, турбота місцевих партійних, державних і фізкультурних організацій про команду, а також про розвиток хокею в області дають підстави сподіватись, що харків'яни на третій рік перебування в першій лізі не тільки зроблять новий крок уперед, а спроможуться на вирішальний ривок для виходу у вищий ешелон вітчизняного хокею.

Нарешті, в новому сезоні чекаємо дальшого посилення масовості хокею в нашій республіці. Для цього є відповідні можливості: і матеріально-технічна база, і кваліфіковані кадри, і плідна діяльність причетних до справи організацій, і невсипуча енергія тисяч ентузіастів.

Ще одна прикметна особливість нового сезону в нашій країні —

зміни в структурі проведення чемпіонату СРСР. У вищій лізі, як і раніше, виступатимуть 12 команд: ЦСКА, «Спартак» (Москва), «Хімік» (Воскресенськ), «Динамо» (Москва), «Сокіл» (Київ), «Торпедо» (Горький), «Крила Рад» (Москва), «Динамо» (Рига), «Трактор» (Челябінськ), СКА (Ленінград), «Іжсталь» (Іжевськ) і «Автомобіліст» (Свердловськ). На першому етапі вони проведуть двоколовий турнір (по 22 матчі), що триватиме до 1 грудня 1984 р.

Після півторамісячного антракту, під час якого пройде цілий ряд міжнародних турнірів і матчів, чемпіонат відновиться. Команди, що посіли за підсумками першого етапу 1—8-е місця, проведуть між собою ігри також у два кола (по 14 матчів). На третьому етапі ця вісімка команд розділиться за турнірними здобутками на дві групи: перші три колективи розіграють в два кола (по 4 матчі) золоті, срібні та бронзові медалі, а команди, що посядуть на другому етапі 4—8-е місця, проведуть між собою чотириколовий турнір (по 16 матчів).

Чотири команди вищої ліги, що не потраплять після першого етапу змагань до вісімки кращих, разом з чотирма найсильнішими колективами першої ліги (за результатами двоколового турніру 16 команд) зіграють кожна з кожною по чотири матчі. Залік для команд різних ліг вестиметься окремо. Найгірша з-поміж команд вищої ліги буде переведена в першу, натомість найсильніший колектив першої ліги отримає право на перехід до вищого ешелону радянського хокею.

Вже згадувалося вище, що в першій лізі стартують 16 команд. Серед них і харківське «Динамо». Додам, що колективи цієї ліги, котрі після першого етапу опиняться на 5—16-у місцях, проведуть потім ще один двоколовий турнір, де й визначаться три команди, що залишать першу лігу.

У трьох зонах змагатимуться 38 команд другої ліги. Цього ешелону нашого хокею перемини не торкнулися. Як і в попередні сезони, три кращі команди отримають путівки до першої ліги. В Західній зоні стартує представник нашої республіки — київський «Машинобудівник».

Як завжди, цікавий і насичений міжнародний календар радянських хокеїстів. Ще до старту чемпіонату країни пройдуть розіграші Кубка європейських чемпіонів і Кубка Канади, призів «Советского спорта». В грудні 1984 р. буде розіграно традиційний «Приз «Известий», а з 17 квітня по 3 травня 1985 р. у Празі відбудеться черговий чемпіонат світу та Європи. Чимало ігор заплановано для другої збірної країни, деяких клубів, свої чемпіонати проведуть молодіжні та юнацькі команди.

Словом, у новий сезон вступаємо з побажаннями дальшого прогресу всьому радянському хокеєві, турнірних успіхів і творчих удач хокеїстам нашої республіки.



## ПІДСУМКИ, ЦИФРИ, ФАКТИ

### З АКЦЕНТОМ НА АТАКУ

Минулий сезон був із тих, що знову і знову постають перед очима яскравими барвами і довго житимуть і в душі, і в пам'яті, як слова і музика хорошої пісні. Адже, як і в пісні, в хокейній оркестровці кожен знаходить для себе й особливо зворушливі рядки, і неповторні музичні ритми.

А ще краще, коли смаки і запоти всіх, без винятку, прихильників льодової гри співпадають, коли всі зачаровані патхненням дійством хокейного ансамблю. Таке прекрасне й незабутнє видовище подарувала нам збірна СРСР у вирішальному матчі із спортсменами Чехословаччини на арені олімпійського Сараєва. Гору взяли наші хлопці настільки впевнено і надійно, наскільки нашому хокею необхідна була перемога, на яку чекали ми вісім років.

Напередодні цієї зустрічі в матчах із шведами і канадцами радянські хокеїсти вели гострі й різноманітні атаки з перших же хвилин і швидко добивалися успіху. У збірній Чехословаччини були свої козирі: доскіпливо побудовані ігрові порядки на всіх ділянках майданчика — не підступитися. Як же бути?

Чехословацькі тренери відрядили протистояти ланці Ларіонова свою найпрацездатнішу трійку — Корбелу, Пашека і Цалдра. Наші відповіли тим же: провідну ланку Лібі, Руснака, Лукача доручили опікати енергійним Скворцову, Ковіну та Васильєву. І ті, і ті відразу почали атаки на граничних швидкостях, намагаючись перехопити ініціативу. Та вже невдовзі трійка Тюменева перевела гру в середню зону, а Шенелев, Капустін і Фетісов зайнялися безпосередньо облогою воріт Шиндела. Черник і його партнери відповідають різкими контрвипадами. Та це лише епізодичні пориви. Наші нападаючі впевнено контролюють шайбу і, шукаючи шляхи до воріт, не дають захиснику ні хвилину передихнути. Має шанс відзначитись Дроздецький — шайба летить повз ворота. Та ось вона потрапляє до Кожевникова. Сильний кидок — і збірна СРСР повела в рахунку. Це був мов би сигнал до штурму. Герасимов і Хомутов геть розтинають захисні редути. Б'ють по цілі, мов із гармат, Касатонов і Фетісов. І все завдяки стрімкій перепасовці. Чехословацькі хокеїсти у відчай: як вони не шикують свої бойові порядки, як не маневрують, кожна їхня вилазка вчасно «запеленговується» і розрушається на підступах у зону, а коли необхідно, безпомилково діє Третяк.

Ось Ларіонова атакує чи не вся чехословацька п'ятірка, він втрачає, а потім знову знаходить шайбу, віддає її Касатову і той без замаху несхибно переправляє її в сітку — 2:0.

І надалі було так: один-два нападаючих із того чи іншого боку проти п'яťох захисників. Отже, обидві команди надто прискіпливі в обороні, що раніше було не властиво нашій збірній. Та це був матч особливого рангу, в ньому не могли не проявитися всі достоїнства нашого хокею, і вони проявилися з найкращого боку. Словом, у льодовій дружині В. Тихонова не було слабких місць.

Маючи перевагу в рахунку, необхідно було грати безпомилково і гнучко, залишатися господарями становища. Суперник часом мав, здавалося, необмежений ігровий простір, але його виділяли наші хлопці там, де хотіли, і тоді, коли хотіли, а самі пильнували гравця з шайбою і тих, хто міг кинутися йому на поміч. Тобто, кажучи мовою шахістів, весь час тримали нападаючих команди Чехословаччини в цейноті. Ім вдавалися лише окремі шахи-спалахи, що тривали якусь секунду чи дві — не більше. А кидки здалеку й середньої дистанції легко відводив Третяк. Як і в попередніх поєдинках, у цьому матчі кожен радянський хокеїст був на своєму місці, кожен неухильно виконував тренерський план. Так була здобута блискуча перемога на олімпійському турнірі.

Відаючи належне гравцям головної команди і мудрості її тренерів, усе ж десь на краєчку пам'яті причаїлася маленька хмаринка — краплина на загалом світлому хокейному небосхилі й мимохіть насто-рожує. Мається на увазі поразка від збірної Чехословаччини в кінці сезону. Поразка, яку, з одного боку, можна віднести до другорядних, які погоди не роблять, бо головні трофеї вже були здобуті й далися взнаки втома і розслабленість — неодмінні супутники успішно завершених жарких льодових баталій. Зрештою, справа не в самій поразці, а в стилі суперника, який терпляче, роками формував свою команду, дотримувався здебільшого гри від оборони, а тепер, відчувши снагу й поповнивши свої лави фізично сильними, високорослими атлетами, зробив рішучий акцент на атаку і був невпізнаним. Декому може здатися, що не варто загострювати увагу саме на цьому матчі (з ким не буває?), але знаючи те, що і в хокеї, як і в житті, треба завжди стояти на надійній позиції доброго господаря, який, збираючи щедрий урожай, одразу думає про завтрашній день. Так, переконані, мислять і тренери збірної на чолі з досвідченим і, безсумнівно, талановитим В. Тихоновим. У новому сезоні без нових стратегічних і тактичних знахідок не обійтись. А запасних ресурсів у нашого хокею достатньо.

З цього погляду нас не може не цікавити кожне висловлювання старшого тренера збірної і ЦСКА В. Тихонова. Ось його роздуми наприкінці сезону: «Починаючи з 1978 р. збірна СРСР повертається додому з чемпіонатів Європи і світу із золотими медалями, не збираючись поступатися титулами і в майбутньому. Ми — знову олімпійські

чемпіони. Команда ЦСКА нібито також всього «лише» знову стала чемпіоном країни та володарем Кубка європейських чемпіонів, але при цьому підвищилась якість гри. Що стосується найближчих суперників, скажу так: московські динамівці підібрали до свого складу хороших гравців, але зростанню їхньої майстерності заважає часта зміна тренерів. «Спартаку» слід поповнитися обдарованою молоддю.

Нині у нас проблема: як ще кілька клубів підтягнути до рівня ЦСКА? Від цього наш хокей став би якіснішим і боротьба в першості цікавішою, не пустували б трибуни. Для цього слід працювати й працювати. Але й армії не збираються тупцювати на місці.

А як працювати? На це питання в одному з інтерв'ю дохідливо розповів нападаючий арміїців Микола Дроздецький: «Навіть після того, як ми здобули чергову перемогу, але зіграли не так, як хотілось би тренерам, гру піддаємо прискіпливому аналізу. Навіть наші запасні беруть за замітку десятки, здавалось б, непомітних помилок, які розбираємо за допомогою магнітофона. А в разі поразки кожен шукає свою помилку, кожного хвилює: що не зробив для перемоги? Звалювати на іншого — заборонений прийом.

Вважаю, є команди, де тренуються хокеїсти не менше, ніж ми. Та справа в іншому. В нас кожне заняття вивірене, продумане, спрямоване на зростання майстерності кожного хокеїста зокрема. Переконали, що чимало наших хокеїстів, якби вони були в інших клубах, не досягли б такого рівня».

Навіть у цих стислих висловлюваннях тренера і гравця лідера нашого хокею прочитується, як на перший погляд, ціла низка очевидних аспектів, які ніби й просто застосувати на практиці. Але ні. Чому? Навіть спартаківці минулого сезону не здатні були чинити опір арміїцям. Динамівці ж узагалі здали свої позиції, а потім, утративши колишню психологічну стійкість, уже на фізичному й душевному надриві завершували сезон. У цій ситуації на передній план виступили «Сокіл» і «Хімік».

До перерви, викликані олімпійськими баталіями, «Сокіл» почувався впевнено. Мова точилася про те, що якщо не третє, то принаймні четверте місце команди забезпечене. І тут, в останньому, весняному циклі, все пішло сторчма — поразка за поразкою. Спочатку здавалось, що хокеїсти вибилися через тривалі канікули з ритму і ось-ось його упіймають. Де там! Невдачі, як лавина в горах, накочувались із невідоротною швидкістю.

Ні, гравці «Сокола» фізично і тактично не поступалися суперникам. Їх заколисала, скоріш за все, самовпевненість. Якже, минулого сезону були четвертими і тепер угорі таблиці. Якось утримаємось... Сьогодні програти — завтра виграємо. Така самозаспокоювальна філософія і налаштувала на мінорний лад київських хокеїстів небезпідставно тому, що і тренери сходились на тому, що команда ще не готова і не має такого класу, щоб змагатись за медалі. Завдання, по всьому, об-

межувалося тим, щоб утримати попередній плацдарм, а вже потім, як прибуде молоде обдароване поповнення, і розпочинати наступ. А скільки на це необхідно часу — сезон? два? п'ять? Про це дипломатично замовчувалося. А. Богданов, як тренер, як хороший спеціаліст, набув незаперечно визнання і, безперечно, в даному разі почувався спокійно: команда прогресує, чого ще треба? Досі кожного сезону «Сокіл» робив якісний крок уперед, але всьому є межа... Рано, рано націлюватись на медалі, з якого боку не прикинє.

Клас наших провідних клубів незаперечний. Вони домінують на міжнародній арені. «Сокіл» до них наблизився упритул, звершив (відамо йому належне) спортивне диво. Усі задоволені, всі розуміють, що тепер, перед штурмом вершини, слід запастись усім необхідним, принаймні акліматизуватись у провідній п'ятірці.

Усе наче б розумно, правильно, поставлено на реальний ґрунт. Та в спорті, коли попереду немає чіткої мети — саме попереду! — неодмінно настає «охолодження», втрачається бойовий дух і здобутки ігрової практики тануть на очах.

Можливо, якби не успіх «Хіміка», що став бронзовим призером і всіх приголомшив своєю відверто атакуючою манерою, сміливістю і, сказати б, відвагою і тренерів і гравців, то й тупцювання «Сокола» на місці, мабуть, не сприймалося б так гостро і болісно. Все ж таки в команді багато молоді, здатної змагатись на рівних із своїми ровесниками з інших клубів.

Цікаве дослідження провів відомий спортивний оглядач Юрій Цибанев. Чи була закладена в родослівній «Сокола» невідворотність нинішнього недугу? — ставить він питання. Мабуть, таки була, — напрошується відповідь, коли пригадуєш минулорічні матчі. Так, у грі з столичним «Динамо», приміром, поки кияни не пропустили гол, комбінаційна гра в них ладилась, та варто було дати осічку захисникам, як комбінаційна гра розвалилась, хіба хто один брав ініціативу на себе, атакував, а партнери тільки стежили за ним, не підтримували. А якщо щось і виходило, то хокеїсти наштотувувались на суперників і втрачали шайбу в найпростіших ситуаціях. «Уже й забули, коли останній раз вели гру, в основі якої був розумний ризик, — пригадуються слова А. Богданова. — Нічого не добрати: чи до авантюри вдаємося, чи надто застережливо діємо? Переконали, тут справа в психологічних каверзах!»

Ніхто із гравців не скаржився на перевтому; як завжди, всі трудилися багато, кожен визнавав свої слабості в грі, а відновити свою бойовитість команда не могла. «Три роки склад не чіпали, — міркували тоді тренери «Сокола». — То ж, очевидно, що конкуренція послабилась». А в такому випадку спробуй налаштувати хлопців на повну самовіддачу, а тут ще, з боку, скрізь чули: будете обов'язково в призівій трійці. Але ті «підказки», видно, явно не узгоджувались із намірами самих гравців. Бо коли буде третє місце, то вимоги тренерів



ще зростуть, а так, у середнячках, хоч трохи спокійніше. Що тут казати, в команді чимало гравців із інших міст і відповідальність за честь команди для них поняття дещо абстрактне.

Тому питання про свої, місцеві резерви вже нині відчутно виступає на передній план. У Києві є хокейні школи з добре відлагодженим тренувальним процесом. Кращі вихованці вже виступають за команду другої ліги «Машинобудівник», де набувають ігрової практики. Так, старший тренер «Машинобудівника» Володимир Андреев розповідає: «Ми повинні менше цікавитись очками і турнірним становищем, ніж, скажімо, юніорські команди, «Сокіл». Бо багато юнаків, які до нас приходять, наловчились бігати й штовхатися, але не так освічені, як треба, в ігровому відношенні. Над підвищенням тактичного мислення хлопців ми й працюємо. Для цього пропонуємо їм грати в футбол і ручний м'яч.

До речі, юнаки «Сокола» 1967 р. народження зайняли друге місце на чемпіонаті країни. Шестеро із них уже запрошені до «Машинобудівника». Вони поступово прилучаються до дорослого хокею.

Скажімо, на початку сезону захисник О. Посметьев був знайомий тільки з юнацькою грою, а тепер він не лише чемпіон Європи серед юнаків разом із Татаринцевим і Єловиковим, але й увійшов до складу «Сокола». А підготувати за рік бодай одного хорошого хокеїста — це вже добре. Та й не всі вихованці спецкіл відразу міцніють, розкривають свої здібності. У кожного свій строк. І тренерам слід проявляти такт і терпіння. Головне — розвиток ігрового мислення, а коли воно з'являється, то виникає підвищений інтерес до фізичних і технічних вправ.

Отже, для майбутнього «Сокола» закладена солідна база. Нинішні вихованці спецкіл дізнаються більше і навчаються хокею краще, ніж нинішні гравці «Сокола». Всі київські спеціалісти й тренери дружно дбають про те, щоб підготувати для команди надійне поповнення.

Боротьба в новій першості буде, безсумнівно, винятково гострою. Адже після першого етапу турніру в два кола змагання продовжать вісім кращих команд, а потім, на фініші, медалі розігруватимуть тільки три найсильніші колективи і теж у два кола. То вже сам календар спонукає до того, щоб пройти всю дистанцію рівно і з найменшими очковими втратами. І є всі підстави сподіватися, що, взявши за приклад торішній ривок «Хіміка», «Сокіл» спробує проявити весь свій ігровий потенціал і завоювати високе місце в турнірній таблиці.

До цього додамо: «Сокіл» у Києві люблять, болільники приходять на всі матчі, гаряче підтримують команду, і вона зобов'язана, як це було раніше, радувати їх самовідданою грою з будь-яким суперником.

Пропонуємо підсумкову таблицю чемпіонату СРСР (команди провели по 44 матчі):

	В	Н	П	Ш	О
ЦСКА	43	0	1	286—80	86
«Спартак»	26	6	12	214—150	58
«Хімік»	26	5	13	179—159	57
«Динамо» М	24	8	12	172—109	56
«Сокіл»	20	6	18	156—142	46
«Торпедо»	18	7	19	138—145	43
«Крила Рад»	19	5	20	142—141	43
«Динамо» Р	17	8	19	146—172	42
«Трактор»	15	7	22	103—131	37
СКА	14	4	26	133—158	32
«Іжсталь»	7	4	33	100—216	18
«Сибір»	5	0	39	107—261	10

#### ЛАУРЕАТИ СЕЗОНУ

**Володар «Золотої ключки».** Приз редакції газети «Известия» для найкращого хокеїста Європи буде вручено вшосте. Володаря нагороди визначають представники федерацій хокею і провідні журналісти європейських країн. Переможцями референдумів виходили: 1979 — Б. Михайлов (СРСР, ЦСКА), 1980 — С. Макаров (СРСР, ЦСКА), 1981 — В. Третьак (СРСР, ЦСКА), 1982 — В. Третьак (СРСР, ЦСКА), 1983 — В. Третьак (СРСР, ЦСКА), 1984 — **В. Фетісов (СРСР, ЦСКА)**.

Гегемонію радянського армійського клубу продовжено — новим лауреатом «Золотої ключки» став капітан ЦСКА і збірної СРСР Вячеслав Фетісов. На цей раз редакція «Известий» отримала 387 анкет з 21 європейської країни. Загалом, у них згадуються прізвища 32 хокеїстів з п'яти країн — СРСР, ЧССР, Швеції, ФРН і Фінляндії.

У 114 анкетах згадується В. Фетісов (96 — на першому місці, 10 — на другому, 8 — на третьому). Це дало йому 316 очок і майже подвійний відрив од триразового володаря «Золотої ключки» минулих років В. Третьака.

До десятки кращих увійшли також: 2. Владислав Третьак (СРСР, ЦСКА) — 182; 3. Домінік Гашек (ЧССР, «Тесла» Пардубіце) — 163; 4. Сергій Макаров (СРСР, ЦСКА) — 124; 5. Володимир Крутов (СРСР, ЦСКА) — 86; 6. Яромір Шиндел (ЧССР, «Дукла» Йиглава) — 81; 7. Петер Градін (Швеція, АІК Стокгольм) — 66; 8. Олександр Кожевников (СРСР, «Спартак») — 52; 9. Ерік Кюнхакль (ФРН, «Ландсхут») — 51; 10. Микола Дроздецький (СРСР, ЦСКА) — 38 очок.

Як бачимо, серед десяти кращих — три воротарі, шість нападаючих і лише один захисник, але саме він очолив щорічну класифікацію.

За традицією, «Золоту ключку» новому лауреатові буде вручено під час чергового турніру «Приз «Известий», що пройде в грудні цього року в Москві.

**Кращий хокеїст.** Для нього встановлено щорічний приз тижневика «Футбол — хоккей». Володаря нагороди визначають журналісти з міст, де є команди вищої ліги. Приз засновано 1968 р. З тих пір його лауреатами ставали: 1968 — А. Фірсов (ЦСКА), 1969 — А. Фірсов (ЦСКА), 1970 — В. Коноваленко («Торпедо»), 1971 — А. Фірсов (ЦСКА), 1972 — В. Харламов (ЦСКА) і О. Мальцев («Динамо» М), 1973 — В. Харламов (ЦСКА), 1974 — В. Третяк (ЦСКА), 1975 — В. Третяк (ЦСКА), 1976 — В. Третяк (ЦСКА), 1977 — Х. Балдеріс («Динамо» Р), 1978 — Б. Михайлов (ЦСКА), 1979 — Б. Михайлов (ЦСКА), 1980 — С. Макаров (ЦСКА), 1981 — В. Третяк (ЦСКА), 1982 — В. Фетісов (ЦСКА), 1983 — В. Третяк (ЦСКА), 1984 — М. Дроздецький (ЦСКА).

Таким чином, нападаючий армієць столиці та збірної СРСР Микола Дроздецький став десятим володарем призу. Редакція тижневика «Футбол — хоккей» одержала 87 анкет. У 55 з них згадується Дроздецький — 29 разів на першому місці, 19 — на другому, 7 — на третьому. Це дало в сумі 132 очка (роком раніше у В. Третяка було 222 очка).

П'ятиразовий лауреат журналістських референдумів — воротар ЦСКА і збірної країни Владислав Третяк — на цей раз виявився другим. У нього 114 очок. Він, до речі, згадується також у 55 анкетах: 22 перших місця, 15 — других і 18 — третіх.

Ще один московський армієць — Вячеслав Фетісов — посів третє місце. У нього 82 очка.

Ще вісім хокеїстів збірної СРСР, що стала чемпіоном Олімпіади-84, згадуються в анкетах. Це Сергій Макаров (ЦСКА), Володимир Ковін («Торпедо»), Олександр Кожевников («Спартак»), Олексій Касатонов, Володимир Крутов, Ігор Ларіонов, Олександр Герасимов (усі — ЦСКА) і Віктор Тюменев («Спартак»).

Отже, 11 обранців представляють три команди вищої ліги: 8 — ЦСКА, 2 — «Спартак» і 1 — «Торпедо». Вісім хокеїстів зуміли зберегти місце серед одинадцяти кращих у порівнянні з попереднім роком. Лише О. Мальцева, В. Первухіна і М. Васильєва замінили Дроздецький, Ковін і Герасимов.

**Золоті медалі.** ЦСКА: Третяк, Тижних; Бабінов, І. Гімаєв, С. Гімаєв, Зубков, Касатонов, Мартинов, Стариков, Стельнов, В. Фетісов; Биков, М. Васильєв, Вязьмінкін, О. Герасимов, Дроздецький, Жлуктов, Зибін, Вол. Крутов, Ларіонов, Лобанов, Макаров, Немчинов, Саломатін, Хомутов.

**Срібні медалі.** «Спартак»: Дорошенко; Борисов, Бякін, Кучеренко, Лисенко, Михайлов, Ричков, Тюриков, Чистяков; Анісін, Болдін, Варнавський, С. Капустін, Кожевников, Лаврентьев, Логінов, О. Орлов, І. Орлов, Тюменев, Шалімов, Шепелев.

**Бронзові медалі.** «Хімік»: Л. Герасимов; Давидкін, Казачкін, Кольцов, Локотко, П'ятанов, Смирнов, Соколов; Брагін, Ванін, Веригін, Ка-

менський, І. Капустін, Карпов, Вік. Крутов, Кудяшов, Ломакін, Мішук, Обухов, Одинцов, Черних, Шуренко.

**Шість кращих.** Гравці однієї команди — ЦСКА увійшли до списку шести кращих хокеїстів сезону, затвердженого президією Федерації хокею СРСР. Це воротар Третяк, захисники Фетісов і Касатонов, а також нападаючі Дроздецький, Макаров і Крутов. У порівнянні з попереднім роком у списку лише одна зміна — місце Ларіонова посів Дроздецький.

**4 + 12 + 18.** 34 кращих хокеїстів сезону також назвала президія Федерації хокею країни. До цього списку увійшли:

воротарі — Третяк (ЦСКА), Мишкін («Динамо» М), Герасимов («Хімік») і Тижних (ЦСКА);

захисники — Фетісов, Касатонов (обидва — ЦСКА), Білялетдінов, Первухін (обидва — «Динамо» М), Стариков, Стельнов, Бабінов (усі — ЦСКА), Тюриков («Спартак»), І. Гімаєв (ЦСКА), П'ятанов («Хімік»), Гусаров (СКА), Татаринов («Сокол»);

нападаючі — Макаров, Ларіонов, Крутов, Дроздецький, Хомутов, Герасимов, Васильєв (усі — ЦСКА), Кожевников, Шепелев, Тюменев, Болдін, Шалімов (усі — «Спартак»), Ковін, Скворцов, Варнаков, (усі — «Торпедо»), Биков (ЦСКА), Шуренко («Хімік»), Светлов («Динамо» М).

У класифікації представлені гравці семи команд вищої ліги: 16 — ЦСКА, 6 — «Спартак», 4 — «Динамо» М, по 3 — «Хіміка» і «Торпедо», по 1 — «Сокола» і СКА. Княнин Михайло Татаринов став третім хокеїстом «Сокола», якого включено до подібного списку. Раніше до нього потрапляли воротар Ю. Шундров і захисник С. Горбушин.

## ДЕВ'ЯТЬ ПРИЗІВ

**Газети «Известия».** Першим лауреатом цієї нагороди 1966 р. став московський армієць Анатолій Фірсов. Пізніше приз здобували: 1967 — В. Старшинов («Спартак» — 47 шайб), 1968 — В. Старшинов («Спартак» — 46), 1969 — О. Якушев («Спартак» — 50), 1970 — В. Петров (ЦСКА — 51). З наступного року кращий бомбардир визначається за системою «гол плюс пас». 1971 — О. Мальцев («Динамо» М) — 56 (36 + 30), 1972 — В. Харламов (ЦСКА) — 43 (26 + 17), 1973 — В. Петров (ЦСКА) — 49 (27 + 22), 1974 — В. Анісін («Крила Рад») — 48 (22 + 26), 1975 — В. Петров (ЦСКА) — 53 (27 + 26), 1976 — В. Шалімов («Спартак») — 53 (28 + 25), 1977 — Х. Балдеріс («Динамо» Р) — 63 (40 + 23), 1978 — В. Петров (ЦСКА) — 56 (28 + 28), 1979 — В. Петров (ЦСКА) — 63 (26 + 37), 1980 — С. Макаров (ЦСКА) — 68 (29 + 39), 1981 — С. Макаров (ЦСКА) — 79 (42 + 37), 1982 — С. Макаров (ЦСКА) — 75 (32 + 43), 1983 — Х. Балдеріс («Динамо» Р) — 63 (32 + 31), 1984 — С. Макаров (ЦСКА) — 73 (36 + 37).



Нинішній лауреат призу «Известий» учетверте отримує цю нагороду. Більшу кількість разів — п'ять — кращим бомбардиром ставав В. Петров. Макарову, однак, належить інший рекорд призу — 1981 р. він набрав 79 очок. Зазначимо, що минулого сезону армієць став володарем призу без особливої конкуренції. Так, його партнер по трійці В. Крутов, який на другому місці, записав на свій рахунок лише 57 (37 + 20) очок. Третім фінішував кращий хокеїст сезону М. Дроздецький — 52 (31 + 21) очка. А четверте місце посів, випередивши багатьох нападаючих, захисник ЦСКА В. Фетісов — 49 (19 + 30) очок. До десяти найвлучніших увійшли ще четверо спартаківців, армієць столиці та гравець «Хіміка»: 5. О. Кожевников («Спартак») — 47 (33 + 14); 6. В. Шалімов («Спартак») — 45 (24 + 21); 7. В. Брагін («Хімік») — 45 (19 + 26); 8. С. Капустін («Спартак») — 43 (22 + 21); 9. С. Шепелев («Спартак») — 42 (21 + 21); 10. І. Ларіонов (ЦСКА) — 41 (15 + 26) очко.

**«Три бомбардири».** Цей приз установила редакція газети «Труд» для найрезультативнішої трійки нападаючих. Враховуються тільки закинуті шайби. У черговий раз нагорода дісталась ударній трійці ЦСКА і збірної СРСР у складі С. Макарова, І. Ларіонова і В. Крутова. У минулому сезони вони провели у ворота суперників у матчах чемпіонату СРСР 88 (відповідно 36, 15 і 37) шайб. Вони поліпшили минулорічний показник (77 шайб), але не досягнули до рекорду 1982 р., коли на їх рахунок виявилось 100 шайб.

На приз претендували також спартаківці В. Шалімов (24) — С. Шепелев (21) — С. Капустін (22) — 67; В. Лаврентьев (12) — В. Тюменев (18) — О. Кожевников (33) — 63; армієць столиці М. Дроздецький (31) — В. Жлуктов (12) — А. Хомутов (17) — 60 і гравці «Хіміка» Б. Веригін (5) — В. Брагін (19) — В. Шуренко (25) — 49 шайб.

**Імені Всеволода Боброва.** Держтелерадіо СРСР вручає приз найрезультативнішій команді. Нагорода дістається лише армієцям столиці. Вони здобули її втретє. На цей раз із рекордом — 288 шайб (у 1982 і 1983 рр. у них було відповідно 269 і 261 шайба). Далі розмістились «Спартак» — 214, «Хімік» — 176, «Динамо» М — 172, «Сокол» — 156 шайб. Підкреслимо, що саме в такому порядку команди й розмістились в підсумковій таблиці чемпіонату країни.

**«Гроза авторитетів».** Найбільше очок у матчах з призерами чемпіонату набрали динамівці Москви, які самі здебільшого перебували серед «авторитетів». На їх рахунок 10 очок у залік призу, взятих у «Спартак» і «Хіміка». Згадаємо ще одну «грозу» — армієців Ленінграда, бо саме їм вдалося завдати єдиної поразки чемпіонів. А встановила приз редакція тижневика «Спортивная Москва».

**«Кубок прогресу».** Українська «Робітничая газета» встановила приз для команди вищої ліги, яка зробить найкрутіше сходження щаблями турнірної таблиці у порівнянні з попереднім сезоном. Приз дістався

воскресенському «Хіміку», котрому вдалося піднятися з восьмого місця до бронзових медалей.

**Імені Валерія Харламова.** Цей приз редакція газети «Труд» установила для найтехнічнішого гравця радянського хокею в пам'ять про видатного майстра Валерія Харламова.

Володар нагороди визначається в два етапи. Спочатку читачі «Труда» в своїх листах до редакції визначають коло претендентів. При цьому кількість поданих уболівальниками голосів за того чи того хокеїста надалі не враховується. А вирішують долю призу старші тренери команд вищої ліги, начальник Управління хокею Спорткомітету СРСР, голова Федерації хокею країни та представник редакції «Труда».

Якщо читачі більше схилилися до М. Дроздецького і О. Кожевникова, то тренери віддали пальму першості нападаючому ЦСКА і збірної СРСР Володимирі Крутову. Найтехнічнішим його назвали В. Тихонов (ЦСКА), І. Тузик («Динамо» М), А. Богданов («Сокол»), Ю. Морозов («Торпедо»), В. Юрзін («Динамо» Р), Б. Михайлов (СКА), М. Корольков (Федерація хокею СРСР), А. Кострюков (Управління хокею). Три голоси «зібрав» В. Третяк — В. Васильев («Хімік»), В. Стаїн («Сибір») і Ю. Ваньят («Труд»); двоє висловились за О. Кожевникова — І. Дмитрієв («Крила Рад») і В. Іванов («Іжсталь»); по одному голосу-очку в О. Мальцева — Б. Кулагін («Спартак») і І. Ларіонова — А. Шустов («Трактор»).

Володимир Крутов — заслужений майстер спорту СРСР, триразовий чемпіон світу і Європи, олімпійський чемпіон, на світових першостях і олімпійських турнірах провів 42 гри і закинув 27 шайб, а загалом у матчах чемпіонату країни, міжнародних турнірів і чемпіонатів світу та Олімпійських ігор закинув 219 шайб.

**«Справедливої гри».** Схоже, що чемпіони країни останніх років вирішили постійно «прописати» у себе й приз журналу «Огонек» для найкоректнішої команди. Правда, для здобуття цієї нагороди не обов'язково мати найменшу кількість штрафного часу. Приміром, ЦСКА вже вкотре отримує приз за рахунок кращої результативності. Бо підсумки підводяться таким чином: 200 «стартових» очок плюс кількість штрафних хвилин мінус кількість закинутих шайб.

Таким чином, після завершення сезону команди у боротьбі за приз «Огонька» розташувались так: ЦСКА — 285 (200 + 371 — 286), «Динамо» М — 399 (200 + 371 — 172), «Торпедо» — 419 (200 + 358 — 139), «Спартак» — 432 (200 + 446 — 214), «Сокол» — 446 (200 + 402 — 156), «Трактор» — 447 (200 + 350 — 103), «Крила Рад» — 483 (200 + 425 — 142), «Динамо» Р — 499 (200 + 445 — 146), СКА — 504 (200 + 437 — 133), «Іжсталь» — 508 (200 + 408 — 100), «Хімік» — 543 (200 + 519 — 176), «Сибір» — 577 (200 + 484 — 107) очок.

Із урахуванням лише штрафного часу команди розташувались би в зовсім іншому порядку: «Трактор» — 350, «Торпедо» — 358, ЦСКА — 371, «Динамо» М — 371, «Сокол» — 402, «Іжсталь» — 408, «Крила

Рад» — 425, СКА — 437, «Динамо» Р — 445, «Спартак» — 446, «Сибір» — 484 і «Хімік» — 519 хвилин.

Назвемо також десятку «лідерів» і в індивідуальному заліку. Склад її істотно змінився у порівнянні з попереднім роком: Грачов («Сибір») — 65, П'ятанов («Хімік») — 64, Лубнін («Іжсталь») — 63, Лаврент'єв («Спартак») — 52, Тижних («Іжсталь») — 52, Карпов («Хімік») — 51, Ковін («Торпедо») — 50, Усольцев («Сибір») — 48, Спирионов («Крила Рад») — 47, Татаринів («Сокол») — 46 штрафних хвилин.

**Журналу «Советский воин».** Це видання встановило приз для хокеїста, який протягом чемпіонату найбільшу кількість разів закине в одному матчі три чи більше шайб.

У минулій першості таким виявився **Сергій Макаров** з ЦСКА, якому вдалися чотири «хет-трики» — 12 шайб. Тричі подібне вдалося зробити його партнерові Крутову — 9 шайб, двічі по три голи записали на свій рахунок Х. Балдеріс («Динамо» Р) і М. Дроздецький (ЦСКА) — по 6 шайб, спартаківцю В. Шалімову в матчі з «Сибіром» удалося п'ять разів брати ворота суперників.

**Газети «Ленинградская правда».** За аналогією з призом газети «Известия» цей також вручається за системою «гол плюс пас» найрезультативнішому, але... захиснику. Він дістався московському армією **Вячеславу Фетісову** — 49 (19 + 30) очок. З ним конкурував партнер по ЦСКА і збірній країни О. Касатонов — 36 (12 + 24) очок. Далі йдуть І. Бякін («Спартак») — 21 (9 + 12), С. Стариков (ЦСКА) — 18 (11 + 7), В. Тюриков («Спартак») — 18 (10 + 8), Федоров («Торпедо») — 18 (7 + 11) очок.

## 1874 ГОЛИ

У минулому сезоні дещо поліпшилась результативність команд вищої ліги. Так, у 263 матчах (гра «Торпедо» — «Сибір» не відбулась) 1874 рази фіксувалось взяття воріт. Середня результативність виросла до 7,12 шайби за гру. Нагадаємо, що сезоном раніше було закинуто 1822 шайби (6,9 шайби за матч).

За традицією подаємо авторів усіх закинутих шайб минулого чемпіонату (у другій колонці — результативні передачі).

### ЦСКА — 286 шайб

#### Захисники — 60

В. Фетісов  
Касатонов  
Стариков  
Стельнов  
Зубков  
І. Гімаев

19+30  
12+24  
11+7  
3+4  
3+3  
2+6

### Нападаючі — 236

Вол. Крутов  
Макаров  
Дроздецький  
Биков  
Хомутов  
Зибін  
Ларіонов

37+20  
36+37  
31+20  
22+10  
17+9  
17+4  
15+26

Жлуктов  
Васильєв  
Герасимов  
Лобанов  
Вязьників  
Немчинов  
Саломатін  
Трухно  
А. Фетісов

12+11  
11+12  
10+12  
10+6  
8+12  
6+5  
2+1  
1+2  
1+1

Кудяшов  
Мішуков  
Вік. Крутов  
Черних  
Карпов  
Ломакін  
І. Капустін  
Баженів  
Обухов  
Веригін  
Одинцов  
Ванін  
Каменський

17+9  
14+11  
12+16  
12+5  
11+5  
10+8  
8+4  
7+1  
6+3  
5+17  
5+9  
3+5  
2+2

### «Спартак» — 214 шайб

#### Захисники — 33

Тюриков  
Бякін  
Ричков  
Борисов  
Михайлов  
Кучеренко

10+8  
9+12  
6+5  
3+8  
3+0  
2+7

### «Динамо» М — 172 шайби

#### Захисники — 24

Первухін  
Вожаків  
Сліпченко  
Васильєв  
Паюсов  
Білялетдінов  
Глушенков

6+9  
4+4  
4+3  
3+7  
3+0  
2+6  
2+1

### Нападаючі — 181

Кожевников  
Шалімов  
С. Капустін  
Шепелев  
Тюменев  
Болдін  
Лаврент'єв  
І. Орлов  
Анісін  
О. Орлов  
Варнавський  
Логінов

33+14  
24+21  
22+21  
21+21  
18+15  
12+19  
12+19  
11+9  
10+9  
8+14  
6+4  
4+3

### Нападаючі — 148

Шкурдюк  
Варянов  
Яшин  
Антипов  
В. Семенов  
Фахрутдінов  
А. Семенов  
Голіков  
Светлов  
Шашов  
Мальцев  
Анферов  
Леонов  
Борщевський  
Р'янов

19+3  
18+13  
16+9  
15+5  
11+5  
10+13  
10+5  
9+11  
8+9  
8+4  
7+15  
7+5  
5+5  
4+5  
1+2

### «Хімік» — 176 шайб

#### Захисники — 20

П'ятанов  
Локотко  
Давидкін  
Смирнов  
Казачкін  
Кольцов

4+9  
4+7  
4+3  
4+3  
3+8  
1+2

### «Сокол» — 156 шайб

#### Захисники — 31

Шиуренко  
Брагін

25+11  
19+26

Ширяєв  
Татаринів

7+3  
7+3



Ладигін	6+3	<b>«Крила Рад» — 142 шайби</b>	
Менченков	5+10	<i>Захисники — 18</i>	
Горбушин	3+6	Канарейкін	6+9
Сидоров	2+1	Курашов	4+3
Васюнін	1+3	Заварзін	2+3
<i>Нападаючі — 125</i>		Страхов	2+1
Шастін	18+5	Спирідонов	2+1
Ісламов	15+10	Терюхін	1+7
Голубович	14+14	Мурашов	1+2
Степанищев	11+9	<i>Нападаючі — 124</i>	
Куликов	11+8	Пряхін	18+13
Наріманов	11+6	Штепа	16+12
Земченко	10+9	Ромашин	14+10
Овчинников	10+9	Кабанов	13+7
Давидов	7+11	Євстифеев	12+11
Дьомін	7+7	Лебедев	10+8
Земко	6+1	Авдеев	7+9
Єловиков	3+4	Хмільов	7+3
Мажугін	1+2	А. Морозов	6+7
Синьков	1+0	Харін	5+3
<b>«Динамо» Р — 146 шайб</b>		Чижмін	5+3
<i>Захисники — 14</i>		Толстих	4+1
Дурдін	8+7	І. Морозов	3+4
Матицин	3+2	Расько	2+2
Попихін	1+8	Зайцев	2+1
Крамський	1+2	<b>«Торпедо» — 139 шайб</b>	
Зінов'єв	1+0	<i>Захисники — 20</i>	
<i>Нападаючі — 132</i>		Федоров	7+11
Балдеріс	24+15	Пресняков	4+5
Фролікков	20+12	Вязов	4+3
Дудін	15+10	Голишев	2+5
Лубкін	14+1	Куїнін	2+0
Шостак	13+6	Астаф'єв	1+4
Семер'як	11+9	<i>Нападаючі — 119</i>	
Природін	9+14	Ковін	22+13
Скосирев	9+6	Скворцов	18+11
Головков	6+0	Доброхотов	15+3
Нікітін	5+7	Варнаков	11+14
Карпінський	2+3	А. Водоп'янов	11+7
Абалмасов	2+1	Новоселов	11+6
Волгін	1+2	Єганов	10+7
Ваулін	1+1		

Кудімов	8+4	Барабанов	9+14
Юров	4+1	Барков	8+1
Торгаєв	2+3	Меленчук	7+4
В. Водоп'янов	1+0	Гречов	7+3
Кирєєв	1+0	Храмцов	7+1
<b>СКА — 133 шайби</b>		Клемешев	6+6
<i>Захисники — 17</i>		Приходько	5+10
Халізев	3+11	Новоселов	5+2
Якимов	3+3	Громилін	5+0
Шенделєв	3+1	Поморов	3+7
С. Жуков	2+5	Гавриш	3+0
Гусаров	2+3	Стрюков	2+3
Євдокимов	2+3	Бурцев	1+0
Малюгін	2+0	<b>«Трактор» — 103 шайби</b>	
<i>Нападаючі — 116</i>		<i>Захисники — 21</i>	
Андрєєв	17+7	Тимофєєв	7+5
Лапшин	17+6	Парамонов	7+2
Панін	16+12	Іконников	2+5
Лавров	14+11	Трегубенков	2+0
Тепляков	12+7	Сидоренко	1+2
Власов	9+7	Чудінов	1+1
Боков	7+6	Кулев	1+0
Маслов	6+8	<i>Нападаючі — 82</i>	
Цветков	6+5	Глазков	12+3
Каменєв	5+2	Іванов	10+1
Макаров	3+1	Молчанов	9+9
Гудожников	1+3	Суханов	8+9
Петров	1+3	Рожков	8+4
Ковальонок	1+2	Махінько	7+5
Старковський	1+1	Єзовських	7+5
<b>«Сибір» — 107 шайб</b>		Боровиков	5+5
<i>Захисники — 17</i>		Бородулін	4+3
Фаткуллін	5+6	Шадрін	4+1
Бакін	4+4	Пашнін	3+2
Багаєв	4+3	Гуров	3+2
Усольцев	1+3	Шумаков	1+5
Подрезов	1+1	Бухарін	1+0
Текутьєв	1+1	<b>«Іжсталь» — 100 шайб</b>	
Рижих	1+0	<i>Захисники — 23</i>	
<i>Нападаючі — 90</i>		Лубнін	8+3
Акімов	12+4	Крючков	6+6
Антипов	10+7	Тижних	4+5

Вологжанін	2+1	Комраков	8+3
Гусев	2+0	Вахрушев	7+12
Філіпов	1+0	Федін	4+3
<i>Нападаючі — 77</i>		Гатаулін	3+8
Веселов	16+6	Туляков	3+6
Савцилло	11+8	Сибірко	2+4
Абрамов	10+14	Попугаев	2+0
Молчанов	8+5	Соларев	2+0
		Голубович	1+0

Пропонуємо список дванадцяти найвлучніших захисників:

1. Фегісов (ЦСКА)	19	7. Лубнін («Іжсталь»)	8
2. Касатонов (ЦСКА)	12	8. Федоров («Торпедо»)	7
3. Стариков (ЦСКА)	11	9. Тимофеев («Трактор»)	7
4. Тюриков («Спартак»)	10	10. Ширяев («Сокіл»)	7
5. Бякін («Спартак»)	9	11. Татариннов («Сокіл»)	7
6. Дурдін («Динамо» Р)	8	12. Парамонов («Трактор»)	7

Помітна перевага в цій класифікації захисників столичного армійського клубу, які посіли три чільні місця. По два представники мають «Спартак», «Трактор» і «Сокіл», ще три команди — по одному. Відсутні в списку, зокрема, гравці бронзового призера — «Хіміка», а також московського «Динамо», в складі якого кілька знаних на міжнародній арені майстрів.

Нападаючі відібрані за минулорічним принципом — до списку включено тих хокеїстів, на рахунку яких не менше 18 закинутих шайб. Таких гравців виявилось 19:

1. Крутов (ЦСКА)	37	11. Шепелев («Спартак»)	21
2. Макаров (ЦСКА)	36	12. Фроліков («Динамо» Р)	20
3. Кожевников («Спартак»)	33	13. Брагін («Хімік»)	19
4. Дроздецький (ЦСКА)	31	14. Шкурдюк («Динамо» М)	19
5. Шуренко («Хімік»)	25	15. Тюменев («Спартак»)	18
6. Шалімов («Спартак»)	24	16. Варянов («Динамо» М)	18
7. Балдеріс («Динамо» Р)	24	17. Пряхін («Крила Рад»)	18
8. Капустін («Спартак»)	22	18. Скворцов («Торпедо»)	18
9. Ковін («Торпедо»)	22	19. Шастін («Сокіл»)	18
10. Биков (ЦСКА)	22		

Тут представництво більш широке. Вісім з дванадцяти команд мають у своїх складах бомбардирів: «Спартак» — 5, ЦСКА — 4, «Хімік», «Динамо» Р, «Торпедо» і «Динамо» М — по 2, «Крила Рад» і «Сокіл» — по 1.

Важче класифікувати досягнення воротарів, бо не завжди пропущені шайби свідчать про їхню майстерність. Оскільки іншими крите-

ріями можуть керуватися лише наставники збірних, то ми знову-таки звернемося до цифр. За найменшою кількістю пропущених шайб голкіпери розташувалися в такому порядку (враховувалися показники лише тих воротарів, які взяли участь не менше ніж у 22 матчах):

1. Гаврилов («Сокіл»)	37	(у 23 матчах)	9. Сидельников («Крила Рад»)	99	(37)
2. Тижних (ЦСКА)	39	25)	10. Воробйов («Торпедо»)	103	(34)
3. Третьяк (ЦСКА)	40	(22)	11. Карімов («Сибір»)	120	(23)
4. Белошейкін (СКА)	80	(25)	12. Дорошенко («Спартак»)	132	(40)
5. Самойлов («Динамо»)	80	(22)	13. Москальов («Сибір»)	139	(23)
6. Мишкін («Динамо» М)	84	(38)	14. Л. Герасимов («Хімік»)	141	(42)
7. Мильников («Трактор»)	91	(37)	15. В. Герасимов («Іж-сталь»)	167	(38)
8. Шундров («Сокіл»)	98	(37)			

Показники середньої кількості пропущених воротарями шайб в одній грі розміщує їх дещо по-іншому: Тижних — 1,5, Гаврилов — 1,6, Третьяк — 1,8, Мишкін — 2,2, Мильников — 2,4, Шундров — 2,6, Сидельников — 2,6, Воробйов — 3,0, Белошейкін — 3,1, Дорошенко — 3,3, Л. Герасимов — 3,3, Самойлов — 3,6, В. Герасимов — 4,4, Карімов — 5,2, Москальов — 6,0 шайб.

### КОГО ЛЮБИТЬ ГЛЯДАЧ?

На це запитання цифри хокейної статистики об'єктивної відповіді практично не дають. Адже залежності між відвідуванням стадіонів і результатами виступів команд майже не існує. Скажімо, у Палацах спорту Києва, Риги і Новосибірська майже на кожній грі — аншлаг. А от у Москві лише матчі за участю ЦСКА та «Спартака» збирали відносно велику аудиторію. Втім, наводимо таблицю відвідування, де ЗК — загальна кількість глядачів на матчах, С — у середньому за гру.

	Разом		Вдома		На виїзді	
	ЗК	С	ЗК	С	ЗК	С
1. ЦСКА	232 100	5275	106 000	4818	126 100	5731
2. «Спартак»	210 050	4774	91 550	4161	118 500	5386
3. «Сокіл»	180 300	4098	102 100	4640	78 200	3554
4. «Динамо» Р	169 900	3861	108 000	4909	61 900	2813
5. СКА	165 100	3752	89 300	4059	75 800	3445
6. «Сибір»	160 300	3643	105 800	4809	54 550	2477
7. «Динамо» М	159 300	3620	54 400	2472	104 900	4768
8. «Торпедо»	153 700	3493	88 500	4022	65 200	2963
9. «Хімік»	147 500	3352	77 600	3527	69 900	3177
10. «Трактор»	142 100	3229	69 000	3136	73 100	3322
11. «Іжсталь»	125 300	2848	68 100	3095	57 200	2600
12. «Крила Рад»	92 900	2111	19 200	872	73 700	3350



Зазначимо, що «Сокіл» п'ять «домашніх» матчів провів на тренувальній ковзанці, трибуни якої розраховані лише на тисячу глядачів.

Найбільше болільників зібрав матч першого кола ЦСКА — «Спартак» — 12 тисяч, а найменше — зустрічі «Крила Рад» — СКА і «Крила Рад» — «Трактор» — по... 200 (!).

Усього на 263 іграх (без незіграного матчу «Сибір» — «Торпедо» в першому колі) побувало 969 тисяч 275 прихильників хокею, тобто по 3685 на кожній.

### СПРАВИ СУДДІВСЬКІ

263 зустрічі (без матчу «Сибір» — «Торпедо») обслуговували 68 арбітрів: 21 головний і 47 лінійних, причому москвичі І. Прусов і В. Замонін, а також В. Лісовик з Омська спробували свої сили в обох ролях, а в матчі четвертого кола між «Соколом» і «Трактором» після першого періоду відбулася заміна лінійного судді: замість В. Пономаренка вийшов М. Самсонов.

Нижче названо головних арбітрів, які обслуговували матчі команд вищої ліги в сезоні 1983—1984 рр., місто, яке вони представляють, ЗК — загальну кількість проведених ігор, МС — кількість проведених ігор у минулому чемпіонаті, ШХ — штрафний час, призначений ними протягом сезону і С — у середньому за гру:

		ЗК	МС	ШХ	С
Ю. Карандін	Новосибірськ	190	18	301	16,72
А. Захаров	Москва	184	15	304	20,26
В. Нікульцев	Москва	161	6	137	22,83
Н. Резніков	Москва	158	17	263	15,47
В. Домбровський	Челябінськ	154	9	136	15,11
В. Осипчук	Київ	126	12	253	21,08
В. Брикін	Москва	123	13	263	20,23
М. Морозов	Москва	121	17	403	23,70
Г. Григор'єв	Київ	114	9	200	22,22
О. Федотов	Горький	103	16	268	16,75
В. Козін	Москва	60	13	274	21,07
О. Галахматов	Свердловськ	54	13	271	20,84
В. Якушев	Ленінград	51	14	280	20,00
А. Кузнецов	Рига	50	13	281	21,61
О. Барінов	Москва	33	16	329	20,56
В. Губернаторов	Рязань	33	16	282	17,62
О. Федосеев	Новосибірськ	31	17	254	14,94
С. Шалімов	Москва	19	44	244	17,42
В. Замонін	Москва	18	12	210	17,50
І. Прусов	Москва	5	2	35	17,50
В. Лісовик	Омськ	1	1	6	6

У ролі лінійних арбітрів у минулому сезоні найчастіше виступали москвичі А. Єгоров, В. Єршов і В. Толстиків — по 19 разів, новосибірець М. Галиновський — 17. У представників нашої республіки — киян В. Муковоза, О. Друкаренка і В. Стародубцева з Донецька — відповідно 14, 12 і 11 матчів.

Найбільше штрафного часу в одному матчі призначали московські арбітри М. Морозов у зустрічі третього кола «Трактор» — «Хімік» — 56 (челябінцям — 26, воскресенцям — 30) і О. Барінов у поединку третього кола «Сокіл» — «Хімік» — 50 (28 і 22) хвилини.

Найкоректнішими були матчі третього кола СКА — «Трактор» і «Спартак» — «Сибір», які проводив арбітр з Рязані В. Губернаторов, — в кожному з них було призначено лише по дві штрафні хвилини.

### Десятки кращих

Президія Всесоюзної колегії суддів визначила десятки кращих головних арбітрів і помічників (за алфавітом):

Головні — В. Губернаторов (Рязань), А. Захаров (Москва), Ю. Карандін (Новосибірськ), В. Козін (Москва), А. Кузнецов (Рига), М. Морозов (Москва), В. Осипчук (Київ), О. Федосеев (Новосибірськ), О. Федотов (Горький), В. Якушев (Ленінград);

Лінійні — Б. Афанасьєв (Липецьк), О. Грачов (Свердловськ), М. Галиновський (Новосибірськ), А. Єгоров (Москва), К. Комісаров (Ленінград), М. Носков (Челябінськ), К. Палачов (Ленінград), І. Прусов (Москва), С. Самойлов (Москва), Ю. Смирнов (Челябінськ).

### ...і кілька цікавих цифр

Головні судді 2333 рази карали хокеїстів за порушення правил малими штрафами, 25 разів — великими п'ятихвилинними без права заміни, 21 раз — дисциплінарними десятихвилинними штрафами з правом негайної заміни оштрафованого гравця, один раз (ленінградця В. Лаврова) — штрафом з вилученням до кінця гри з правом заміни оштрафованого гравця через п'ять хвилин. Покараний гравець у такому випадку отримує штраф 5—10 хвилин.

Відзначимо, що ленінградський армієць В. Боков брав участь у 33 зустрічах чемпіонату, але жодного разу не вилучався арбітрами з майданчика. І. Болдін з московського «Спартака» має лише дві хвилини штрафу, по чотири — у С. Бабінова і І. Вязьмикіна (обидва — ЦСКА), В. Шалімова («Спартак»), М. Борщевського, В. Первухіна, Ю. Леонова, М. Сліпченка (всі — «Динамо» М), В. Єловикова («Сокіл»), С. Іванова («Трактор»), В. Крутова («Хімік») і О. Сидоренка («Трактор»).

Чисельну перевагу найчастіше реалізовували арміїці Москви — 52 рази, а 7 разів вони пропускали шайби, коли самі мали на одного

гравця менше. А ось показники інших команд: «Спартак» — 35—28, «Хімік» — 31—35, «Динамо» М — 22—18, «Сокил» — 34—31, «Торпедо» — 23—29, «Крила Рад» — 25—30, «Динамо» Р — 24—25, «Трактор» — 26—20, СКА — 26—34, «Іжсталь» — 16—36, «Сибір» — 17—38.

Серед гравців найчастіше реалізовував чисельну перевагу московський армієць С. Макаров — 10 разів. Спартаківець С. Шепелев робив це вісім разів, по сім — армієць столиці В. Крутов і В. Фетісов, В. Шалімов («Спартак»), В. Ковін («Торпедо»), М. Шостак («Динамо» Р).

Сімнадцять разів головні арбітри призначали штрафні кидки (буліти), але тільки п'ять з них було реалізовано. Це зробили новосибірець О. Барков, воскресенець В. Брагін, іжевськ В. Соларев, киянин Є. Шастін і Є. Штепа з команди «Крила Рад».

### СНАЙПЕРИ ВИЩОЇ ЛІГИ

Пропонуємо список кращих бомбардирів команд вищої ліги за всі чемпіонати СРСР:

1. Б. Михайлов	— 427	28. В. Шадрін	— 213
2. В. Старшинов	— 404	29. О. Альметов	— 211
3. О. Гуришев	— 379	30. О. Мартинюк	— 211
4. В. Петров	— 370	31. О. Мішин	— 211
5. В. Александров	— 345	32. В. Шевелев	— 207
6. А. Фірсов	— 339	33. О. Бодунов	— 206
7. О. Якушев	— 339	34. М. Бичков	— 203
8. В. Циплаков	— 334	35. П. Андреев	— 202
9. О. Мальцев	— 330	36. С. Макаров	— 201
10. Х. Балдеріс	— 302	37. О. Уваров	— 198
11. В. Харламов	— 293	38. Вол. Васильєв	— 198
12. В. Вікулов	— 282	39. О. Скворцов	— 198
13. В. Шалімов	— 277	40. Ю. Парамошкін	— 195
14. В. Козін	— 274	41. Б. Бекашев	— 194
15. В. Гребенников	— 252	42. Ю. Мойсєєв	— 193
16. Б. Майоров	— 252	43. В. Гурєєв	— 190
17. С. Капустін	— 248	44. М. Дроздецький	— 188
18. В. Бобров	— 243	45. В. Жлуктов	— 188
19. В. Юрзінов	— 241	46. І. Чистовський	— 187
20. С. Грушев	— 234	47. А. Мотовилов	— 187
21. О. Голіков	— 225	48. Є. Змін	— 184
22. П. Природін	— 221	49. О. Картаєв	— 184
23. В. Шувалов	— 220	50. В. Кисельов	— 184
24. В. Белоусов	— 218	51. В. Фоменков	— 183
25. О. Федотов	— 215	52. В. Якушев	— 182
26. В. Панюхін	— 214	53. Є. Мишаков	— 181
27. К. Локтев	— 213	54. С. Котов	— 177

55. О. Короленко	— 174	79. В. Доброхотов	— 149
56. Ю. Лебедев	— 173	80. Д. Копченов	— 148
57. С. Петухов	— 171	81. О. Шорін	— 148
58. В. Стаїн	— 171	82. В. Погребняк	— 147
59. В. Анісін	— 170	83. Ю. Савцилло	— 147
60. Ю. Морозов	— 170	84. В. Брунов	— 145
61. Ю. Рєєв	— 170	85. Л. Волков	— 145
62. Вол. Крутов	— 169	86. В. Лаврентєєв	— 145
63. В. Голіков	— 164	87. Ф. Лапін	— 144
64. В. Пряжников	— 162	88. В. Кунгурцев	— 143
65. В. Чистов	— 162	89. М. Беє	— 142
66. С. Солодухін	— 160	90. В. Жучок	— 142
67. Є. Шигонцев	— 160	91. М. Варнаков	— 142
68. О. Кожевников	— 159	92. Є. Бабич	— 140
69. В. Солодухін	— 156	93. В. Дев'ятов	— 140
70. О. Волчков	— 155	94. М. Снетков	— 140
71. Ю. Глазов	— 155	95. А. Іонов	— 139
72. Вік. Полупанов	— 154	96. С. Мітін	— 138
73. В. Расько	— 154	97. В. Ковін	— 137
74. Вік. Крутов	— 152	98. Ю. Крилов	— 136
75. Ю. Волков	— 152	99. В. Новожилов	— 135
76. А. Рудаков	— 151	100. Ю. Баулін	— 135
77. В. Кузін	— 150	101. В. Нікітін	— 135
78. М. Хлистов	— 149	102. І. Самоchorнов	— 135

### ВЕЛИКА ХОКЕЙНА ТАБЛИЦЯ

Пропонуємо сумарні дані про виступи учасників 39-ї першості країни в попередніх чемпіонатах. Враховано лише результати ігор між командами вищої ліги (Ч — кількість чемпіонатів, у яких брала участь команда, І — ігор, В — вигравів, Н — нічиїх, П — поразок, Ш — різниця закинутих і пропущених шайб, О — очки).

	Ч	І	В	Н	П	Ш	О
ЦСКА	38	1242	1024	75	143	7719—2885	2123
«Динамо» М	38	1243	790	129	324	5583—3296	1709
«Спартак»	36	1195	737	115	343	5455—3903	1589
«Крила Рад»	37	1236	637	139	460	5047—4105	1413
«Хімік»	29	1091	474	139	478	3514—2595	1087
«Торпедо»	31	1114	435	142	537	3538—4288	1006
СКА	35	1163	420	148	595	3900—4676	988
«Трактор»	33	1072	383	144	545	3416—4397	910
«Динамо» Р	28	852	302	106	444	2751—3354	710
«Автомобіліст»	20	628	180	67	381	1864—2955	427
«Сокил»	11	481	172	56	253	1524—1905	400
«Іжсталь»	4	176	37	26	113	495—840	100

## КЛУБ ВСЕВОЛОДА БОБРОВА

До нього входять хокеїсти, які в матчах чемпіонатів СРСР, світу, Олімпійських ігор і міжнародних турнірів на рівні національних збірних закинули 250 і більше шайб.

У минулому сезоні до Клубу зараховано гравця ЦСКА і збірної країни Сергія Макарова. Це сталося під час московського міжнародного турніру «Приз «Известий». Не скидаючи швидкості, армієць просувався шаблями умовної таблиці й зумів обійти одразу шістьох «стажилів» цієї класифікації.

Три шайби не вистачає до оформлення членського квитка до Клубу бомбардирів московському армієцю Віктору Жлуктову. По 221 шайбі на рахунку Петра Природіна («Динамо» Р) і Олександра Скворцова («Торпедо»). Якщо у першого з них мало шансів найближчим часом добратися до заповітного рубежу (протягом минулого сезону він закинув лише 9 шайб), то гравець збірної Скворцов під завершення нинішнього сезону цілком може розраховувати на вступ до Клубу Боброва. Так само, як і московські армієці Володимир Крутов і Микола Дроздецький, у яких відповідно 219 і 217 шайб. Крутов, приміром, тільки у матчах минулого чемпіонату закинув 37 шайб. У Дроздецького 31 така шайба, а ще 10, проведених на Олімпійських іграх...

Подаємо повний список членів Клубу імені Всеволода Боброва за станом на 1 липня 1984 р. Умовні позначення: ЧС — чемпіонати світу і Олімпійські ігри, ТМ — міжнародні турніри, ЧК — чемпіонати країни, Р — разом.

	ЧС	ТМ	ЧК	Р
1. Борис Михайлов	107	42	427	576
2. Володимир Петров	82	40	370	492
3. Вячеслав Старшинов	65	19	404	488
4. Олександр Мальцев	92	46	329	467
5. Олександр Якушев	63	28	340	431
6. Валерій Харламов	89	47	293	429
7. Анатолій Фірсов	64	23	339	426
8. Веніамін Александров	63	10	345	418
9. Олексій Гуришев	36	—	379	415
10. Володимир Вікулов	52	26	282	360
11. Хелмут Балдеріс	33	22	302	357
12. Сергій Капустін	57	31	248	336
13. Віктор Шалімор	34	22	277	333
14. Віктор Циплаков	1	—	304	305
15. Борис Майоров	28	13	252	293
16. Всеволод Бобров	34	—	243	277
17. Валентин Козін	—	—	274	274
18. Сергій Макаров	37	30	201	268

19. Володимир Шадрін	41	12	213	266
20. Костянтин Локтев	48	2	213	263
21. Володимир Гребенников	8	—	252	260
22. Володимир Юрзінов	8	6	241	255
23. Олександр Голіков	19	9	225	253
24. Олександр Альметов	35	6	211	252

## В СТАНІ ЛІДЕРІВ — ПЕРЕМІНА

Понад сім місяців тривав чемпіонат СРСР серед команд першої ліги. Прикметна особливість його — гостра, інтригуюча боротьба за єдину путівку до вищої ліги між свердловським «Автомобілістом» і саратовським «Кристалом», що точилася з першого і до останнього туру. Тривалий час попереду був «Кристал». Ще за вісім турів до закінчення турніру він випереджав «Автомобіліст» на п'ять очок. І здавалося, що цього вистачить для першості.

Однак на останньому відтинку чемпіонату саратовці спіткнулися, назнавши трьох поразок. Свердловчани ж додали обертів і на заключному етапі турніру набрали максимальну кількість очок. Хокеїсти «Автомобіліста» проявили волю і характер, випередили свого головного конкурента на одне очко й здобули право наступного сезону виступати у вищій лізі.

Перед початком сезону «Автомобіліст» не дорахувався одразу кількох талановитих молодих гравців. Зокрема, на Мартем'янова і Бякіна тренери покладали великі надії. Ці хокеїсти отримали запрошення з московських команд вищої ліги. Та щедрий на таланти уральський хокей — в лави «Автомобіліста» влилися здібні Безукладников, Каменський, Безроднов, Старков, Анисимов, Лук'янов, які своєю грою довели, що їм під силу розв'язувати високі завдання. Якщо порівняти минулорічні показники «Автомобіліста» з нинішніми, то впадає у вічі, що свердловчани додали до активу 31 очко. Це дало змогу зробити стрибок з восьмого на перше місце.

Крок уперед зробила ще одна команда. Це харківське «Динамо». У сезон дебюту в першій лізі воно посіло сьоме місце, а нині — четверте. Харків'яни зуміли випередити такі досвідчені колективи, як «Торпедо» Тольятті та Усть-Каменогорська, казанський спортклуб імені Урицького, мінське «Динамо».

Третім фінішував уфимський «Салават Юлаєв», який ще торік грав у вищій лізі. За десять турів до закінчення чемпіонату уфимці реально претендували на другу сходинку турнірної таблиці, відстаючи від «Автомобіліста», що йшов тоді другим, лише на п'ять очок. Але на фініші «Салават Юлаєв» забуксував і втратив дорожочинні очки. Може здатися, що третє місце уфимців — це невдача. Докладне ж знайомство з командою свідчить, що воно — трамплін для злету, який можна очікувати вже цього сезону. Адже майже половину гравців команди скла-



дають 17—20-річні, п'ятеро з яких носять звання чемпіонів Європи серед юнаків, а ще один — Семак — став чемпіоном світу серед молоді.

На протилежному полюсі турнірної таблиці розташувалися карагандинський «Автомобіліст», алмаатинський «Єнбек» і ташкентський «Бінокор», що виглядали досить безпорадними у більшості зустрічей. Зокрема, узбецькі хокеїсти ще в минулорічному чемпіонаті посіли почесне дев'яте місце, а нині замкнули турнірну таблицю, вигравши лише п'ять зустрічей.

Насторожує й те, що поряд з цими командами розташувалися й такі досвідчені колективи, як пензенський «Дизеліст», пермський «Молот», череповецький «Металург», які ще донедавна задавали тон у першій лізі. Однак останніми роками ці колективи помітно здали позиції і чудом утримуються в першій лізі.

Відродно, що зростає результативність команд — у середньому за матч закидалось 8,5 шайби. Водночас одразу чотирнадцять учасників відступили з минулих позицій.

Подаємо підсумкову таблицю чотирьохколого турніру першості (команди провели по 60 матчів):

	В	Н	П	Ш	О
1. «Автомобіліст» (Свердловськ)	51	0	9	349—161	102
2. «Кристал» (Саратов)	50	1	9	348—161	101
3. «Салават Юлаєв» (Уфа)	43	3	14	311—176	89
4. «Динамо» (Харків)	35	5	20	304—214	75
5. СК ім. Урицького (Казань)	29	7	24	276—266	65
6. «Динамо» (Мінськ)	28	8	24	254—229	61
7. «Торпедо» (Усть-Каменогорськ)	29	3	28	282—254	61
8. «Торпедо» (Ярославль)	26	4	30	238—241	56
9. «Іжорець» (Ленінград)	22	12	26	256—289	56
10. «Торпедо» (Тольятті)	25	3	32	255—274	53
11. «Молот» (Перм)	23	6	31	227—267	52
12. «Металург» (Череповець)	21	9	30	220—275	51
13. «Дизеліст» (Пенза)	21	8	31	210—258	50
14. «Автомобіліст» (Караганда)	20	5	35	210—284	45
15. «Єнбек» (Алма-Ата)	9	8	43	229—399	26
16. «Бінокор» (Ташкент)	5	4	51	157—378	14

Другий рік підряд кращим снайпером турніру команд першої ліги стає нападаючий спортивного клубу імені Урицького з Казані Сергій Столбун, який забив протягом чемпіонату 56 шайб.

До числа бомбардирів увійшли також: Б. Александров («Торпедо» Усть-Каменогорськ), В. Зубрильчев («Динамо» Харків) — по 53, В. Татарінов («Автомобіліст» Свердловськ) — 48, В. Харламов («Металург») — 45, С. Кучин («Кристал») — 41, О. Безроднов («Автомобіліст» Свердловськ) — 40, І. Кузнецов («Торпедо» Усть-Каменогорськ), С. Смертін («Молот») — по 38.

## П'ЯТНАДЦЯТЬ СЕЗОНІВ

Об'єктивно перша ліга як сталий турнір народилася в сезоні 1969—1970 рр. Тому й статистичні дані ми побудували на аналізі п'ятнадцяти останніх чемпіонатів. До технічних результатів команд і окремих гравців включено дані за підсумками чотирьохколових турнірів, заключних ігор для визначення всіх місць і додаткових перехідних турнірів.

Отже, чемпіонат СРСР для команд першої ліги проводитиметься вшістнадцять. Спочатку в ній було 13 команд, потім — 14, з 1974 р. — 15 і, нарешті, з 1978 р. — 16.

За 15 сезонів у першій лізі виступило 36 команд. 28 з них представляли РРФСР, по 2 — Латвію, Україну і Казахстан, по одній — Білорусію і Ленінград. У всіх першостях брав участь лише пермський «Молот».

Наводимо зведену таблицю результатів учасників турнірів першої ліги за 15 сезонів.

	С	І	Ш	О
1. «Кристал» (Саратов)	12	682	3096—1937	943
2. «Сибір» (Новосибірськ)	11	652	3257—2264	873
3. «Молот» (Перм)	15	736	3120—3228	824
4. «Салават Юлаєв» (Уфа)	12	646	2748—1971	819
5. «Дизеліст» (Пенза)	13	742	2800—2800	740
6. «Автомобіліст» (Свердловськ)	10	576	2818—2058	732
7. «Динамо» (Мінськ)	10	572	2388—2205	637
8. «Торпедо» (Усть-Каменогорськ)	12	664	2629—2759	629
9. СК ім. Урицького (Казань)	10	600	2530—2383	624
10. «Локомотив» (Москва)	11	614	2109—2266	572
11. «Бінокор» (Ташкент)	8	496	1926—2035	474
12. «Сокіл» (Київ)	8	400	1608—1389	436
13. «Іжсталь» (Іжевськ)	5	288	1490—1001	393
14. СКА МВО	8	424	1571—1803	345
15. «Єнбек» (Алма-Ата)	6	318	1131—1497	232
16. «Шинник» (Омськ)	5	272	859—1107	214
17. «Динамо» (Рига)	3	144	777—446	210
18. СКА (Новосибірськ)	4	272	1064—1273	208
19. «Рубін» (Тюмень)	4	277	937—1331	203
20. СКА (Свердловськ)	5	298	1015—1475	202
21. «Металург» (Череповець)	3	200	839—875	198
22. СКА (Куйбишев)	6	316	1080—1681	194
23. «Торпедо» (Тольятті)	3	195	836—820	190
24. «Металург» (Челябінськ)	4	249	770—1129	168
25. «Металург» (Новокузнецьк)	5	240	760—1117	167

26. «Динамо» (Харків)	2	130	656—262	161
27. «Шахтар» (Прокоп'євськ)	3	205	656—1114	134
28. «Буран» (Воронеж)	3	212	721—1277	132
29. «Супутник» (Нижній Тагіл)	3	148	407—612	104
30. «Кристал» (Електросталь)	3	132	419—576	103
31. «Торпедо» (Ярославль)	2	104	364—387	95
32. «Латвіяс Берз» (Рига)	2	130	404—624	72
33. «Іжорець» (Ленінград)	1	60	256—289	56
34. «Автомобіліст» (Жаргаганда)	1	60	210—284	45
35. «Зірка» (Чебаркуль)	1	44	153—217	24
36. «Зірка» (Оленегорськ)	—	—	—	—

### Бомбардири

	Голи	Сезони
1. Г. Маслов (СК ім. Урицького)	458	10
2. О. Серняев («Дизеліст»)	327	12
3. Б. Барабанов («Сибір»)	307	11
4. М. Малько («Автомобіліст» Св, «Рубін»)	295	9
5. В. Красненков («Дизеліст», СКА КБ)	293	11
6. Б. Фролов («Молот»)	278	12
7. Г. Косолапов («Молот»)	272	13
8. С. Яковлев («Сибір»)	269	10
9. Г. Капсайкін («Сибір»)	248	7
10. В. Биков («Салават Юлаєв»)	243	9

### ГОЛОВНІ ЗАВДАННЯ ВИКОНЮЮТЬСЯ

Друга ліга — наймасовіша серед інших ешелонів вітчизняного хокею. У східній, центральній і західній зонах чемпіонату країни минулого року виступали 38 команд. Із завданнями, що стоять перед нею, друга ліга справляється успішно. Так, постійно розвивається і шириться масовий хокей на місцях. Поряд із старожилами ліги нині виступають дебютанти — «Корд» (Шокіно), «Трактор» (Липецьк), «Спартак» (Архангельськ), «Амурсталь» (Комсомольськ-на-Амурі).

Можна сказати, що поступово підвищується і клас гри. Пов'язано це переважно з поліпшенням матеріально-технічної бази — всі команди мають нині штучні ковзанки, а у 22 містах побудовано Палаці спорту. Незабаром стануть до ладу чудові споруди у Новокузнецьку, Омську, Нижньому Тагілі, Комсомольську-на-Амурі, Воронежі.

Відзначимо також, що підвищилась і кваліфікація тренерів, які працюють з командами цього ешелону. Для прикладу скажемо, що третина з них пройшла перепідготовку в Вищій школі тренерів.

Непогане поповнення (а це чи не найголовніше завдання, що стоїть перед цим дивізіоном радянського хокею) приходиться щорічно з другої ліги до колективів вищої та першої ліг. Так, тільки останнім часом стали гравцями основних складів Єловиков («Сокол»), П'ятанов («Хімік»), Подрезов («Сибір»).

Рекордсменами по підготовці хокеїстів для команд першої і вищої ліг є такі невеличкі хокейні центри, як Ангарськ («Єрмак») і Кірово-Чепецьк («Олімпія»). Так, у «Соколі» зараз виступають шість вихованців «Єрмака» — Земченко, Земко, Овчинников, Мажугін, Татаринів і Васильєв, у «Спартаку» — Логінов, у «Салаваті Юлаєві» — Макаров. Двадцять хокеїстів «Олімпії» протягом тільки останніх кількох років перейшли до команд вищої ліги.

Подаємо підсумкову таблицю команд другої ліги західної зони (команди провели по 52 гри):

	В	Н	П	Ш	О
1. «Зірка» (Оленегорськ)	43	1	8	341—139	87
2. «Кристал» (Електросталь)	37	3	12	270—160	77
3. «Верстатобудівник» (Рязань)	35	4	12	270—184	74
4. «Кренгольм» (Нарва)	31	4	17	226—175	66
5. «Хімік» (Енгельс)	31	3	18	260—204	65
6. «Латвіяс Берз» (Рига)	29	3	20	240—190	61
7. «Машинобудівник» (Київ)	27	6	19	229—159	60
8. СКА МВО	27	4	21	233—193	58
9. «Трактор» (Липецьк)	18	2	32	160—222	38
10. «Олімпія» (Кірово-Чепецьк)	16	5	31	162—254	37
11. «Прогрес» (Глазов)	15	5	32	173—284	35
12. «Буран» (Воронеж)	14	2	36	159—261	30
13. «Спартак» (Архангельськ)	11	4	37	148—283	26
14. «Корд» (Шокіно)	5	4	43	116—279	14

Крім «Зірки» і «Кристала», право виборювати три путівки до першої ліги здобули: у центральній зоні — «Промінь» (Свердловськ) і «Авангард» (Омськ), у східній — СКА (Новосибірськ) і «Металург» (Новокузнецьк). Ці команди провели ігри з роз'їздами у два кола. В результаті підсумкова таблиця перехідного турніру набула такого вигляду (команди провели по 10 ігор):

	В	Н	П	Ш	О
1. «Кристал»	7	0	3	44—38	14
2. «Металург»	6	2	2	52—36	14
3. «Зірка»	5	3	2	35—31	13
4. «Промінь»	6	0	4	48—31	12
5. «Авангард»	3	0	7	35—52	6
6. СКА	0	1	9	37—63	1

Таким чином, «Кристал», «Металург» і «Зірка» стали володарями трьох путівок до першої ліги.

А другу залишив новосибірський «Машинобудівник», який поступився у турнірі аутсайдерів куйбишевському «Маяку» і шокінському «Корду».

## ХОКЕЙ НА УКРАЇНІ

### ВСІ МАТЧІ «СОКОЛА»

Подаємо короткі розповіді про всі матчі київських хокеїстів з командами вищої ліги в минулому чемпіонаті країни.

### ЦСКА

18 вересня 1983 р., Москва, 5 : 3. Перший гол 38-го чемпіонату записав на свій рахунок молодий форвард армієців Васильєв. Гра проходила із змінним успіхом. Гостям вдавалися контратаки. Киянин Голубович зрівняв рахунок. 17-річний Вязьмкін, який уперше грав за ЦСКА, знову вивів москвичів уперед. Але згодом дві шайби у ворота Третьяка забивли Ісламов і Земченко. Кінцівку матчу краще провели чемпіони, які за шість хвилин зуміли закинути три шайби. Уп'яте армієці відзначилися за кілька секунд до фінальної сирени, коли гості замінили воротаря Шундрова (він не раз виручав партнерів) шостим польовим гравцем.

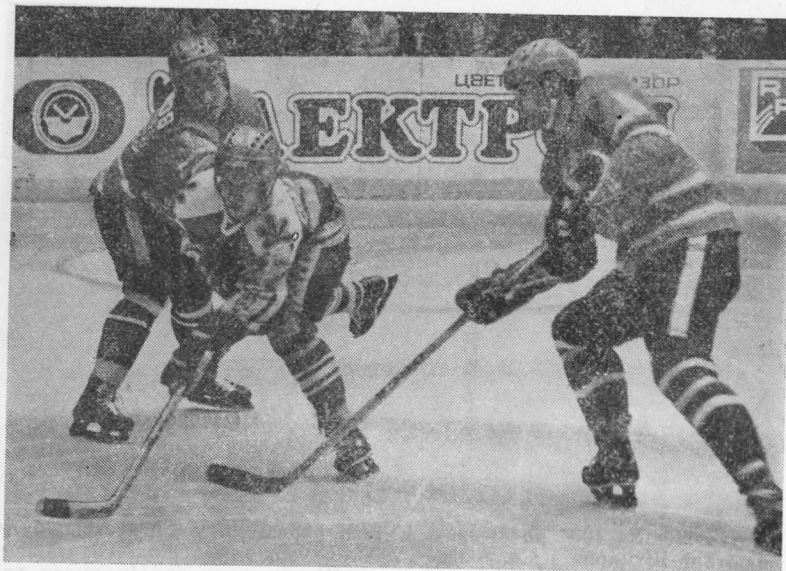
28 жовтня 1983 р., Київ, 0 : 4. Протягом восьми стартових хвилин кияни мали три чудові нагоди відкрити рахунок, але вирішальної миті «тремтіли руки» у Давидова, Степанищева, Земченка. До того ж надійно діяв дублер Третьяка Тижних. Усе вирішилося в другому періоді, коли чемпіони довели перевагу до трьох шайб. Кияни продовжували боротися до кінця, за найменшої нагоди контратакували. Але їхні дії все ж поступалися громейстерській грі ЦСКА.

10 березня 1984 р., Київ, 2 : 9. У киян відзначилися Шастін і Дьомін, але цього було явно замало для перемоги над чемпіоном і лідером. Відчувалося, що армієці найсерйознішим чином настроїлися на гру в Києві, вважаючи «Сокіл» за серйозного суперника. Тому й одразу почали тиск на ворота господарів.

І все ж перший період був рівним. Непогані моменти відзначитися мали й кияни, зокрема Шастін, Єловиков, Ісламов, Голубович.

У наступних періодах наші земляки діяли надто вже обережно і боязко, ніби вперше зустрічалися з іменитим клубом, авторитет і слава якого загінотизували.

Лише в лічених епізодах господарі демонстрували значну для себе манеру гри: агресивну, настирну, швидкісну. Але завершальна частина



*Атакує Володимир Голубович (у центрі)*

матчу пройшла під диктовку лідера. Обидва періоди він виграв з однаковим рахунком — 4 : 1.

26 квітня 1984 р., Москва, 5 : 3. Незважаючи на поразку, «Сокіл» сподобався глядачам. ЦСКА вдалося перемогти ціною неабияких зусиль. Крутов, Лобанов, Жлуктов, Зубков і Гімаєв, саме вони відзначилися у чемпіонів, а також їхні товариші по збірній робили того вечора все так, наче у поединку з найнебезпечнішим конкурентом на першість світу.

Перший період завершився внічию. Шайбу Третьяку закинув Синьков з подачі Ісламова. Одразу після перерви капітан киян уже сам добивається успіху. Правда, лідирували кияни недовго... Борюся «Сокіл» до кінця. Такої сили духу, на жаль, бракувало киянам у більшості матчів після новорічних канікул.

Після 42 матчів, проведених киянами проти ЦСКА в чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 2 перемоги, 1 нічия, 39 поразок, різниця шайб 109—290.





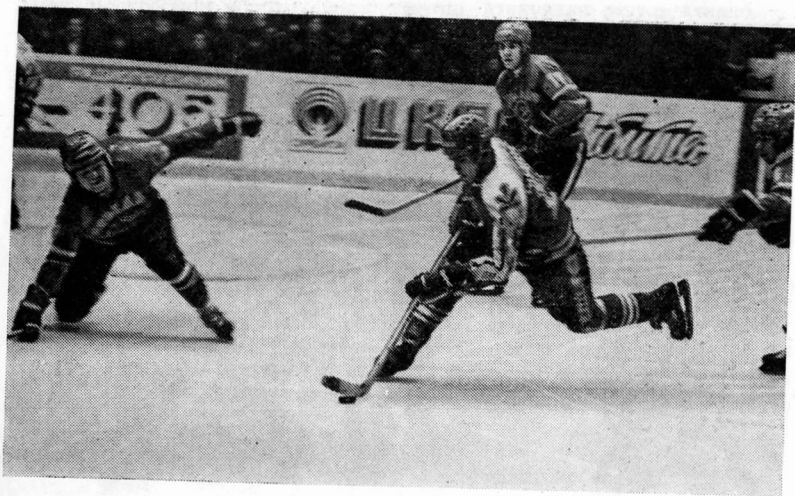
*Воротам суперника загрожує Андрій Овчинников*

### «Спартак»

13 жовтня 1983 р., Москва, 1 : 1. Найкращими у цій зустрічі були воротарі Шундров і Саприкін. Тільки в першому періоді спартаківці п'ять разів могли забити шайби, але Шундров не дав їм змоги реалізувати жодної голової ситуації. Добре охороняв ворота і Саприкін, та на 30-й хвилині киянин Земченко все ж відкрив рахунок. Шайбу у відповідь закинув за 19 секунд до фінальної сирени найгрізніший спартаківський бомбардир Кожевников. Спартаківці в цей момент мали на полі на одного гравця більше, та ще й замінили Саприкіна форвардом.

12 листопада 1983 р., Київ, 4 : 3. «Спартак» розпочав дуже впевнено, вже на 4-й хвилині брати Орлови викотилися на одного захисника «Сокола», але гості перемудрували. На противагу їм через три хвилини Овчинников чітко зіграв у пас, і Земко відкрив рахунок. Показовою була і друга шайба киян. Створивши чітку перевагу біля воріт Дорошенка, вони швидко розіграли шайбу. І воротар, здається, навіть не помітив, як Наріманов в один дотик направив її у ворота. На 10-й хвилині першого періоду «Сокіл» уже вигравав 3 : 0 (Шастін). Спартаківці зробили, здається, все, аби відігратися, але «Сокіл» вміло захищався і гостро контратакував. Четвертий гол Наріманова забезпечив киянам перемогу.

30 листопада 1983 р., Москва, 7 : 3. Дев'ять матчів поспіль кияни не знали поразок. А тут уже на 4-й хвилині помилилися в захисті, і



*З шайбою Микола Наріманов*

Капустін зумів переграти Шундрова. Однак гості не розгубилися, і незабаром Степанищев відновив рівновагу, а Куликов добив шайбу у порожні ворота. Під оплески трибун ішли кияни на першу перерву. Але втримати перевагу їм не поталанило, другий період «Спартак» провів на швидких контратаках і виграв його з рахунком 4 : 0. Справу, як кажуть, було зроблено. Третю шайбу в киян закинув ветеран команди Олег Ісламов. У «Сокола» в цьому матчі не найкращим чином діяли воротарі.

26 березня 1984 р., Київ, 3 : 3. В першому періоді кияни мали деяку перевагу, але москвичі уміло розпоряджалися зручними моментами, що виникали біля воріт Шундрова. Після того як Шастін на 14-й хвилині реалізував булліт, у москвичів відзначилися Кожевников і Ричков.

Після перерви ще більше роботи стало у Дорошенка, і одного разу в нього здали нерви. Штраф. І Овчинников зрівнює рахунок — 2 : 2. На 36-й хвилині Шепелев виводить «Спартак» уперед. Кияни прагнуть відігратися, ініціатива на їхньому боці, ось Горбушин не влучає в порожні ворота. І все ж у заключній двадцятихвилинці Дьомін зрівнює рахунок. Кияни продовжують гостро атакувати, але гостей виручає Дорошенко.



Гол у ворота «Спартака»

Після 42 матчів, проведених киянами проти «Спартака» в чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 9 перемог, 5 нічиїх та 28 поразок, різниця шайб 106—225.

### «Хімік»

20 вересня 1983 р., Київ, 6 : 3. Вже перша атака гостей завершилася голом у ворота «Сокола». Кияни незабаром зрівняли рахунок (Куликов), але воскресенці знову вийшли вперед. Лише в третьому періоді «Сокіл» зламав опір гостей, у яких виділялася новостворена ланка Мишукова. Шайби закинули Наріманов, Земко, Васюнін і ще двічі Куликов. У кількох випадках команду виручив Шундров. На останніх хвилинах п'ятірка гостей грала проти трьох киян, але «Сокіл» вистояв.

30 жовтня 1983 р., Воскресенськ, 5 : 0. Перед цим матчем в обох команд було по 16 очок, а тому він мав принциповий характер. Дії воскресенців були ефективнішими, бо почалися з точних пасів захисників. «Соколу» було важко, напевно, далася взнаки втома у попередньому матчі з ЦСКА. В середині другого періоду гості захопили іні-

ціативу, створили кілька голевих моментів, але досягти успіху не змігли. Воскресенці оборонялися грамотно, атакували результативно.

12 березня 1984 р., Київ, 5 : 7. Це був один з ключових матчів у боротьбі за призове місце. Можливо, тому суперники діяли дуже обережно. Рахунок відкрив Ширяєв, скориставшись тим, що воротаря гостей закрили захисники. Але воскресенці швидко відігралися і вийшли вперед. «Сокіл» увесь матч наздоганяв, але цього разу «Хімік» діяв ефективніше. У киян ще один раз відзначився Ширяєв, а також Шастін, Ісламов і Давидов. Це була третя поразка киян поспіль і шанси на «бронзу» ставали дедалі проблематичнішими.

28 квітня 1984 р., Воскресенськ, 1 : 4. «Хімік» ще мав шанси на «срібло», а тому одразу кинувся вперед, двічі вдало зіграв Шундров. Впевнена гра голкіпера передалася польовим гравцям, а невдовзі до них перейшла й ініціатива. На десятій хвилині добивається успіху захисник Ширяєв. Кияни впевнено довели цей матч до перемоги. Жюрі визнало кращими гравцями зустрічі у «Сокола» воротаря Шундрова і захисника Татарінова. Воротар киян буквально творив чудеса, а Татарінов закинув три шайби. Завидна результативність.

Після 42 матчів, проведених киянами проти «Хіміка» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 16 перемог, 6 нічиїх та 20 поразок, різниця шайб 127—147.

### «Динамо» М

24 вересня 1983 р., Москва, 2 : 3. Гості активно захищалися і гостро контратакували. Рахунок відкрив Голубович, а вивели його на ударну позицію Степанищев та Ладигін. Динамовець Анферов установив рівновагу. Однак невдовзі знову відзначилася ланка Голубовича. З подачі центрального нападаючого шайбу у ворота послав Степанищев. І ще раз вдається господарям наздогнати «Сокіл» після точного кидка Шкурдюка. Надалі Голубович проводить третій гол, який і виявився переможним. Навіть заміна Мишкіна шостим польовим гравцем не виручила динамівців. «Сокіл» виграв важливий для себе матч і набрав, як і ризьке «Динамо» та «Хімік», у трьох зустрічах чотири очки.

23 жовтня 1983 р., Київ, 1 : 3. Уперше в сезоні хокеїсти «Сокола» виступали на льодовому майданчику Палацу спорту при переповнених трибунах. Всі чотири трійки нападу киян рішуче йшли вперед, сміливо вступали в силові єдиноборства, і все їм вдавалося. Та при цьому не вистачало часу доводити комбінації до вірного розиграння, мало було кидків здалеку.

Гості старалися спокійно відводити загрози і вичікували слушні моменти для контратак. Першу з них завершив на 9-й хвилині Варянов. На 18-й Семенов подвоїв результат, а в другому періоді він же



*Боротьба за шайбу. Ліворуч — Микола Ладигін*

встановив рахунок 3:0. І стало ясно, що гра, як кажуть, зроблена. Правда, киянину Земку вдалося провести шайбу престижу — і тільки.

**16 березня 1984 р., Москва, 2:1.** Це був напружений матч, адже зустрічалися команди, які претендують на призові місця. Москвичі відставали від киян на одне очко. Перемога давала їм змогу переміститися на четверте місце. І вони перемогли. Щоправда, могли це зробити й гості. Вже на 2-й хвилині Дьомін мав відкрити рахунок, але попав у Мишкіна. Воротар «Динамо» виграв дуель і в Давидова, коли той після стрімкого дриблінгу залишився із ним сам на сам. Нарешті, на 30-й хвилині Мишкін парирував шайбу після кидка Голубовича, шайбу із розряду тих, що не беруться. І все ж кияни забили того вечора гол: на 57-й хвилині досяг мети кидок Татарінова. За 17 секунд до сирени Шундров залишив ворота і шестеро киян кинулися рятувати очко. Але було вже пізно. Четверта поразка поспіль.

**21 квітня 1984 р., Київ, 0:4.** У першому періоді «Сокіл» мав деяку перевагу, але кінцівки атак у киян не виходили. Гарні шанси відкрити рахунок втратили Земченко, Дьомін після чітких комбінацій за участю Шастіна. Досвід і висока майстерність Васильєва і Мишкіна відіграли тут свою роль. Динамівці гостро контратакували. На 18-й хвилині нападаючий москвичів Семенов, незважаючи на те, що йому прагнули перешкодити кілька суперників, витримав паузу, поклав на лід воротаря і вразив «дев'ятку». Майстерність є майстерність! Добре, що у воротах того вечора стояв Шундров. Неприємностей мало б бути значно більше. «Сокіл» виглядав стомленим.

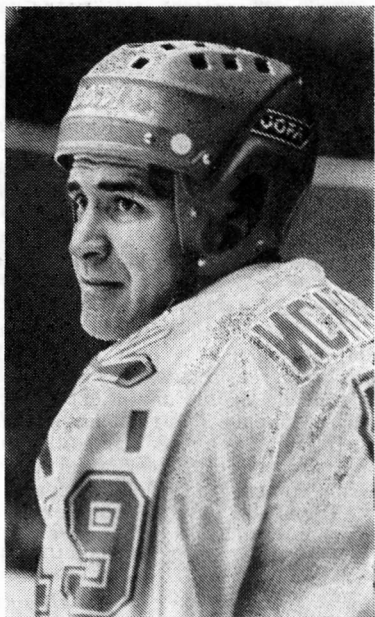
Після 42 матчів, проведених киянами проти московського «Динамо» в чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 5 перемог, 5 нічиїх та 32 поразки, різниця шайб 94—191.

### *«Торпедо»*

**15 жовтня 1983 р., Горький, 2:1.** Воротарі обох команд грали дуже добре і футбольний рахунок — це їхня заслуга. Кияни відкрили рахунок (Наріманов), але втримати перевагу не змогли. Наприкінці матчу торпедівці забили вирішальну шайбу, «Сокіл» грав у цей момент у меншості. За 25 секунд гості замінили воротаря шостим польовим гравцем, але горьковчани вистояли.

**14 листопада 1983 р., Київ, 6:1.** На перших хвилинах на лаву штрафників сів нападаючий «Сокола» Шастін, а слідом за ним — і захисник Ширяєв. Та граючи втрьох проти п'яти хокеїстів гостей, господарі майданчика вийшли, як кажуть, сухими з води і стали нарощувати швидкість і міць своїх атак. На 10-й хвилині Наріманову вдається рейд за воротами і кидок у дальній кут — 1:0.

Цей рахунок протримався до 35-ї хвилини, яку можна назвати кульмінаційним моментом. Господарі майданчика, граючи в меншості, закинули ще одну шайбу (Ширяєв). А далі кияни були вже повними



*Капітан «Сокола» Олег Ісламов*



господарями становища. Шайби у них закинули Земченко, Земко, Давидов і ще раз Наріманов.

**2 грудня 1983 р., Горький, 4 : 2.** Перший період господарі виграли — 1 : 0. Після перерви активніше почали діяти гості. Двічі шайба знаходила штангу, а на 23-й хвилині Сидоров сильним кидком реалізував чисельну перевагу. Кияни мали види на успішний для себе результат, але холодним душем для них стали дві шайби, пропущені на початку заключного періоду. Цікавий епізод відбувся наприкінці матчу: Татаринов зупинив недозволенним прийомом Скворцова, і арбітри призначили булліт. У воротах миттєво з'явився Гаврилов. Це, напевно, вплинуло на досвідченого Скворцова, і він не зміг реалізувати хокейний пенальті. А Гаврилов тут же поступився місцем у воротах Шундрову.

**28 березня 1984 р., Київ, 2 : 2.** Перший період не приніс голів, хоча гравці обох команд могли відзначитися. Після перерви гості (Варнаков) відкрили рахунок і тут же збільшили його. Невдовзі Степанищев відквитав гол. Здавалося, торпедівці розвинуть успіх, бо киян лишилося троє на льоду, але «Сокіл» вистояв. Цей епізод, безумовно, надихнув господарів, і Горбушин сильним кидком здалеку відновив рівновагу. В заключному періоді домінували кияни, але форварди не використали багато стопроцентних моментів для взяття воріт, на висоті був також голкіпер гостей Воробішов.

Після 44 матчів, проведених киянами проти горьковського «Торпедо» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 14 перемог, 8 нічиїх та 22 поразки, різниця шайб 131—152.

### «Крила Рад»

**18 жовтня 1983 р., Москва, 1 : 3.** Гості побудували матч на контратаках. На 17-й хвилині Ісламов відкрив рахунок, змінивши напрям польоту шайби. У другому періоді кияни збільшили рахунок (Голубович) і міцно заволоділи ініціативою. Шайба, забита господарями на 33-й хвилині, тільки підлила масла у вогонь. За грубість вилучається з поля Горбушин, а потім Ширяєв. Протягом майже хвилини троє киян стримували атаки «Крилець», Голубович виграв усі вкидання, не дозволивши суперникам одразу починати атаку. На останній хвилині Дьомін, перехопивши шайбу, послав її в порожні ворота, бо господарі, намагаючись врятувати очко, замінили Сидельникова шостим польовим гравцем.

**22 листопада 1983 р., Київ, 4 : 2.** Гості ще в дебюті дали зрозуміти, що старатимуться зіпсувати настрої киянам, які до цього здобули шість перемог поспіль. Спочатку Толстих, а потім Расько втратили відмінні шанси відкрити рахунок. Але тут же швидко й видовищну комбінацію завершив Єловиков. На 28-й хвилині, коли рахунок був уже 1 : 1, кияни протягом 20 секунд гостро й потужно атакували гос-

тей, яких залишилося троє, але на висоті був досвідчений Сидельников. Долю матчу було вирішено в другому періоді, коли Голубович, Земченко й Шастін закинули три «сухі» шайби. У завершальному періоді перевага «Сокола» не викликала сумнівів, але врятував гостей від розгрому той же Сидельников. Після цього матчу кияни, набравши 30 очок, ділили друге-третє місце із «Спартаком».

**29 лютого 1984 р., Київ, 7 : 5.** Це був перший матч «Сокола» після майже тримісячної перерви в чемпіонаті. Усіх цікавило, в якому ж стані зараз команда, чи зуміла зберегти бойовий настрій. Перший період, в якому кияни фактично вирішили долю матчу, сподобався глядачам. Активні дії господарів по всьому майданчику, стрімкі контратаки вилилися в голи Ісламова, Дьоміна, Шастіна, Степанищева, Куликова — 5 : 1. Але після перерви «Сокіл» наче підмінили, команда поступилася ініціативою, розтринькала перевагу і мало не упустила перемогу. В другому періоді, правда, Дьоміну вдалося закинути шайбу. Виручив гол Ширяєва, який добився успіху на 60-й хвилині.

**23 березня 1984 р., Москва, 5 : 3.** У першому періоді гра була в цілому рівною. Команди багато метушилися і помилялися. Але лише господарі скористалися з похибок захисту «Сокола».

Після перерви мало що змінилося. Складлося враження, ніби гості нікуди не поспішали, сподіваючись, що все одно, зрештою, настане злам і вони надолужать прогаєне. Однак змін так і не сталося. Двічі кияни реалізували чисельну перевагу, але щоразу буквально через секунди «Крильця» встановлювали статус-кво.

І тільки в завершальному періоді «Сокіл» додав у активності. Менченков потужним кидком скоротив розрив у рахунку до мінімуму. Господарям пощастило вистояти, а гол Лебедева позбавив киян надії бодай на очко. У «Сокола» відзначилися також Наріманов і Ладигін.

Після 42 матчів, проведених киянами проти «Крил Рад» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 19 перемог, 5 нічиїх, 18 поразок, різниця шайб 138—143.

### «Динамо» Р

**29 вересня 1983 р., Київ, 3 : 5.** Дебют матчу був за киянами, вже на 3-й хвилині Куликов закинув свою п'яту шайбу в чемпіонаті. Рижани, правда, вирівняли рахунок (Шостак), але після ювелірного пасу Земченка Голубович знову виводить свою команду вперед. Тут же втрачає чудову нагоду відзначитися Земченко. Здавалося, кияни здобудуть легку перемогу. Але десь із середини матчу ініціативою заволоділи рижани, а тут ще й невпевнено почувають себе київські захисники. Грубо помиляються Татаринов, Горбушин ... Так і програли. У киян ще одну шайбу провів Земченко.

**5 листопада 1983 р., Рига, 2:4.** Динамівці з перших секунд кинулися в атаку, але захист киян діяв чітко. В свою чергу господарі майданчика теж не підпускали суперників до воріт. І все ж моменти були. Однак Балдеріс, Скосирев і Фроліков їх не використали, а Куликов кинув точно — 0:1. В другому періоді рижани вирішили будь-що переломити хід поединку, але забили лише одну шайбу, тоді як гості дві — Менченков і Голубович. На останній хвилині Овчинников встановив остаточний результат. Він відповідає тодішньому співвідношенню сил, бо в останньому періоді перевага киян була вже очевидною.

**4 березня 1984 р., Київ, 3:1.** Протягом всього ігрового часу рижани перебували під потужним пресом атак. Господарі створили стільки голевих моментів, що їх вистачило б на кілька матчів, але шайба обминала ворота «Динамо». Почалося з того, що «Сокіл» двічі поспіль залишався в меншості. А коли вистояв і сам дістав чисельну перевагу, шайба побувала у воротах Гаврилова. Це був єдиний промах воротаря киян. На фініші періоду Овчинников відквитав шайбу. Після перерви відзначився Татаринів. Спочатку юний захисник киян потужно кинув від сильної лінії, і Ісламов підправив шайбу в ворота, а секунд за 20 до завершення другого періоду повторив кидок, навіть не в'їхавши до зони суперника. Добре він упорався і із основними функціями захисника.

**18 квітня 1984 р., Рига, 6:3.** Кияни вже на другій хвилині відкрили рахунок (Шастін), але період виграли господарі — 4:2. Це й зумовило їхній загальний успіх, бо далі гра проходила в рівній боротьбі. У киян, крім Шастіна, двічі успіху добився Овчинников.

Після 29 матчів, проведених киянами проти ризького «Динамо» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 16 перемог, 1 нічия та 12 поразок, різниця шайб 106—93.

### «Трактор»

**8 жовтня 1983 р., Київ, 6:0.** Господарі дуже впевнено провели цей поєдинок, про що свідчить рахунок. Він міг би бути і більший, але добре захищали ворота «Трактора» і Мильников, і Корольов, який виїшов на заміну. До того ж на 33-й хвилині, коли рахунок був уже 4:0, Шастін не реалізував буллїт. У киян відзначилися: двічі Шастін, Наріманов, Куликов, Голубович, Земко, Давидов.

**17 листопада 1983 р., Челябінськ, 1:7.** Кияни володіли ініціативою протягом усього матчу: вони чітко захищалися і гостро атакували. Складалося враження, що господарі знітилися перед могутнім натиском киян. Героєм матчу став Голубович. Дві шайби він закинув сам і дав пас Степанищеву. Інші шайби в «Сокола» закинули: Земко, Наріманов, Овчинников, Єловиков.

**25 листопада 1983 р., Київ, 2:2.** Після впевненої перемоги в Челябінську 6700 глядачів київського Палацу спорту були переконані,

що «Сокіл» здобуде ще два очка й зміцнить свої претензії на призове місце. Справді, не зволікаючи, кияни заволоділи ініціативою і багато атакували, особливо в дебюті. На восьмій хвилині Ісламов відкрив рахунок, але тут же кияни залишилися вчотирьох, і гості, затиснувши їх у зоні захисту, буквально заштовхали шайбу у ворота Шундрова. Далі хід поединку не віщував «Соколу» неперемностей, бо на 13-й хвилині юний Єловиков вивів свою команду вперед. На жаль, це був останній успіх «Сокола». Після перерви гра вирівнялася, «Трактор» почав чітко діяти в захисті, важка боротьба велася на всьому майданчику, ефективних продовжень в умовах жорсткого пресингу кияни не знайшли.

**31 березня 1984 р., Челябінськ, 1:0.** У цьому матчі захисники й воротарі обох команд зіграли значно краще нападаючих, хоча останні мали багато моментів, щоб відзначитися. Але зробив це лише раз челябинець Молчанов. На 32-й хвилині він з подачі Гурова змусив капітулювати Шундрова.

Після 36 матчів, проведених киянами проти «Трактора» у чемпіонатах країни, на їхньому рахунку 15 перемог, 6 нічій та 15 поразок, різниця шайб 116—102.

### СКА

**5 жовтня 1983 р., Ленінград, 3:6.** Кияни переважали господарів у всіх компонентах хокею. Швидше їздили на ковзанах, точніше пасували, краще мислили, переконливіше вели силову боротьбу по всьому майданчику. Глядачам запам'яталася двоходівка у виконанні Куликова та Шастіна на 47-й хвилині: перший вихором промчав по майданчику і видав чудовий пас, партнер з ходу спрямував шайбу в ціль. У киян також відзначилися: Степанищев, Горбушин, Менченков, Татаринів і ще один раз Шастін.

**3 листопада 1983 р., Київ, 6:3.** Уже на другій хвилині «Сокіл» (Овчинников) відкрив рахунок, але гості не збиралися здаватися. Влаєсов, а потім Маслов виводять арміїців вперед. Незважаючи на шайбу Ладігіна, кияни програють перший період 2:3. Але по перерві все стало на місце. Ленінградці просто не витримали запропонованого «Соколом» темпу. Шайби закинули Голубович, Степанищев (дві) і Шастін.

**7 березня 1984 р., Ленінград, 4:2.** Це був напружений матч, боротьба за шайбу велася по всьому майданчику. Кияни виглядали стомленими, їм не вдавалися стрімкі атаки — випробувана зброя в гостях, нападаючі губилися у в'язкому захисті. В таких умовах кращі шанси на успіх мали господарі. Під завису першого періоду шайбу у ворота Гаврилова закинув Панін. І знову напружена боротьба. Макаров збільшує розрив, але Менченков зводить його до мінімуму. І в третьому періоді гра на рівних, але на голи Андреева, Цветкова кияни

відповіли лише влучним кидком Ширяєва. Цим матчем почалася серія невдач «Сокола».

5 квітня 1984 р., Київ, 6 : 5. На невдачі в останніх матчах своєї кар'єри зреагували трибуни — тільки чотири тисячі глядачів з'явилися подивитися зустріч з ленинградцями. Вони залишилися задоволеними, бо гра вийшла бойовою. Дебют був за гостями — Цветков і Шенделєв вивели свою команду вперед. Тут же Наріманов скорочує розрив, але Андреев відновлює статус-кво. Кінцівку матчу краще провели кияни і перемогли. Але невпевненою вийшла ця перемога, з усього видно: «Сокол» кризи ще не пережив. У киян відзначилися: Ладигін, Голубович, Степанищев — двічі, Горбушин. У «Сокола» — новий капітан: на зборах команди товариші обрали ним ветерана Олега Ісламова.

Після 48 матчів, проведених киянами проти СКА, на їхньому рахунку 26 перемог, 4 нічиї та 18 поразок. Різниця шайб 168—158.

### «Іжсталь»

26 вересня 1983 р., Іжевськ, 1 : 1. Гості мали величезну перевагу, тримали в облозі ворота Герасимова, але забити шайбу спромоглися лише раз. Не забуваєш ти, забивають тобі — цю істину ще раз підтвердили іжевці. Обравши явно захисний варіант, вони рідко атакували: на 17-й хвилині Шундров був безсилий відбити шайбу після кидка Лубніна. Кияни відігралися в другій двадцятихвилинці — Куликов.

25 жовтня 1983 р., Київ, 7 : 2. І знову кияни активно йшли вперед, створювали багато зручних голевих моментів, а шайба у ворота Тверизовського потрапила лише на 17-й хвилині (Земченко). У другому періоді гості продовжували змагатися так, наче від цього матчу залежала першість у чемпіонаті. І все ж «Сокол» збільшив перевагу (Ісламов, Менченков), а в заключній двадцятихвилинці не залишив «Іжсталь» шансів на успіх. Відзначилися Шастін, Давидов, Ісламов, Менченков.

18 березня 1984 р., Іжевськ, 3 : 5. «Соколу» дуже потрібна була перемога. Адже до цього він програв чотири матчі поспіль. І кияни кинулися її здобувати. До 25-ї хвилини рахунок уже 4 : 0 на користь киян. Відзначилися Ісламов, Шастін і двічі Ладигін. Схоже, після цього «Сокол» упевнився в перемозі і кінцівку матчу провів на невеликих швидкостях. Цього вистачило для того, щоб іжевці скоротили розрив у рахунку. У «Сокола» ще один раз відзначився Шастін, довівши рахунок до 5 : 1. Ну, а кінцівка була за господарями.

23 квітня 1984 р., Київ, 2 : 2. Втома сковувала дії гравців «Сокола». До того ж дуже хотілося виграти останній матч сезону в Києві. Однак це була вже не та команда, що з відкритим забралом рвалася до бронзових медалей чемпіонату. Розуміли це й глядачі — тільки 1500 місць було зайнято в Палаці спорту. На 10-й хвилині рахунок

відкрив Наріманов, після спритної комбінації Степанищев — Татаринов. Цей результат тримався майже до останньої десятихвилинки, а потім гості, які до цього в основному захищалися, взяли й закинули дві шайби. Над киянами нависла загроза поразки, але на 54-й хвилині Шастін з подачі Єловикова зрівняв результат. Не вийшло прощального матчу.

### «Сибір»

10 жовтня 1983 р., Київ, 5 : 2. Матч складався для господарів майданчика аж надто несприятливо. Вже в першому періоді Усольцев закинув шайбу в ворота Шундрова. І друга двадцятихвилинка почалася з прикrostі. Нападаючий гостей Антипов закріплює успіх — 2 : 0. Наприкінці періоду Голубовичу вдається трохи охолодити наступальний запал сибіряків.

У третьому періоді віртуозному нападаючому Давидову знадобилося лише п'ять секунд, щоб забити дві шайби. Рідкісний випадок навіть для хокею. Потім удруге в зустрічі відзначився Голубович, п'яту шайбу записано на рахунок 17-річного київського захисника Татаринова.

19 листопада 1983 р., Новосибірськ, 3 : 9. В Новосибірськ «Сокол» прибув у ролі одного з лідерів чемпіонату, «Сибір» же — явний аутсайдер. Турнірне становище яскраво відбилося на грі. Лише у першому періоді господарі прагнули вчинити киянам гідний опір. На голи Куликова і Ісламова відповіли влучним кидком Подрезова. Але в другому і особливо на початку третього періоду велика перевага «Сокола» просто не могла не вилитися в голи. Їх авторами були: Шастін, Менченков, Давидов, Ладигін, Дьомін, Земченко, Мажугін. У проміжку від 38-ї до 44-ї хвилини кияни закинули чотири шайби.

27 листопада 1983 р., Київ, 9 : 4. У стартовому складі господарів були відсутні Степанищев, Шастін, Куликов, Ладигін. Напевно, А. Богданов таким чином прореагував на нічию з «Трактором». Усе ж у третьому періоді на лід вийшли Шастін, Куликов. Цей проміжок часу став вирішальним. Шайби закинули: Сидоров, Ісламов (три), Ширяєв, Овчинников, Куликов (дві). Безпрограшна серія «Сокола» тривала дев'ять турів: всім перемог і нічия.

2 квітня 1984 р., Новосибірськ, 6 : 3. А цей матч уже продовжував серію невдач київської команди, яка фактично втратила шанси на призове місце. Протягом усіх трьох періодів сибіряки володіли ініціативою, і сподівання навіть на нічию були для киян проблематичними.

У кожному періоді вони змогли закинути тільки по одній шайбі — Дьомін, Степанищев, Голубович, тоді як Шундрову господарі закинули шість. Єдина втіха — кінцівка матчу була за киянами, але очок це не дало.



## На найвищому рівні

З минулорічного складу «Сокола» 29 хокеїстів мають досвід ігор з командами вищої ліги в першостях країни. Після прізвища гравця — рік народження, I — кількість матчів, Ш — закинутих шайб, П — результативних передач, ШХ — штрафних хвилин; у дужках після цифр — загальні показники виступів у вищій лізі, якщо раніше спортсмен грав за іншу команду.

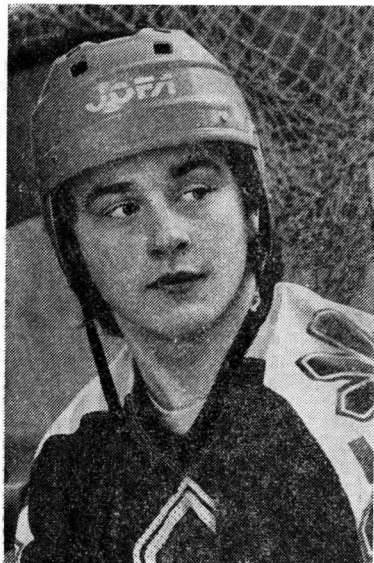
	I	Ш	П	ШХ
<i>Нападаючі</i>				
А. Аліпов (1966)	2	—	—	—
С. Бабій (1965)	1	—	—	—
В. Голубович (1954)	149(334)	45(97)	47(93)	50(116)
С. Давидов (1957)	270	92	71	60
А. Дьомін (1954)	265(266)	86	37	202
О. Єловников (1966)	30	3	4	4
А. Земко (1961)	164	38	16	86
С. Земченко (1961)	177	44	22	82
О. Ісламов (1953)	265	62	58	116
О. Куликов (1955)	142(230)	43(75)	32(66)	35(57)
А. Мажугін (1963)	53	4	6	14
А. Найда (1955)	9	1	1	2
М. Наріманов (1958)	186(286)	48(91)	53(83)	104(161)
А. Овчинников (1961)	178	36	24	106
А. Степанищев (1961)	137	41	26	42
Є. Шастін (1960)	179	84	33	102
<i>Захисники</i>				
О. Васюнін (1959)	138	7	14	77
С. Горбушин (1957)	251	29	37	179
А. Доніка (1960)	54	4	1	22
А. Коршунов (1965)	15	0	1	2
М. Ладигін (1954)	238	24	32	164
О. Менченков (1958)	181(190)	20(22)	24	190(204)
Ю. Перфілов (1955)	171	6	13	120
О. Посметєв (1967)	5	0	0	2
М. Татарінов (1967)	38	7	3	46
В. Ширяєв (1963)	118	11	12	62
<i>Воротарі</i>				
О. Васильєв (1967)	3	0	0	0
К. Гаврилов (1957)	151	0	0	4
Ю. Шундров (1956)	214	0	0	14

## БОМБАРДИРИ

Наводимо список найрезультативніших київських хокеїстів за часи виступів команд «Динамо» та «Сокол» у вищій лізі (I — роки виступів, II — кількість сезонів, III — кількість закинутих шайб, IV — кількість закинутих шайб у середньому за сезон).

Зазначимо також, що після минулого сезону у тридцятьці найрезультативніших гравців тринадцять хокеїстів поліпшили свої показники.

	I	II	III	IV
1. С. Давидов	1978—1984	6	92	15,33
2. А. Дьомін	1978—1984	6	86	14,33
3. Є. Шастін	1980—1984	5	84	16,80
4. О. Ісламов	1978—1984	6	62	10,83
5. С. Серебряков	1965—1970	5	53	10,60
6. В. Бабашов	1978—1981	3	51	17
7. В. Сибірко	1978—1982	4	49	12,25
8. Ю. Потехов	1966—1970	4	46	11,50
9. В. Голубович	1980—1984	4	45	11,25
10. С. Земченко	1980—1984	4	44	11
11. М. Наріманов	1980—1984	4	44	11
12. В. Прокоф'єв	1965—1969	4	44	11
13. О. Куликов	1981—1984	3	43	14,33
14. А. Степанищев	1981—1984	3	41	13,66
15. І. Тузик	1965—1969	4	39	9,75
16. А. Овчинников	1980—1984	4	36	9
17. Г. Юдін	1965—1968	3	31	10,33
18. О. Голембівський	1965—1970	5	29	5,80
19. С. Горбушин	1978—1984	6	29	4,83
20. А. Данько	1978—1981	3	29	9,66
21. А. Земко	1980—1984	4	27	6,75
22. Г. Григор'єв	1965—1970	5	26	5,20
23. М. Ладигін	1975—1984	9	24	2,66
24. О. Шоман	1965—1970	5	24	4,80
25. В. Андреев	1978—1982	4	22	5,50
26. А. А. Белоножкін	1965—1968	3	23	7,66
27. Р. Гатаулін	1978—1980	2	23	11,50
28. В. Репньов	1968—1970	2	23	11,50
29. В. Мосягін	1965—1970	5	22	4,40
30. В. Уткін	1965—1968	3	22	7,33



Михайло Татаринов

## ПРЕДСТАВЛЯЄМО ЧЕМПІОНІВ

У минулому сезоні одразу три посланці «Сокола» були увінчані золотими чемпіонськими медалями. Спочатку Михайло Татаринов у складі молодіжної збірної СРСР виборов звання чемпіона світу, а згодом він, а також ще двоє киян — Олег Посметьєв і Володимир Єловиков — стали першими на юнацькій першості Європи.

### Михайло Татаринов

Підбиваючи на сторінках тижневика «Футбол — хокей» підсумки першої частини чемпіонату країни, начальник Управління хокею Спорткомітету СРСР Анатолій Кострюков писав: «На нестачу гравців, які освоїли хокейну грамоту, ми не скаржимося. Але це — гравці середньої руки. Нашому хокею потрібні хокеїсти яскраві, з притаманною лише їм виконавською манерою. Тому ми

з надією стежимо за змушнінням нападаючих Ломакіна та Черних з «Хіміка», Вязьмикіна з ЦСКА, захисника Татарінова з «Сокола».

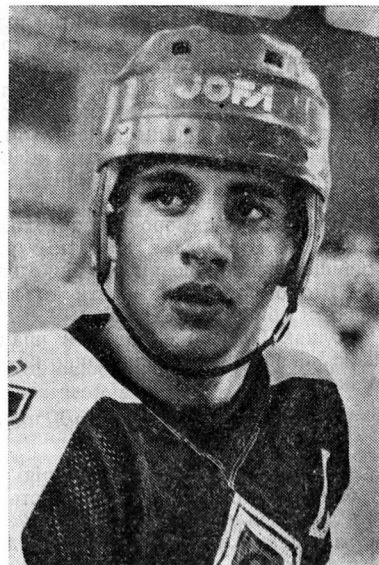
Зауважимо, що з числа гравців, чие амплуа — захисник, відмічений лише один Михайло Татаринов. А між тим саме в цій лінії в нашому хокеї намітився дефіцит майстрів високого класу.

Коли в перших матчах минулого сезону в захисті київського «Сокола» з'явився нікому невідомий міцної статури хлопчина, котрому ледь виповнилось сімнадцять, подумалось, що все це тимчасово, що тренери зважились на якийсь експеримент з прицілом, так би мовити, на майбутнє. Але чемпіонат «намотував» один тур за іншим, а Татаринов незмінно виходив на лід. Грав проти ЦСКА, «Спартака», московського «Динамо», грав проти багатьох хокейних асів і, варто зауважити, грав непогано. У всякому випадку, нічим не гірше деяких «старичків». Без будь-яких послаблень на свій вік. Пригадується зустріч «Сокола» зі «Спартакком». В одному з епізодів спартаківець Шалімов отримав у середній зоні гострий пас від партнерів і кинувся у відрив. Наздо-

гнати його, відомого майстра швидкісної і технічної гри, а тим більше відібрати шайбу, не порушуючи правил, у подібних випадках вдавалось не багатьом. Татаринову ж вдалось. І таких виграних поєдинків у нього не мало. Але головне, що підкупає в грі Михайла, — це вміння організувати атаку, зробити перший пас.

Словом, в особі Татарінова «Сокіл» має цілком надійного гравця оборони, здібності котрого вже сьогодні приносять команді неабияку користь.

«Сокіл» і, сподіватимемось, збірна країни. Можливо, про це ще ранувато. Хоча... Татаринов у свої вісімнадцять вже чемпіон світу серед молоді, чемпіон континенту в складі юнацької збірної. Так що поява його в числі кандидатів до головної команди країни — не випадкова. Як не випадково і те, що за підсумками сезону Михайла Татарінова включено до списку 34 кращих хокеїстів.



Олег Посметьєв

### Олег Посметьєв

Капітаном юнацької збірної СРСР з хокею, яка на чемпіонаті Європи у ФРН нинішнього року виборола золоті медалі, був киянин Олег Посметьєв. На цьому турнірі не називали трьох найкращих гравців по лініях. Директорат визначив по два найсильніші у кожній команді. В радянській збірній ними були захисник Посметьєв і нападаючий з ЦСКА Ігор Вязьмикін.

Олег — вихованець СДЮШОР «Сокіл», виступав за «Машинобудівник». У травні здібного 18-річного гравця переведено до «Сокола». Про нього розповідає його перший наставник Анатолій Дулін:

— Олег з робітничої родини. Батьки змалку прищепили йому любов до праці. До хокейної школи одинадцятирічний хлопчик прийшов сам. Серед новачків виділявся високим зростом. Але був, мабуть, найкострубатішим, кататися майже не вмів.

Протягом року працюючий хлопчина значно додав у хокейному навчанні, не пропустив жодного тренування. Але катання залишалося для нього важким предметом.

Поступово наполегливість і велике бажання досягти мети зробили своє. 1982 р. на турнірі зимової Спартакіади народів СРСР Посметьева назвали найкращим захисником. І це при тому, що збірна нашої республіки посіла лише сьоме місце. Тоді його й «узяли на олівець» тренери юнацької збірної країни.

Нинішній рік для Олега був щасливим. У декого від отакого успіху могла запаморочитися голова, але тільки не в нього — хлопця скромного. В Олега є достатньо якостей, котрі необхідні для гри на найвищому рівні: розум, відмінне бачення майданчика, чудовий перший пас. Щодо останньої якості, то вона рідкісна навіть для захисників дорослої збірної СРСР.

Однак Олегові є над чим працювати. І над катанням, і над технікою виконання силових прийомів. Сподіваємося, він про це і сам добре знає.

### *Володимир Єловиков*

Ішов перший період зустрічі «Сокіл» — «Крила Рад». Ініціатива на боці гостей. Чудову можливість відкрити рахунок втрачає Толстих. За кілька хвилин небезпечно атакує ворота Шундрова Хмільов. Команди залишаються в неповних складах, і юний Расько майже з трьох метрів посилає шайбу у верхній кут воріт. Як Шундров зреагував на цей кидок, залишається загадкою. Здавалося, що в матчі ось-ось наступить розв'язка. І саме в цей критичний момент господарі проводять блискавичну, майже хрестоматійну комбінацію. Влучним кидком її завершує Єловиков.

...Ні, стверджувати, буцімто Єловиков з тих хокеїстів, які в змозі вирішити долю того чи іншого поєдинку, не можна. При підготовці цього матеріалу було спеціально переглянуто статистичні викладки матчів минулого чемпіонату країни. В своїй більшості шайби молодого нападаючого перелоמו не принесли. Хоча були й такі, як у поєдинку з «Крилами Рад». Був період, коли він взагалі не з'являвся у складі команди. Але факт цей зовсім не означає, ніби йому перестали довіряти. Тренери «Сокола» на нього розраховують. І зараз, і в майбутньому. Стосовно перерв у виступах... Що ж, становлення молодого хокеїста — процес тривалий і надзвичайно складний. Тут однаково небезпечно як форсувати події, так і перетримати хокеїста в запасі. Тому вводять Єловикова у команду обережно, прагнучи, аби майстерність його і характер гартувалися матч від матчу. А в тому, що хокеїст з нього вийде неабиякий, не сумніваються ні тренери, ні партнери.

А поки що... Поки що Єловиков робить у великому хокеї свої пер-

ші кроки. Впевнені, бо закріпився в основному складі «Сокола», а в юніорській збірній країни, яка стала чемпіоном Європи, грає не останню роль.

### НОВОГО ЗЛЕТУ, «ДИНАМО»!

Харківське «Динамо» в хокейному світі з'явилося лише п'ять років тому. З кожним роком зростає майстерність команди, колектив мужніє, виступаючи дедалі краще, додаючи не тільки в очках і місцях, а й демонструючи гру, що подобається глядачам.

Торік команду очолив новий старший тренер Ю. Г. Очнев, який разом із своїми помічниками А. Г. Мотовиловим та Ю. Є. Макренським поставив перед колективом завдання — потрапити до п'ятірки найсильніших.

Харківське «Динамо», на відміну від інших команд першої ліги, протягом сезону демонструвало потужну, красиву гру і навіть дещо перевершило сподівання тренерів — піднялося на четверту сходинку у турнірній таблиці, що є неабияким досягненням.

Слід зазначити, що лише харків'яни та переможці першої ліги свердловський «Автомобіліст» поліпшили торішні показники. «Динамо» перемістилося із сьомого на четверте місце.

Харків'яни добре зіграли проти казанського спортивного клубу імені Урицького, з яким вели суперечку за четверту сходинку в турнірній таблиці, набравши 6 очок з 8. У чудовому стилі подолали і торішніх «кривдників» — торпедівців Тольятті, яких вони досі не перемагали — 8:2, 8:3, 7:3, 3:3. На рівних зіграли і з третім призером — «Салаватом Юлаєвим». Щоправда, з лідерами першості «Динамо» змагалось нижче своїх можливостей, не набравши жодного очка.

Нові тренери вбачали, що успіх команди — в інтенсивних тренуваннях, підвищенні обсягу навантажень, умілому поєднанні досвіду ветеранів з молодечим запалом юних.

Перед початком сезону в наставників «Динамо» було багато проблем. Насамперед, це визначення оптимальних складів п'ятирок, створення ударної трійки форвардів, яка б могла розв'язувати найскладніші завдання у будь-якому матчі.

Не менш важливими були психологічна і морально-вольова підготовка гравців. Відомо, що нині будь-хто із суперників не рветься у стан харків'ян із відкритим забралом. Здебільшого суперники застосовували гру від оборони. І, звісно, не всі форварди «Динамо» зуміли швидко перебудуватися в умовах щільного захисту. Тому вже у ході чемпіонату тренерам довелося «перекроїти» три з чотирьох ланок нападаючих.

Серед них виділялася трійка, в якій наставники об'єднали сильних крайніх форвардів Юнусова та Зубрильчева з досвідченим центральним нападаючим Коржиловим. Саме вони закинули у ворота



суперників найбільше шайб — 118, а Володимир Зубрильчев з 55 шайбами став другим після найкращого бомбардира ліги Столбуна з Казані.

Добротну, злагожену гру демонструвала ланка Фуникова, Ершова і Ксенофонтова, яка за результативністю посіла друге місце, закинувши 85 шайб.

Не виправдали надій інші оновлені трійки, де тренери намагалися поєднати досвід Ємельяненка, Полякова, Подузова та Варивончика з енергією і завзятістю молодих Ткачука та Єфімова.

Якщо ж проблема з трійками форвардів була більш-менш розв'язана, то захисні редути харків'ян іноді давали тріщини. На думку Ю. Г. Очнева, захисники «Динамо» не завжди були на висоті. Так, вони закинули у ворота суперників лише 27 шайб. Показник, погодьтеся, надто скромний. Не завжди гравці оборони справлялися з виконанням своїх основних обов'язків — пропущено 214 шайб, що на 50 більше, ніж у призерів. Особливо ж їм бракувало вміння організувати контратаку першим точним пасом.

Протягом сезону в тренерів було багато претензій до гри молодих Дров'яникова і Бевзя, досвідчених Цируля та Новикова. Водночас добре проявили себе 22-річний Хоменко та 20-річний Любкін, які грали впродовж усього сезону надійно і злагожено.

Так, харківське «Динамо» зробило крок вперед, але все пізнається у порівнянні. У попередньому сезоні харків'яни набрали 70 очок і посіли сьоме місце, а нині цього вистачило і для четвертого. Отже, не стільки зросла майстерність гравців «Динамо», скільки загальмували їхні суперники. Нижче своїх можливостей виступили торпедівці Тольятті й Усть-Каменогорська, казанський спортклуб імені Урицького, динамівці Мінська, та й інші старожили першої ліги показували далеко не кращу гру.

Усе ж це не применшує успіху наших земляків — за короткий строк наставники створили боекратний колектив, у якому всі ланки добре збалансовані, демонстрували добротну, стабільну гру, радуючи своїх численних прихильників. З-поміж інших команд першої ліги харківське «Динамо» вирізняється високою технічною, тактичною і фізичною підготовкою, ігровою дисципліною.

Запорукою дальших успіхів, вважають тренери «Динамо», є поповнення складу команди молодими талановитими гравцями, які зуміють проявити характер і волю у жорсткому вирі хокейних баталій. І підстави для цього є. Юні харків'яни 1968 р. народження були досить солідно представлені у збірній республіки. Чимало з них обцяють стати справжніми майстрами. Нині вони дебютували у всесоюзній першості серед однокітків і впевнено виграли зональний турнір, випередивши московський «Спартак», мінську «Юність», горьківське «Торпедо», київський «Сокіл». Уже зараз великі надії подають воротар Зрайло, захисники Кукушкін, Шевчук, Шишлаков, форварди Кожокін, Траєгух, Петренко. Але все залежатиме від їхньої відданості хокеєві, своєму

клубові, від уміння постійно удосконалювати майстерність, загартовувати бійцівські якості. Звичайно, й наставники не повинні зупинятися в тренерських пошуках, а мають ставити перед вихованцями високу мету, вдихнути в них віру в свої сили.

Харківське «Динамо» впродовж двох сезонів невпинно прогресує, додаючи в майстерності і піднімаючись щоразу на вищий щабель.

Звичайно, нинішні успіхи команди — не межа. Якщо ж гравці, як і раніше, з високою відповідальністю ставитимуться до кожного матчу, виявлятимуть характер, постійно вдосконалюватимуть майстерність, сумлінно виконуватимуть задуми тренерів, можна чекати нового злету.

## ГАРТУВАННЯ ХАРАКТЕРУ

У західній зоні другої ліги, де виступав київський «Машинобудівник», помітну перевагу над суперниками мала оленегорська «Зірка». З перших же турів стали зрозумілими найсерйозніші наміри цього колективу. Висока ігрова дисципліна, відмінна фізична підготовка, постійна націленість на жорстку боротьбу — головні складові успіху оленегорців, серед яких виступало чимало хокеїстів з Ленінграда, яким тренери надали можливість пройти перевірку, виявити себе.

Протягом багатьох турів нога в ногу йшли хокеїсти «Кристала» з Електросталі та рязанського «Верстатобудівника», претендуючи на вихід до перехідного турніру. Суперечку виграли електростальці. Склад учасників західної зони цього разу був напрочуд рівним.

Тому приємно, що старт і фініш київського «Машинобудівника» були дзвінкими. У вересні авангардівці захопили лідерство. Одразу відібрали три очки в одного з фаворитів — «Хіміка» (Енгельс). Потім іще в шести матчах домоглися абсолютного результату. Отоді найсильніші команди ліги нарешті зрозуміли, що київська команда вже не та, що попереднього сезону. Проти наших земляків почали діяти завзятіше, пильніше, серйозніше.

Протягом певного періоду хлопці (у складі «Машинобудівника» виступають переважно 17—19-річні), які, звісно, не встигли подорослішати, розгубилися і не помітили, як ониїлися в середині турнірної таблиці. Це були дні гартування характеру.

— Напрочуд доречною була поява в команді захисника Ігоря Нікуліна, — розповідає старший тренер «Машинобудівника» В. Андреев. — Він у грудні завершив службу в армії. Раніше починав у нашій команді, а потім у «Соколі»; під час служби виступав у СКА МВО. Високі людські якості, авторитет, ігровий досвід і вміння дозволили Ігореві стати лідером, згуртувати навколо себе молодь.

Прагнув не відставати від брата-близнюка нападаючий Олег Нікулін. Скромний, pracowитий, він був хорошим прикладом для наслідування...

У шістнадцяти завершальних турах «Машинобудівник» добився успіху у дванадцяти матчах, два звів уніцію та у двох поступився. Один програв лідерові з рахунком 5:6 на його майданчику, інший — в упертій боротьбі (3:5) СКА МВО, вигравши напередодні — 3:1. Блискуча й різниці шайб на цьому відрізку — 98—28!

Минулого літа, коли В. Андреев прийняв «Машинобудівник», то побачив погану команду. У неї була слабка і технічна, і тактична підготовка. Склад оновили відсотків на вісімдесят.

Поповнення прийшло з числа випускників київських спеціалізованих шкіл. Курс на омолодження виявився вірним. До того ж, і це дуже важливо, місцеві гравці одержали добрі можливості набувати майстерності.

І хлопці не підвели. Спершу Олега Сенькова перевели до «Сокола», а за ним подібне запрошення дістали Євген Аліпов та Олег Посметєв. Не виключено, що до них приєднаються й інші перспективні гравці. Серед них фахівці називають воротаря Павла Михоника, який у 18 років демонструє високий рівень. Павло обов'язково гратиме ще краще, якщо не задратиме носа. Висоти майстерності легше підкорюються скромним і працьовитим...

Отож, поступово здійснюється мрія людей, зацікавлених у створенні потужного хокейного господарства у Києві. Зв'язка: школа — «Машинобудівник» — «Сокіл» існує і дедалі міцнішає.

«Машинобудівник» приймає поповнення з числа вихованців СДЮШОР «Сокіл» 1967—1969 рр. народження, які виграли срібні медалі чемпіонату СРСР.

У новому чемпіонаті ми побачимо оновлений і знову помолоділий «Машинобудівник». Але й за таких умов сподіватимемося, що колектив не зрадить принципам вести мужню боротьбу, грати в сучасний хокей. А його гравці неодмінно прагнутимуть до прогресу, зростають у справжніх майстрів.

## МІЖНАРОДНІ ЗУСТРІЧІ

Минулий сезон київський «Сокіл» розпочав товариськими матчами вдома з фінським клубом «Ільвес» з міста Тампере. У складі гостей були гравці національної збірної Суомі — Раутіайнен, Ялла та Хеландер. Зустрічі відбулися 7, 10 і 11 серпня. У першому матчі гору взяв «Сокіл» — 5:3. Шайби у киян закинули: Мажугін, Давидов, Овчинников, Дьомін, Голубович.

У повторному поєдинку гості взяли реванш — 6:5. Ширяєв, Доніка, Олексієнко (двічі), Голубович. Слід зазначити, що у складі «Сокола» виступала переважно молодь.

Серія завершилася переконливою перемогою киян — 7:1. Шастін (тричі), Земченко, Ісламов, Голубович, Васюнін.

З 8 по 17 грудня 1983 р. «Сокіл» гостював у Братиславі. Там він переміг місцевий «Слован» — 6:4. Вижджав також до інших міст братньої країни. І переміг, зокрема, відомий клуб «Нітра» — 6:4.

В останні дні старого і перші дні нового року «Сокіл» побував у Фінляндії. В усіх семи матчах перемогли наші земляки. Вони подолали сильні клуби з вищої ліги: «Керпет» — 8:6, «Ільвес» — 6:3, «Йокеріт» — 7:6, у решті матчів киянам протистояла збірна першої ліги фінського хокею — чотири перемоги з перевагою в одну шайбу українського колективу.

Під час весняних канікул у братній Чехословаччині гостювали й вихованці СДЮШОР «Сокіл» (гравці 15—16 років, тренери В. Уткін, А. Ніколаєв, Б. Гольцев). Наші дві команди провели дев'ять матчів. У п'ятох перемогли, у трьох поступилися і один звели внічию.

## МАСОВИЙ ТА МОЛОДІЖНИЙ ХОКЕЙ

### ЗНОВУ ПЕРШІ

Восьмий чемпіонат світу серед молодіжних команд (до 20 років) проходив, як завжди, на межі двох років — розпочався 1983 р., а закінчився в перші дні січня 1984 р. На цей раз молодих хокеїстів приїмали шведські міста Норчепінг і Нючепінг.

Нагадаємо, що на попередніх чемпіонатах п'ять разів перемагали радянські спортсмени, по одному разу — шведські й канадські. В новому турнірі взяли участь збірні СРСР, ЧССР, Канади, Швеції, США, Фінляндії, ФРН і Швейцарії.

Турнір проходив за туровою системою. Подаємо результати радянської команди: СРСР — Швейцарія — 14:2 (шайби у радянській команді закинули Ломакін — дві, Черних — дві, Чижмін — дві, Вязьмкін, Немчинов, Смирнов, Шенделев, Гусаров, Хмильов, Боршевський і Мартинов); СРСР — ФРН — 9:1 (Боршевський — дві, Немчинов — дві, Смирнов, Мартинов, Черних, Лисенко і Гусаров); СРСР — Фінляндія — 3:1 (Мартинов, Боршевський, Черних); СРСР — США — 7:4 (Ломакін — дві, Немчинов — дві, Вязьмкін, Гусаров і Мартинов); СРСР — ЧССР — 6:4 (Чижмін, Ломакін, Каменев, Вязьмкін, Гусаров і Смирнов); СРСР — Канада — 3:3 (Вязьмкін, Боршевський, Болдін); СРСР — Швеція — 8:2 (Черних — три, Вязьмкін — дві, Хмильов, Болдін, Боршевський).

Таким чином, наші хокеїсти втратили всього очко в семи поєдинках. Найважче їм далися матчі з командами Фінляндії, США і Канади. Достатньо сказати, що в ході цих матчів наші хлопці програвали американцям 0:3, а канадцям — 0:2. Однак кінцівки зустрічей радянської хокеїсти проводили значно впевненіше за своїх опонентів. А щодо фіннів, то перемога над ними не може не радувати. Ця команда демон-

струвала на чемпіонаті яскравий, динамічний хокей. У її складі було чимало молодих талантів, сильних в індивідуальному плані. Наші ж майстри перемогли їх колективною грою, розумною тактикою.

Підсумкова таблиця після семи турів набула такого вигляду:

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	6	1	0	50—17	13
2. Фінляндія	6	0	1	44—21	12
3. ЧССР	5	0	2	51—24	10
4. Канада	4	1	2	38—17	9
5. Швеція	3	0	4	27—27	6
6. США	2	0	5	32—38	4
7. ФРН	1	0	6	12—54	2
8. Швейцарія	0	0	7	16—72	0

До трійки кращих хокеїстів чемпіонату, визначеної директором першості, увійшли: воротар Паррі (США), захисник Гусаров (СРСР) і нападаючий Хелмінен (Фінляндія).

Молодіжними чемпіонами світу стали: воротарі Є. Белошейкін (СКА) і О. Червяков («Хімік»); захисники О. Гусаров, С. Шенделев, (обидва — СКА), М. Татарінов («Сокіл»), О. Лисенко («Спартак»), І. Мартинов (ЦСКА), О. Микульчик («Динамо» М), О. Смирнов («Хімік»); нападаючі А. Черних, О. Ломакін (обидва — «Хімік»), М. Борщевський («Динамо» М), Є. Чижмін, Ю. Хмільов (обидва — «Крила Рад»), І. Вязьмкін, С. Немчинов (обидва — ЦСКА), І. Болдін («Спартак»), О. Семак («Салават Юлаєв»), В. Каменев (СКА), С. Востриков («Торпедо» Тольятті). Привели команду до перемоги Ігор Дмитрієв («Крила Рад») і Анатолій Богданов («Сокіл»).

Зазначимо, що в складі київської команди виступають нині вже чотири чемпіони світу серед молодіжних команд — М. Наріманов, Є. Шастін, І. Ширяєв і М. Татарінов. Бронзові медалі світової першості мають А. Земко, С. Земченко, А. Овчинников і Р. Юлдашев.

## ДЕСЯТА ПЕРЕМОГА

Чергова юнацька першість Європи (до 18 років) пройшла на ковзанках ФРН з 7 по 13 квітня 1984 р. Юні хокеїсти розіграли свій чемпіонат усімнадцяте. І десяту перемогу в цих змаганнях здобули юнаки Радянського Союзу.

Як і в минулі роки, спочатку пройшли ігри в двох підгрупах, з яких по дві перші команди виходили до фінальної частини. Наша команда зіграла так: СРСР — Голландія — 21:0 (шайби закинули Вязьмкін — п'ять, Громилін — три, Семак, Хайдаров, Кадиков, Расько — по дві, Селянин, Нікітін, Полозов, Посметьєв, Кравчук);

СРСР — ФРН — 9:3 (Расько — три, Татарінов — дві, Вязьмкін, Каменський, Семак, Хайдаров); СРСР — Швеція — 7:4 (Хайдаров, Семак, Вязьмкін — по дві, Расько).

Результат цієї гри було зараховано у фіналі, бо разом з радянською командою туди потрапили і шведи. З іншої підгрупи до заключної частини змагань вийшли збірні Чехословаччини (з двома очками) і Фінляндії.

СРСР — Фінляндія — 9:2 (Хайдаров — три, Вязьмкін — дві, Кравчук, Кадиков, Татарінов, Семак); СРСР — ЧССР — 4:2 (Семак — три, Вязьмкін). Як часто буває в останні роки, саме матч з чехословацькими хокеїстами став для наших юнаків вирішальним. Розумну, технічну гру продемонстрував Олександр Семак, який зробив у вирішальному поєдинку «хет-трик». Особливо вдало він діяв, коли наша команда отримувала чисельну перевагу — три шайби з чотирьох було закинуто саме при грі в більшості.

Посланця київського «Сокола» в юнацькій збірній Олега Посметьєва було названо кращим захисником турніру, а московський армієць Ігор Вязьмкін став кращим нападаючим.

Чемпіонами Європи під керівництвом тренерів Марата Азаматова і Миколи Казакова стали: воротарі Белошейкін (СКА), Браташ («Крила Рад»); захисники Посметьєв, Татарінов (обидва — «Сокіл»), Грищенко («Торпедо» Усть-Каменогорськ), Федотов («Кристал» Саратов), Селянин («Сибір»), Нікітін, Кравчук (обидва — «Салават Юлаєв»); нападаючі Полозов, Семак, Хайдаров (усі — «Салават Юлаєв»), Каменський, Марюхін (обидва — «Хімік»), Торгаєв («Торпедо» Горький), Вязьмкін (ЦСКА), Єловиков («Сокіл»), Расько, Кадиков (обидва — «Крила Рад»), Громилін («Сибір»).

Нагадаємо, що радянські юнаки ставали чемпіонами континенту у 1969, 1970, 1971, 1973, 1975, 1976, 1980, 1981, 1983 і 1984 рр., чехословацькі хокеїсти вигравали цю першість у 1968 і 1979 рр., команда Швеції — у 1972, 1974, 1977 і 1982 рр., один раз — у 1978 р. — найсильнішими виявились юнаки збірної Фінляндії. Зазначимо, що радянські хокеїсти жодного разу не залишалися без медалей, здобувши також чотири рази срібні нагороди і тричі — бронзові.

## ДОСВІД І МОЛОДІСТЬ

Трійка призерів чемпіонату республіки, що проходив у северодонецькому Палаці спорту, має такий вигляд: місто Київ, Дніпропетровська і Харківська області.

Наявність у складі команд ветеранів і зовсім юних — характерна риса цих змагань. За команду Києва виступали відомі у минулому хокеїсти, майстри спорту О. Давиденко, В. Мосієнко, В. Разін, Ю. Павлов, а поруч — вісім гравців юніорської команди «Сокола».



Сплав досвіду і молодості допоміг киянам подолати всіх суперників: львів'ян — 19:4, ворошиловградців — 20:4, донецчан — 9:4, дніпропетровців — 21:5. Лише харків'яни спробували чинити опір грізному суперникові — 7:4 на користь столичних спортсменів.

## ЗМАГАЮТЬСЯ АВАНГАРДІВЦІ

Свій чемпіонат хокеїсти «Авангарду» присвятили виборам до Верховної Ради Союзу РСР. Колективи Северодонецька, Дніпродзержинська, Харкова, Хмельницького, Тернополя, Нового Роздолу та Києва спершу провели ігри в підгрупах.

Дещо несподіваними були підсумки матчів у Дніпродзержинську. Місцева команда — багаторазовий призер чемпіонатів товариства — поступилася в улертій боротьбі харків'янам — 8:9. У переможців відмінно зіграв нападаючий Г. Лисняк, який у двох матчах провів дев'ять шайб. Отже, авангардівці Харкова першими вийшли до фіналу.

В іншій зоні (у Новому Роздолі) найсильнішими виявилися господарі, які перемогли колективи Хмельницького і Тернополя.

Фінальний турнір пройшов у Києві на штучній ковзанці виробничого об'єднання «Червоний екскаватор». Про велику напругу боротьби свідчать результати матчів. Новороздольці зіграли внічию з харків'янами — 6:6 і поступилися киянам — 6:8.

Остаточний розподіл місць залежав од підсумку зустрічі київських і харківських хокеїстів. Тут майстерності господарів, за яких виступали відомі у недалекому минулому гравці — О. Давиденко, О. Шоман, Ю. Крилов, В. Мосієнко, В. Разін, О. Сильнягін, протистояли завзяті та бойовиті, але менш досвідчені харків'яни.

Майстерність зрештою взяла гору. Перемігши з рахунком 12:7, кияни стали чемпіонами товариства. Готував їх до турніру Ю. Губарев. На другому місці — колектив з Нового Роздолу (тренер В. Чигир), на третьому — харків'яни (Ю. Соболевський).

Слідом за дорослими першість республіканської ради «Авангард» розіграли і юнаки 1968 р. народження. Команди ДЮСШ Дніпродзержинська, Северодонецька, Нового Роздолу, Харкова, Києва і Тернополя також змагалися у столиці України на штучній ковзанці «Червоного екскаватора».

Титул чемпіона зберегли вихованці дніпродзержинської ДЮСШ (тренер С. Феоктистов). У фінальному матчі вони зустрілися з киянами (тренер О. Шоман). Нічия — 5:5, причому на останній хвилині дніпродзержинці не реалізували буллїт. Однак вони краще виконали післяматчеві штрафні, які було призначено для виявлення переможця, — 8:6.

Третє місце дісталось хлопцям з Нового Роздолу (тренер В. Филімошкін), які подолали команду Северодонецька — 4:2.

## ПОВЕРНУЛИСЬ З НАГОРОДАМИ

Юні хокеїсти Києва стали призерами першості СРСР — таке повідомлення надійшло з Уфи, де проходив турнір. Уперше представники нашої республіки вибороли нагороди на змаганнях такого рангу.

Нелегким був шлях «Сокола» до п'єдесталу. Ціною великих зусиль він пробився з відбіркового турніру до зонального. Матчі зі слабкими суперниками кияни за жеребом проводили вдома, а із сильними — в гостях. Але команда виступила успішно. То була її перша важлива перемога.

У зональному турнірі «Сокол» весь час перебував у лідерах і заслужено вийшов до фіналу. Готував колектив майстер спорту Віктор Чибирич, який у сезонах 1974—1977 рр. грав захисником «Сокола». І тепер, як бачимо, виявився вправним тренером.

Ось хто виборив медалі: воротарі Євген Бруль, Євген Куренков; захисники Ігор Анисєєв, Олег Герасименко, Роман Севаст'янов, Віталій Легеза, Володимир Кирик, Сергій Кравченко, Вячеслав Павленко; нападаючі Руслан Астахов, Анатолій Зоров, Олексій Кузнецов, Василь Василенко, Сергій Корзун, Сергій Очкін, Володимир Чепак, Ігор Чибирич, Дмитро Христин, Юрій Петрик, Вадим Паламар.

Наші земляки із суперниками зіграли так: «Салават Юлаєв» (Уфа) — 3:1, «Юність» (Мінськ) — 3:3, «Торпедо» (Горький) — 5:1, ЦСКА — 7:6, «Кристал» (Саратов) — 4:2, «Торпедо» (Усть-Каменогорськ) — 4:5, «Спартак» — 3:3. Кияни здобули 10 очок, поступившись уфімцям одним, різниця забитих і пропущених шайб 29—21.

Як же проходив турнір? Розповідає В. Чибирич:

— Фаворитами напередодні старту називали мінчан і нас. Фаворити відзначали, що доля золотих медалей вирішиться заключного дня, саме в матчі «Сокол» — «Юність». Прогноз виправдався лише частково, бо тільки ми претендували на перше місце, а мінчанам перемога або нічия забезпечували «бронзу».

Щоправда, після трьох турів «Сокол» і «Юність» очолювали турнірну таблицю. Але після цього білоруські хокеїсти програли поспіль три зустрічі. Отоді із затінку вийшли господарі фіналу. Кожен матч за їхньою участю збирав по чотири тисячі глядачів, які темпераментно підтримували земляків.

Нашому колективу все ж вдалося добре настроїтися на гру з «Салаватом Юлаєвим» і подолати майбутнього чемпіона.

А от найважчими для нас були два матчі. Хоча ЦСКА цього разу поступався нам у більшості компонентів, перемога над ним коштувала величезних зусиль та нервів. У складі армійців був дуже небезпечний гравець — Анатолій Фетісов (брат олімпійського чемпіона), якого згодом назвали найкращим нападаючим першості. Решта — не такого високого класу. Але москвичі вели протягом матчу — 3:0, 3:2, 5:2, 5:3,

6:3. Однак на завершальний період мої підопічні вийшли, прагнучи будь-що вирвати перемогу, і таки досягли мети.

Однак не вдалося зламати опір мінчан. Суперник був гідним, сильним, і йому також нікуди було відступати.

Наші хлопці зіграли рівно. Похвалю окремо гретю п'ятірку. І ось через що. У її складі виступали гравці 1968 р. народження (цей чемпіонат для 17-річних) Павленко і Чибирев. А Христюх — лише п'ятнадцять. Але цей квінтет поступився лише в одному мікроматчі, решту виграв або звів уніцію. До того ж Дмитро Христюх закинув п'ять шайб і був одним з найрезультативніших у команді.

Наших хокеїстів оцінили фахівці та організатори. Євген Бруль став найкращим воротарем. Його і першу ланку нападу (Астахов — Зоров — Кузнецов) названо кандидатами до юнацької збірної СРСР. Це дуже приємно, бо протягом тривалого періоду на київських юнаків цієї вікової групи не звертали уваги.

### ЧЕМПІОНИ — ДИНАМІВЦІ

Фінал першості СРСР серед юніорів (1965—1966 рр. народження) проходив у місті Андропові (Ярославська область).

Вісім найкращих за підсумками попередніх змагань команд — ЦСКА, «Динамо» (Москва), «Хімік» (Воскресенськ), «Молот» (Перм), «Юність» (Мінськ), «Сибір» (Новосибірськ), «Динамо» (Рига), СКА (Свердловськ) — на завершальному етапі чемпіонату зустрілися в одноколовому турнірі.

Золоті медалі вибороли динамівці Москви, які здобули почесний титул ще за тур до завершення турніру.

Серед фіналістів ми не побачили хокеїстів київського «Сокола». І дивного тут мало. Адже юніорська команда в клубі цього разу існувала формально. В її складі виступали далеко не найсильніші гравці. Тому кияни не потрапили до фіналу.

А де ж поділися кращі? Отаке запитання може виникнути у прихильників хокею республіки. Найсильніші гравці — вихованці СДЮШОР «Сокіл» 1965—1966 рр. народження (тренери В. Уткін та А. Дулін) цей сезон грали вже за команду «Машинобудівник» (Київ). А троє з них — Є. Аліпов, О. Синьков та О. Посметєв — досить вдало провели кінцівку чемпіонату в «Соколі».

### ЗУСТРІЧ НАДІЙ

«Трактор» (Челябінськ), «Сокіл» (Київ), «Торпедо» (Усть-Каменогорськ), «Сатурн» (Андропов), «Салават Юлаєв» (Уфа), «Юність» (Мінськ), «Динамо» (Рига) — у такому порядку фінішували учасники турніру 13-річних хокеїстів, який проходив у київському спорткомплексі «Сокіл».

Змагання було організовано з ініціативи директора місцевої СДЮШОР В. Уткіна і тренера В. Соколова. Господарі відмінно підготували льодову арену. Як і на змаганнях дорослих, працювало електротабло, по радіо лунав дикторський текст, кожен матч обслуговували три арбітри.

Добір учасників був приблизно рівним, що й зумовило гостру боротьбу. Хлопчики продемонстрували хорошу підготовленість. Фахівці відзначили гру киян Андрія Коржа і Геннадія Рябовола, Валерія Карпова з Челябінська, Сергія Мартинюка з міста Андропова.

### ДОБРА ТРАДИЦІЯ

Два роки тому збірна Харківщини, складена з 15—16-річних хокеїстів, стала переможницею турніру за програмою першої зимової спартакіади школярів України. Цю добру традицію підтримали 12—13-річні вихованці спеціалізованої дитячо-юнацької спортивної школи при команді майстрів «Динамо», які у складі збірної області завоювали золоті медалі спартакіади, що проходила у Харкові.

Шість ігор провели господарі на турнірі і в усіх добилися успіху. У сьомому матчі з командою Сумщини, що вибула через хворобу гравців, харків'янам зараховано перемогу з рахунком 5:0.

Володимир Єрьомін, Ігор Верес та їхні партнери по нападу закинули 123 шайби, а воротарі Ігор Пашенко та Валерій Дурихін пропустили всього три.

У фінальному поєдинку суперниками харків'ян були кияни, вихованці СДЮШОР «Сокіл». У заключному матчі півфінального турніру вони обіграли львів'ян з рахунком 24:3 і завдяки кращій різниці шайб випередили збірну Дніпропетровщини.

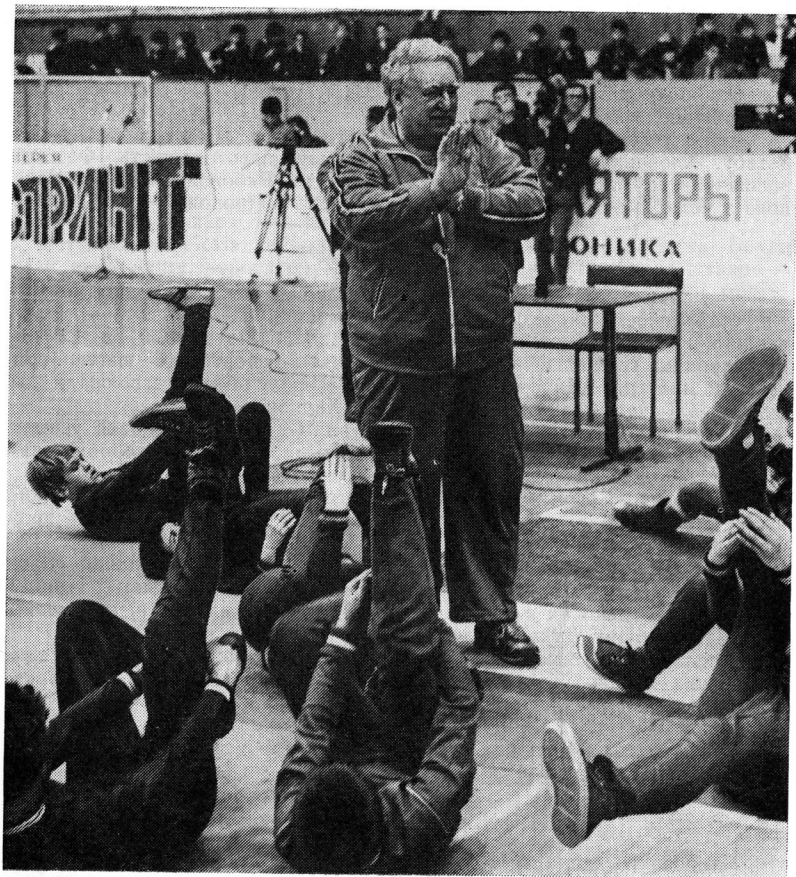
І поєдинок з господарями столичні хокеїсти розпочали вдало, вже на перших хвиликах відкривши рахунок. Але до кінця періоду харків'яни не тільки встановили рівновагу, а й вийшли вперед. Остаточний рахунок матчу — 6:2 на користь харківських хокеїстів.

Кияни одержали срібні нагороди. Бронзові дісталися збірній Дніпропетровщини, яка подолала команду Запоріжжя — 18:1.

### СВЯТО ХЛОП'ЯЧОЇ РЕСПУБЛІКИ

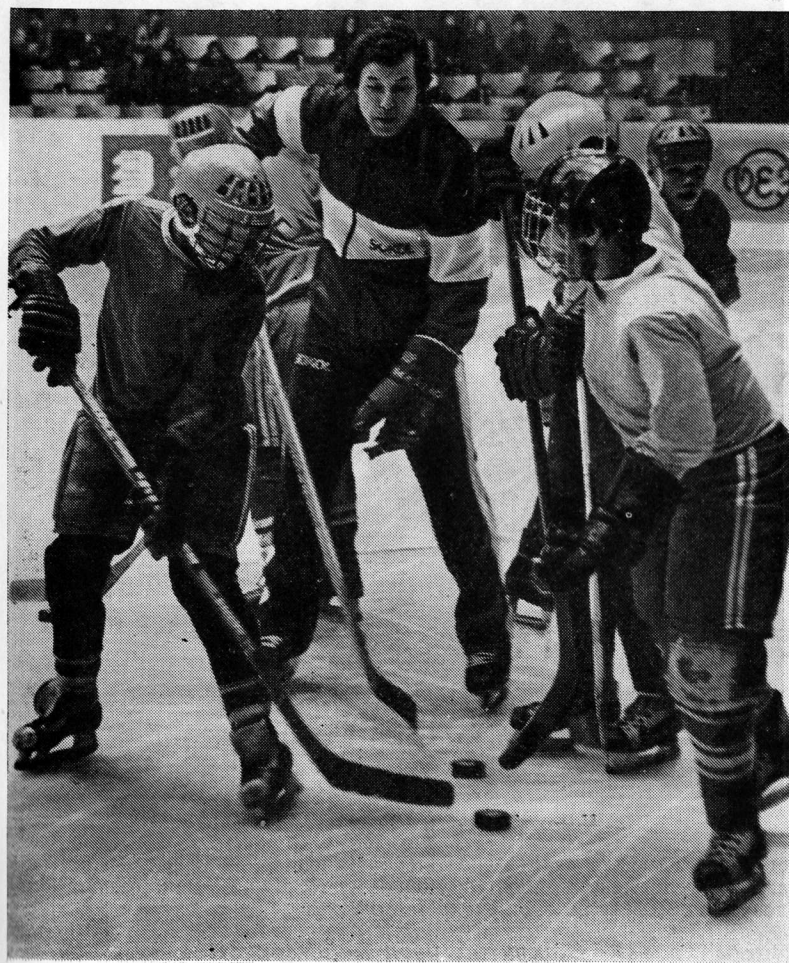
Ювілейний, двадцятий турнір «Золотої шайби» за традицією проходив у трьох вікових групах. Його приймали під час весняних шкільних канікул Челябінськ, Альметьєвськ і Київ.

У столиці Радянської України зібралися наймолодші учасники — 11—12-річні. Відкриття турніру в київському Палаці спорту перетворилося на радісне свято. Яскравий парад, яким командував заслужений майстер спорту, багаторазовий чемпіон світу, Європи, Олімпійських ігор Анатолій Фіров, надовго запам'ятається юним хокеїстам,



*Урок А. В. Тарасова*

— Заздрю вам по-доброму,— сказав хлопчикам кандидат педагогічних наук, заслужений майстер спорту, багаторазовий чемпіон світу, Європи та Олімпійських ігор Вячеслав Старшинов.— Умови, які



*...і А. В. Богданова*





*Нагороди вручає Вячеслав Старшинов*

створила вам для занять спортом Батьківщина,— найкращі. Про такі свого часу ми лише мріяли. Тому віримо у те, що ви в майбутньому продовжите естафету перемог радянського хокею...

### *Відкритий урок майстерності*

Цього дня учасники змагань у Києві і тисячі місцевих хлопчиків чекали з особливим нетерпінням. Ще задовго до початку показового

уроку президента «Золотої шайби» Анатолія Володимировича Тарасова трибуни Палацу були вже заповненими.

І асистенти у Тарасова — знамениті: заслужені майстри спорту А. Фірсов, В. Старшинов, О. Якушев, заслужений тренер УРСР, старший тренер другої збірної Радянського Союзу А. Богданов, захисник «Сокола» майстер спорту С. Горбушин.

Скільки цікавого чекало на хлопчиків під час цього незвичного уроку. Мало хто з них раніше сподівався побачити зблизка блискучий фініт Анатолія Фірсова «шайба — клюшка — ковзан — клюшка». І от знайий майстер виконав його багато разів.

— І я 12 років тому був учасником турніру «Золота шайба» серед старшої вікової групи, який проходив в Іжевську,— розповідає Сергій Горбушин.— Сиділи на трибуні і спостерігали, затамувавши подих, як Анатолій Володимирович учив юніорів «Іжсталі». Намагалися не пропустити жодного руху своїх кумирів Старшинова і Фірсова. Моя команда «Юність» тоді стала третім призером змагань, а мені згодом пощастило стати гравцем київського «Сокола» і другої збірної СРСР.

### *Розлучаємось на рік*

У зверненні до учасників турніру «Золота шайба», яке підписали заслужений тренер СРСР В. Тихонов, заслужені майстри спорту В. Третьяк, В. Фетісов та С. Макаров, були, зокрема, такі рядки:

«Віримо, хлоп'ята, що турніри «Золотої шайби» і надалі сприятимуть підготовці гідної зміни нашим уславленим лицарям хокею, дозволять розвинути найкращі риси, притаманні радянській людині: сміливість, чесність, працелюбність; допоможуть вам стати фізично міцними, спритними, сильними, готовими до праці та оборони рідної Вітчизни».

Юні хокеїсти вели безкомпромісну боротьбу, змістовно відпочивали, знаходили нових друзів. Серед них були представники семи союзних республік, фінські хлопчики.

Золоті медалі дісталися команді «Супутник-2» (Усть-Каменогорськ), срібні — «Сніжинці» (Воскресенськ), бронзові — «Юності Півночі» (Мурманськ) і «Кометі» (Київ). Юні кияни зіграли свої зустрічі так: з «Чайкою» (Тарту) — 10 : 1, «Надією» (Тула) — 12 : 0, «Юністю Півночі» — 4 : 5, «Сніжинкою» — 1 : 1, «Супутником-2» — 2 : 2.

У старшій віковій групі переможцем турніру стала челябінська «Дружба», в середній — «Електрон» з Альметьєвська.

## МІЖНАРОДНА АРЕНА НА ОЛІМПІЙСЬКІЙ ХВИЛІ

Турнір хокеїстів за програмою XIV зимових Олімпійських ігор стартував навіть раніше офіційного відкриття Олімпіади-84. До Сараєва прибуло 12 команд з країн Європи та Північної Америки. Вони були розбиті на дві рівночисельні групи: «А» — СРСР, Швеція, ФРН, Італія, Польща, Югославія; «В» — ЧССР, Канада, Фінляндія, США, Австрія, Норвегія. Але перед тим, як перейти до розповіді про хід турніру, пропонуємо здійснити невеликий екскурс в історію олімпійського хокею.

### *Дебют на ... літніх Іграх*

Так, саме на VII літніх Іграх 1920 р. у Антверпені хокеї з шайбою вийшов на олімпійську арену. Хоча й літніми ті змагання називаємо умовно, бо турнір хокеїстів пройшов 24—30 квітня.

Це було перше офіційне змагання, де схрестили клюшки представники Європи і Північної Америки.

Турне на старий континент для команд Канади і США виявилось легкою прогулянкою. Вони без особливих клопотів обіграли своїх європейських опонентів. З'ясування стосунків між собою завершилось на користь канадців — 2 : 0.

З тих пір посланці Канади ще п'ять разів виходили переможцями Олімпійських ігор. Їхня гегемонія була майже незмінною понад 30 років. Лише 1936 р. у Гарміш-Партенкірхені раптового удару їм завдала команда Англії, до складу якої входило, правда, чимало колишніх канадців, котрі навчалися у різних містах Великобританії і продовжували заняття хокеєм.

### *Початок нової ери*

Панування канадців на олімпійському хокейному троні скінчилось враз і назавжди. Сталось це 1956 р. в італійському курортному містечку Кортіна д'Ампеццо, де відбувся дебют радянських спортсменів на зимових Олімпійських іграх.

За два роки до цих подій наші хокеїсти зуміли вже заявити про себе на повний голос. Вони на першому для себе чемпіонаті світу в Стокгольмі здобули золоті медалі, обігравши в числі інших і канадців, яких представляв клуб «Ліндхерст моторз». Однак наступного року інший клуб, що одягнув канадську форму, — «Пентіктон вііз» узяв переконливий реванш — 5 : 0.

Тож питання стояло ще й так: чи не випадковою була перемога збірної СРСР у 1954 р.? Наші спортсмени, яких вів уперед Всеволод

Бобров, довели, що на передові рубежі світового хокею вони вийшли впевнено і надовго.

В принципі і на цей раз усе вирішувалось в двобої з канадцами, хоча перед цим вони досить несподівано «спіткнулись» на команді США — 1 : 4. Але перемога над нашими хлопцями могла врятувати канадців — найсильніший любительський клуб «Кітченер Ватерлоо датчмен». Однак два точних кидки Юрія Крилова і Валентина Кузіна позбавили їх будь-яких сподівань.

Наша збірна провела на Олімпіаді-56 сім матчів і здобула сім перемог: над Швейцарією — 10 : 3, США — 4 : 0, Канадою — 2 : 0, Швецією — 5 : 1 і 4 : 1, Чехословаччиною — 7 : 4, ОНК — 8 : 0. Найкращим бомбардиром у радянській команді був В. Бобров — 9 шайб.

Олімпійськими чемпіонами стали: воротарі — М. Пучков (6 ігор), Г. Мкртчян (1), захисники — М. Сологубов (7 ігор, 1 гол), І. Трегубов (7, 1), Г. Сидоренко (4), Д. Уколов (7, 1), А. Кучевський (3); нападаючі — Є. Бабич (7, 2), В. Шувалов — (7, 6), В. Бобров (7, 9), Ю. Крилов (7, 3), О. Уваров (7, 3), В. Кузін (6, 4), Ю. Пантюхов (6, 1), О. Гуришев (7, 8), М. Хлистов (7, 1), В. Никифоров (2). Тренери — А. Чернишев і В. Єгоров.

На наступних Олімпійських іграх, що проходили в лютому 1960 р. у невеличкому американському селі Скво-Веллі, канадці прагнули реваншу. Вони таки перемогли нашу збірну, але цього для золотих медалей не вистачило — родоначальників хокею обіграли господарі змагань — команда США. Любителям статистики повідомляємо результати ігор за участю збірної СРСР: з ФРН — 8 : 0 і 7 : 1, Фінляндією — 8 : 4, Чехословаччиною — 8 : 5, Швецією — 2 : 2, Канадою — 5 : 8, США — 2 : 3.

### *Блискуча серія*

У 1964 р. на Олімпійських іграх в австрійському місті Інсбрук розпочалась чудова серія перемог радянської команди, коли вона чотири рази поспіль здобувала чемпіонське звання. Цікаво, що й завершилась серія 1976 р. у тому ж Інсбруку, де проходили XII зимові Ігри.

Змагання 1964 р. пройшли за відчутної переваги радянських хокеїстів. Вони перемогли в усіх восьми матчах. Найважче далась гра з канадцами, котрі вперше в історії прислали на Ігри не клубну команду, а збірну країни. Той матч закінчився з рахунком 3 : 2. Лише в кінці матчу вдалося зламати опір родоначальників хокею, яких бодай нічия виводила на друге місце. А так три команди набрали по 10 очок. За кращою різницею шайб «срібло» і «бронзу» завоювали команди Швеції та ЧССР, а канадці залишились за межею медалістів. А першими, випередивши цю трійку на чотири очка, фінішували наші майстри.

Команда СРСР зіграла: з Угорщиною — 19:1, Швецією — 4:2, ЧСРСР — 7:5, Канадою — 3:2, США — 5:1, Фінляндією — 10:0, ОНК — 10:0, Швейцарією — 15:0.

Олімпійськими чемпіонами стали: воротарі — В. Коноваленко (7), Б. Зайцев (3); захисники — О. Рагулін (8, 3), В. Кузькін (8, 2), Є. Іванов (8, 6), В. Давидов (8, 1), О. Зайцев (3); нападаючі — К. Локтев (8, 6), О. Альметов (8, 5), В. Александров (8, 7), Є. Майоров (7, 3), В. Старшинов (8, 8), Б. Майоров (7, 7), Л. Волков (8, 6), В. Якушев (8, 9), А. Фіров (8, 6), С. Петухов (4, 4). Тренери — А. Чернишев і А. Тарасов.

Доля золотих медалей Олімпіади-68, що проходила в Греноблі (Франція), вирішувалась в останньому турі. Команди СРСР і ЧСРСР мали рівну кількість очок. У цій ситуації перевага була на боці чехословацьких хокеїстів, бо вони були кращими в матчі з безпосереднім претендентом. Отже, перемога в грі з шведами давала команді ЧСРСР титул олімпійських чемпіонів. Однак скандінави не погодилися з пасивною роллю спостерігачів. Вони зуміли вирвати очко в кандидатів у чемпіони — 2:2. Натомість, окрилені шансами, що так несподівано трапились, радянські спортсмени буквально розгромили канадців — 5:0. Зазначимо, що наша команда прибула на Ігри-68 з цілим рядом дебютантів збірної. Ось як вона зіграла зі своїми суперниками: з Канадою — 5:0, Швецією — 3:2, Фінляндією — 8:0, США — 10:2, ФРН — 9:1, НДР — 9:0, ЧСРСР — 4:5.

Олімпійськими чемпіонами стали: воротарі — В. Коноваленко (5), В. Зінгер (2); захисники — О. Рагулін (7), В. Блінов (7, 4), В. Кузькін (7, 1), В. Давидов (7), О. Зайцев (7, 1), І. Ромишевський (7); нападаючі — В. Александров (4, 3), В. Старшинов (7, 6), Б. Майоров (7, 3), В. Вікулов (7, 2), В. Полупанов (7, 6), А. Фіров (7, 12), Є. Мишаков (7, 4), А. Іонов (6, 1), Ю. Мойсеев (7, 2), Є. Зимін (4, 3). Тренери — А. Чернишев, А. Тарасов.

У олімпійських змаганнях 1972 р. у японському місті Саппоро команди, що виборювали перші шість місць, провели лише по п'ять ігор. Що й казати, спринтерська дистанція. Але і в цій ситуації радянські хокеїсти зуміли здобути золоті медалі з відривом од другої команди, а нею стали спортсмени США, в три очка. Наші майстри протягом турніру втратили лише одне очко — в матчі зі шведами вони задовольнилися нічиєю — 3:3. В решті зустрічей було здобуто вагомі перемоги: з командами США — 7:2, ЧСРСР — 5:2, Фінляндії — 9:3, Польщі — 9:3. І знову в команді було кілька дебютантів.

А олімпійськими чемпіонами стали: воротарі — В. Третяк (4), О. Пашков (1); захисники — О. Рагулін (5), Г. Циганков (5, 3), В. Лутченко (5), І. Ромишевський (4), В. Кузькін (5, 1), В. Давидов (4, 1), В. Васильев (2); нападаючі — В. Вікулов (5, 5), А. Фіров (5, 2), В. Харламов (5, 9), В. Михайлов (3, 2), В. Петров (4), Ю. Блі-

нов (5, 3), О. Мальцев (5, 4), В. Шадрін (3, 1), О. Якушев (5), Є. Мишаков (4, 2), Є. Зимін (1, 1). Тренери — А. Чернишев, А. Тарасов.

Як і на попередній Олімпіаді, 1976 р. в Інсбруку не виступали канадці. Цього разу їхній приклад наслідували і шведські хокеїсти. Здавалось, що чудові шанси на медалі нарешті відкрились перед збірною Фінляндії. Вона виступила в міру своїх можливостей, добившись трьох перемог (у попередній грі з японцями і над командами ФРН і Польщі). Таких же успіхів добились і команди ФРН і США. В результаті у трьох колективів, що претендували на третє місце, виявилось по чотири очка. Довелось рахувати шайби у своєрідному мікротурнірі цих збірних. Один гол схилив чашу на користь західнонімецьких хокеїстів — їм і дісталася «бронза», а фінни знову залишились без медалей.

Щодо золотих нагород, то вони знову дісталися радянським спортсменам, які зуміли виграти всі матчі і випередити другого призера одразу на чотири очка. Чехословацькі хокеїсти, яким дістались срібні медалі, в напруженій боротьбі поступилися в двох матчах: з нашими хлопцями — 3:4 і поляками — 0:1, що справило справжню сенсацію.

На зимовій Олімпіаді-76 наші хокеїсти зіграли так: з Австрією — 16:3, ЧСРСР — 4:3, ФРН — 7:3, Фінляндією — 7:2, США — 6:2, Польщею — 16:1.

Олімпійськими чемпіонами стали: воротарі — В. Третяк (4), О. Сидельников (2); захисники — В. Васильев (6, 1), О. Гусев (6, 1), Г. Циганков (6, 1), Ю. Ляпкін (6, 1), С. Бабінов (6, 2), В. Лутченко (6); нападаючі — Б. Михайлов (5, 3), В. Петров (6, 6), В. Харламов (6, 3), В. Шалімов (6, 7), В. Шадрін (6, 10), О. Якушев (6, 4), О. Мальцев (6, 7), В. Жлуктов (6, 2), С. Капустін (6, 6), Б. Александров (3, 2). Тренери — Б. Кулагін, К. Локтев, В. Юрзінов.

Прикра осічка трапилась зі збірною Радянського Союзу на XIII зимових Олімпійських іграх 1980 р. у Лейк-Плесіді. Попервах вони додали одного суперника за іншим. Причому перемоги не викликали що-найменшого сумніву в силі нашої команди: з Японією — 16:0, Голландією — 17:4, Польщею — 8:1, Фінляндією — 4:2, Канадою — 6:4. Але вже в першому фінальному матчі з американцями гра, як говорять, «не пішла». В результаті — поразка з рахунком 3:4. І перемога над шведами в останньому турі з великим рахунком 9:2 не зарядила справі, збірна США перемогла фінську команду і заволоділа золотими медалями. Нашим хокеїстам дісталось «срібло», що було розцінено однозначно — як прикру невдачу. Цікаво, що за час участі в Білих Олімпіадах радянські майстри вдруге поступилися першим місцем, й обидва рази це трапилося, коли Ігри проходили на американській землі (1960 р. — в Скво-Веллі, 1980 р. — в Лейк-Плесіді).

Назвемо і авторів шайб, закинутих на Іграх-80 у ворота супер-



ників: О. Голіков — 8, Крутов і Мальцев — по 6, Фетісов, Михайлов, Балдеріс і Макаров — по 5, Петров — 4, Харламов, Лебедев і Жлуктов — по 3, Касатонов, В. Голіков, Скворцов і Васильев — по 2, Стариков і Білялетдінов — по 1 шайбі. Крім них, в Олімпійських іграх узяли участь В. Третяк, В. Мишкін і В. Первухін. Тренери — В. Тихонов і В. Юрзінов.

### Із Сараєва — з тріумфом

У попередній підгрупі «А», з котрої до фіналу виходило дві команди, радянська збірна провела п'ять матчів.

7 лютого 1984 р. СРСР — Польща — 12:1 (3:1, 4:0, 5:0). Шайби в нашій команді закинули: Дроздецький (3), Шепелев (2), Ковін (2), Васильев, Герасимов, Кожевников, Макаров, Скворцов.

Багатьох цікавив перший матч команди СРСР, передусім з погляду психології. Як поведуться чемпіони світу на старті олімпійського турніру? Чи пам'ятають вони про осічку в Лейк-Плесіді? А може, польська збірна зуміє повторити катовіцку сенсацію 1976 р., коли було вряно перемогу в радянських хокеїстів?

Відповіді на всі ці запитання було дано вже десь на екваторі матчу, коли перевага наших хокеїстів сягнула шести шайб. На високій ноті й закінчився цей поєдинок, хоча збірна СРСР й не докладала особливих зусиль. Правда, не обійшлося і без втрат — травму отримав І. Ларіонов, тож у наступному матчі до першої ланки було підключено М. Дроздецького, який у грі з поляками закинув три шайби.

9 лютого 1984 р. СРСР — Італія — 5:1 (4:0, 1:1, 0:0). Шайби в нашій команді закинули: Дроздецький (2), Васильев, Макаров, Білялетдінов.

Швидко добившись успіху, радянські хокеїсти «скинули оберти» й піклувались надалі переважно про те, щоб не отримати травми, бо італійські спортсмени (в основному, заокеанського походження) грали агресивно й часто надто грубо.

11 лютого 1984 р. СРСР — Югославія — 9:1 (4:0, 1:1, 4:0). Шайби в нашій команді закинули: Хомутов (2), Скворцов, Ковін, Касатонов, Крутов, Фетісов, Ларіонов, Васильев.

Матч за сюжетом вийшов схожим на попередню гру нашої команди. Вона швидко добилася успіху, забивши за вісім хвилин три шайби, а потім влаштувала собі «перерву». Правда, в третьому періоді нагадала про себе провідна п'ятірка, закинувши кілька шайб.

13 лютого 1984 р. СРСР — ФРН — 6:1 (4:1, 2:0, 0:0). Шайби в нашій команді закинули: Дроздецький (2), Макаров, Касатонов, Крутов, Ковін.

По суті, це був перший більш-менш серйозний матч для збірної СРСР. Справа в тому, що команда ФРН, зігравши перед цим внічию зі шведами, плекала надії пробитися у фінальну частину змагань. То-

му на матч з нашими хокеїстами західнонімецькі спортсмени вийшли з метою дати рішучий бій і з потаємною мрією вирвати хоча б очко. Однак їхні домагання були спростовані знову-таки вже в першому періоді. На епізодичні наскоки хокеїстів ФРН наші майстри відповіли, висловлюючись фехтувальною термінологією, чотирма точними ударами. Причому знову тон задавала перша ланка збірної СРСР.

15 лютого 1984 р. СРСР — Швеція — 10:1 (5:0, 4:0, 1:1). Шайби в нашій команді закинули: Дроздецький (2), Крутов, Фетісов (2), Стариков, Герасимов, Скворцов, Касатонов, Кожевников.

Обидві команди практично вже забезпечили собі вихід до фіналу. Шведам, правда, потрібно було для цього не програти з різницею більшою ніж 24 шайби. Але матч мав інший важливий підтекст — його результат зараховувався у фіналі.

Таким чином, переможець розпочинатиме заключний етап турніру з двома очками.

Сказати, що радянські хокеїсти мали відчутну перевагу — нічого не сказати. Вони продемонстрували хокей екстра-класу, накочуючи в перших двох періодах на ворота шведів атаку за атакою. У наших хлопців виходило буквально все — і гострі передачі, й стрімкі проходи нападаючих, і потужні кидки захисників. У третьому періоді учасники матчу «згадали», що розрив у 24 шайби не потрібний ні радянським хокеїстам, ні, тим паче, шведам.

Пропонуємо результати інших матчів у підгрупах.

«А»: Швеція — Італія — 11:3, ФРН — Югославія — 8:1, ФРН — Польща — 8:5, Швеція — Югославія — 11:0, Італія — Польща — 6:1, Швеція — ФРН — 1:1, Югославія — Італія — 5:1, Швеція — Польща — 10:1, ФРН — Італія — 9:4, Польща — Югославія — 8:1.

«В»: ЧССР — Норвегія — 10:4, Фінляндія — Австрія — 4:3, Канада — США — 4:2, Канада — Австрія — 8:1, ЧССР — США — 4:1, Фінляндія — Норвегія — 16:2, ЧССР — Австрія — 13:0, США — Норвегія — 3:3, Канада — Фінляндія — 4:2, Канада — Норвегія — 8:1, США — Австрія — 7:3, ЧССР — Фінляндія — 7:2, ЧССР — Канада — 4:0, Фінляндія — США — 3:3, Австрія — Норвегія — 6:5.

Після цих ігор місця в підгрупах розподілились так:

#### Підгрупа «А»

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	5	0	0	42—5	10
2. Швеція	3	1	1	34—15	7
3. ФРН	3	1	1	27—17	7
4. Польща	1	0	4	16—37	2
5. Італія	1	0	4	15—31	2
6. Югославія	1	0	4	8—37	2

Підгрупа «В»

	В	Н	П	Ш	О
1. ЧССР	5	0	0	38—7	10
2. Канада	4	0	1	24—10	8
3. Фінляндія	2	1	2	27—19	5
4. США	1	2	2	16—17	4
5. Австрія	1	0	4	13—37	2
6. Норвегія	0	1	4	15—43	1

Немає потреби критись, ми сподівалися на очну зустріч з хокеїстами США, щоб довести всьому світові, що поразка в Лейк-Плесіді — драматичний, але випадковий епізод. Але цьому не судилося статись, бо олімпійські чемпіони 1980 р. грали в попередній групі невиразно, а часом і зовсім слабо. Тому й посіли лише четверте місце в підгрупі й безславно покинули Сараєво.

У фінальній частині наша команда провела дві зустрічі.

17 лютого 1984 р. СРСР — Канада — 4:0 (0:0, 2:0, 2:0). Шайби закинули: Ковін, Кожевников, Скворцов, Дроздецький.

Канадці ретельно підготувались до матчу. Це дало змогу їм, на відміну від інших команд, що грали із збірною нашої країни, вистояти в першому періоді. Навіть більше, бо лише на 32-й хвилині Ковіну вдається добити шайбу у ворота після сильного кидка Стельнова.

Канадці продовжували грати з явним акцентом на оборону. І навіть в такій ситуації нашим вдається швидкий прорив, і Кожевников з точної передачі Дроздецького проводить другу шайбу. Один раз хокеїсти Канади пробували замкнути наших гравців у зоні захисту. Це коли в нашій команді було вилучення з майданчика на дві хвилини. Канадці кинулись атакувати усюєю командою, а для наших прудких нападаючих відкрився простір для швидкісного маневру. І вони скористалися шансом.

Після цього посланці країни кленового листу й думати перестали про ворота Третяка.

Тим часом збірна ЧССР перемогла команду Швеції — 2:0. Останні, в свою чергу, в матчі за третє місце обіграли канадців — 2:0. Тож ситуація склалась так, що доля золотих олімпійських медалей вирішувалась в останньому поєдинку.

19 лютого 1984 р. СРСР — ЧССР — 2:0 (1:0, 1:0, 0:0). Шайби закинули Кожевников, Крутов.

У першому періоді радянські хокеїсти вчинили справжню осаду воріт чехословацького голкіпера Шиндела. Він багато разів рятував свою команду. І в пропущеній шайбі його вини немає. Ви пам'ятаєте, як вона влетіла в його ворота? Після сильного кидка Кожевникова шайба потрапила в штангу, а від неї в спину Шиндела і вже потім у сітку воріт.

Після другої шайби, забитої дещо нелогічно стосовно сценарію гри, радянська команда стала вести обережну, вивірену, точну гру, обминаючи ризиковані варіанти. До атак уже вдалися чехословацькі хокеїсти, але наші майстри довели, що й оборонні дії вони заради великої справи засвоїли добре. Словом, протягом усієї гри свою волю диктували радянські спортсмени. І в нагороду їм — золоті олімпійські медалі, здобуті після восьмирічної перерви.

Подаємо підсумкову таблицю фінального турніру. Тут враховано матчі між командами СРСР і Швеції, ЧССР і Канади у попередній підгрупі. Заодно повідомляємо, що матч за 5—6-е місце ФРН — Фінляндія закінчився з рахунком 7:4, а за 7—8-е США — Польща — також 7:4.

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	3	0	0	16—1	6
2. ЧССР	2	0	1	6—2	4
3. Швеція	1	0	2	3—12	2
4. Канада	0	0	3	0—10	0

— Це була не тільки перемога майстерності, — сказав капітан радянської збірної Вячеслав Фетісов, — але і характерів гравців... Наша сила — ми всі лікоть до ліктя. І поки так буде, будем перемагати!

**Бомбардири.** За системою «гол плюс пас» кращі бомбардири олімпійського турніру розмістилися так: Е. Кюнхакль (ФРН) — 14 (8+6), П. Градін (Швеція) — 13 (9+4), М. Дроздецький (СРСР) — 12 (10+2), П. Скріко (Фінляндія) — 11 (7+4), В. Фетісов (СРСР) — 11 (3+8) очок.

**Штрафний час.** Команди провели різну кількість ігор, тому враховано кількість штрафного часу в середньому за гру: СРСР — 50 хвилин (7 матчів), Італія — 38 (5), Югославія — 40 (5), Польща — 46 (6), Австрія — 56 (5), Норвегія — 66 (5), Швеція — 70 (7), США — 72 (6), ЧССР — 74 (7), Канада — 80 (7), ФРН — 80 (6), Фінляндія — 100 (6).

**Чемпіонський склад.** Чемпіонами Олімпійських ігор під керівництвом заслужених тренерів СРСР Віктора Тихонова та Володимира Юрзінова стали 20 хокеїстів з чотирьох команд вищої ліги: 12 — з ЦСКА, 3 — з московських «Динамо» і «Спартак», 2 — з горьковського «Торпедо».

**Владислав Третяк** (ЦСКА) — воротар, 1952 року народження (р. н.), заслужений майстер спорту СРСР (змс), триразовий олімпійський чемпіон, десятиразовий чемпіон світу, дев'ятиразовий чемпіон Європи, взяв участь в 17 чемпіонатах світу (ч. с.) і Олімпійських іграх (О. і.), де провів 117 ігор, з них 6 на Олімпійських іграх 1984 р., і пропустив 207 шайб (4 на Олімпійських іграх 1984 р.).

**Володимир Мишкін** («Динамо» М) — воротар, 1955 р. н., змс, олімпійський чемпіон, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у шести ч. с. і О. і., де провів 14 ігор (1) і пропустив 19 шайб (1).

**Олексій Касатонов** (ЦСКА) — захисник, 1959 р. н., змс, олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у п'яти ч. с. і О. і., де провів 42 гри (7) і закинув 7 шайб (3).

**Вячеслав Фетісов** (ЦСКА) — захисник, 1958 р. н., змс, олімпійський чемпіон, чотириразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в семи ч. с. і О. і., де провів 57 ігор (7) і закинув 23 шайби (3).

**Зінетула Білялетдінов** («Динамо» М) — захисник, 1955 р. н., змс, олімпійський чемпіон, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в семи ч. с. і О. і., де провів 56 ігор (7) і закинув 8 шайб (1).

**Василь Первухін** («Динамо» М) — захисник, 1956 р. н., змс, олімпійський чемпіон, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у восьми ч. с. і О. і., де провів 68 ігор (7) і закинув 3 шайби (0).

**Сергій Стариков** (ЦСКА) — захисник, 1958 р. н., змс, олімпійський чемпіон, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 25 ігор (7) і закинув 3 шайби (1).

**Ігор Стельнов** (ЦСКА) — захисник, 1963 р. н., змс, олімпійський чемпіон, взяв участь в одних О. і., де провів 7 ігор.

**Сергій Макаров** (ЦСКА) — нападаючий, 1958 р. н., змс, олімпійський чемпіон, п'ятиразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у семи ч. с. і О. і., де провів 60 ігор (7) і закинув 37 шайб (3).

**Ігор Ларіонов** (ЦСКА) — нападаючий, 1960 р. н., змс, олімпійський чемпіон, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у трьох ч. с. і О. і., де провів 25 ігор (6) і закинув 10 шайб (1).

**Володимир Крутов** (ЦСКА) — нападаючий, 1960 р. н., змс, олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у п'яти ч. с. і О. і., де провів 42 гри (7) і закинув 27 шайб (3).

**Сергій Шепелев** («Спартак») — нападаючий, 1955 р. н., змс, олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 35 ігор (7) і закинув 17 шайб (2).

**Микола Дроздецький** (ЦСКА) — нападаючий, 1957 р. н., змс, олімпійський чемпіон, дворазовий чемпіон світу і Європи, взяв участь в трьох ч. с. і О. і., де провів 23 гри (7) і закинув 16 шайб (10).

**Володимир Ковін** («Торпедо») — нападаючий, 1954 р. н., змс, олімпійський чемпіон, взяв участь в одних О. і., де провів 7 ігор і закинув 5 шайб.

**Олександр Герасимов** (ЦСКА) — нападаючий, 1959 р. н., змс, олімпійський чемпіон, взяв участь в одних О. і., де провів 7 ігор і закинув 2 шайби.

**Михайло Васильєв** (ЦСКА) — нападаючий, 1962 р. н., змс, олімпійський чемпіон, чемпіон світу і Європи, взяв участь у двох ч. с. і О. і., де провів 16 ігор (7) і закинув 6 шайб (3).

**Олександр Скворцов** («Торпедо») — нападаючий, 1954 р. н., змс, олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у п'яти ч. с. і О. і., де провів 39 ігор (7) і закинув 17 шайб (4).

**Віктор Тюменєв** («Спартак») — нападаючий, 1957 р. н., змс, олімпійський чемпіон, чемпіон світу і Європи, взяв участь у двох ч. с. і О. і., де провів 16 ігор (6).

**Андрій Хомутов** (ЦСКА) — нападаючий, 1961 р. н., змс, олімпійський чемпіон, триразовий чемпіон світу і Європи, взяв участь у чотирьох ч. с. і О. і., де провів 28 ігор (7) і закинув 6 шайб (2).

**Олександр Кожевников** («Спартак») — нападаючий, 1958 р. н., змс, олімпійський чемпіон, чемпіон світу і Європи, взяв участь у двох ч. с. і О. і., де провів 17 ігор (7) і закинув 10 шайб (4).

**Державні нагороди.** За високі спортивні досягнення на XIV зимових Олімпійських іграх Президія Верховної Ради СРСР Указом від 22 травня 1984 р. нагородила орденами і медалями СРСР велику групу спортсменів і тренерів. Орден Трудового Червоного Прапора отримали: С. Макаров, В. Третяк і В. Фетісов; орден Дружби народів — З. Білялетдінов, М. Дроздецький, В. Ковін, В. Первухін, О. Скворцов і С. Шепелев; медаль «За трудову доблесть» — М. Васильєв, О. Герасимов, С. Стариков і А. Хомутов; медаль «За трудову відзнаку» — І. Стельнов.

**Почесне звання.** Спорткомітет СРСР присвоїв звання «Заслужений майстер спорту СРСР» І. Стельнову, В. Ковіну і О. Герасимову.

Після турніру в Сараєві загальний баланс зустрічей збірної СРСР за командами інших країн на чемпіонатах світу і Олімпійських іграх має такий вигляд:

	І	В	Н	П	Ш
1. Швеція	46	35	6	5	235—94
2. ЧССР	45	27	8	10	177—112
3. Фінляндія	36	36	0	0	284—63
4. Канада	29	23	1	5	140—66
5. США	27	25	0	2	205—58
6. ФРН	24	24	0	0	225—29
7. Польща	18	17	0	1	192—26
8. НДР	15	15	0	0	129—9
9. Швейцарія	6	6	0	0	60—9
10. Норвегія	4	4	0	0	44—5
11. Австрія	2	2	0	0	38—4
12. Японія	2	2	0	0	32—0
13. Голландія	2	2	0	0	27—5
14. Італія	3	3	0	0	25—4
15. Угорщина	1	1	0	0	19—1
16. Румунія	1	1	0	0	18—1
17. Югославія	1	1	0	0	9—1
Разом	262	224	15	23	1859—487

Тепер найсильніші команди планети чекає зустріч на чемпіонаті світу і Європи 1985 р. у Празі, а першість 1986 р., як відомо, прийматиме Москва.



## ПРИЗ «ИЗВЕСТИЙ»

Сімнадцять турнірів газети «Известия» відбулося з 1967 р. 14 разів почесний приз отримувала радянська хокейна збірна і тричі — майстри клюшки з Чехословаччини. Інші команди, а виступали в Москві представники восьми країн, не спізнали радості перемоги в турнірі.

Минуле змагання на «Приз «Известий» зібрало команди п'яти країн — СРСР, ЧСРСР, Швеції, Фінляндії та Канади. Турнір набув особливої ваги як генеральна репетиція напередодні XIV зимових Олімпійських ігор. Протягом шести днів було зіграно 10 матчів.

ЧССР — Швеція — 2:1, СРСР — Канада — 8:1 (шайби в радянській команді закинули Макаров, Герасимов — дві, Жлуктов, Крутов — дві, Хомутов, Васильєв), Швеція — Канада — 3:2, СРСР — Фінляндія — 11:3 (Макаров — чотири, Хомутов, Крутов, Герасимов — дві, Шепелев, Касатонов, Тюменев), ЧССР — Фінляндія — 3:0, СРСР — Швеція — 4:1 (Тюменев, Скворцов, Васильєв, Герасимов), Швеція — Фінляндія — 5:1, Фінляндія — Канада — 3:1, СРСР — ЧССР — 5:2 (Касатонов, Жлуктов, Фетісов — дві, Ларіонов). Після цих ігор підсумкова турнірна таблиця набула такого вигляду:

	В	Н	П	Ш	О
1. СРСР	4	0	0	28—7	8
2. ЧССР	3	0	1	11—8	6
3. Швеція	2	0	2	10—9	4
4. Фінляндія	1	0	3	7—20	2
5. Канада	0	0	4	6—18	0

Перевага радянської збірної беззаперечна. Вона переважала усіх суперників у рухливості по всьому майданчику, організованості як у нападі, так і обороні.

Кращими гравцями турніру стали: воротар Яроміл Шиндел (ЧССР), захисник Вячеслав Фетісов (СРСР) і нападаючий Олександр Герасимов (СРСР). Сергій Макаров (СРСР) став найкращим бомбардиром «Призу «Известий».

## КУБОК ШВЕЦІЇ

Цей приз було розіграно вдруге. Перше таке змагання відбулося також весною олімпійського, 1980 р. Тоді перемогла радянська збірна.

Після перемоги в Сараєві тренери нашої збірної дещо змінили склад команди, включивши до неї кількох молодих спортсменів, які визначились на світовому молодіжному чемпіонаті. Останній турнір на Кубок Швеції був швидкоплинним, бо виступили в ньому всього чотири команди. В першій грі збірна СРСР перемогла фінську команду — 8:2 (шайби в нашій команді закинули Ларіонов — дві, Дроздець-

кий — дві, Первухін, Светлов, Хомутов, Касатонов). В другому турі були «нокаутовані» господарі — шведи — 10:1 (Кожевников — дві, Светлов — дві, Фетісов, Білялетдінов, Ковін, Первухін, Ларіонов, Тюменев). У вирішальному поєдинку суперником збірної СРСР стали чехословацькі хокеїсти, які також здобули дві перемоги. Команда ЧССР відмінно провела цей матч, перемогла з рахунком 7:2 (Кожевников — дві) і заволоділа Кубком Швеції.

## ТРАМПЛІН У СЕЗОН

У турнірі на приз газети «Советский спорт», що стартував у перший день вересня 1983 р., узяли участь команди: «Спартак» (Москва), «Трактор» (Челябінськ), «Сибір» (Новосибірськ), «Готвальдов» (ЧССР), збірна Румунії і «Сокіл» (Київ).

Найпомітнішими серед учасників були спартаківці та «Сокіл». Обидві команди досить серйозно поставилися до змагання. Водночас вони прагнули перевіриту резерв. Зокрема, тренери «Сокола» залучили до матчів цілу групу вихованців місцевої СДЮШОР. Ігри турніру дозволили розгледіти найкращі якості молодих хокеїстів. Кільком з них вдалося закріпитися в основному складі «Сокола». Так, Михайло Татаринов одразу вписався до ансамблю, а Олег Посметьев, Євген Аліпов та Олег Синьков надягли форму найкращої команди республіки наприкінці сезону. Ще кілька хокеїстів, які проходили перевірку в турнірі «Советского спорта», стали основними гравцями «Машинобудівника».

Доля призу вирішувалася в матчі фаворитів. «Спартак», у складі якого були відсутні гравці збірної, був зібранишим, а кияни надмірно хвилювалися. Перемогли москвичі — 3:0, їм і дістався трофей.

У турнірі «Сокіл» зіграв внічию з «Трактором» — 2:2. Шайби у киян закинули Овчинников і Шастін. Потім переміг збірну Румунії — 7:2 (Шастін — двічі, Овчинников, Земченко — двічі, Дьомін, Юрченко); подолав «Сибір» — 6:3 (Земченко — двічі, Овчинников, Давидов, Дьомін, Шастін); був сильнішим од «Готвальдова» — 9:4 (Давидов, Горбушин, Ісламов, Шастін — двічі, Ладигін, Земченко, Менченков, Земко). Підсумкова таблиця турніру в Києві має такий вигляд:

	В	Н	П	Ш	О
1. «Спартак»	4	1	0	31—10	9
2. «Сокіл»	3	1	1	24—14	7
3. «Трактор»	2	2	1	22—14	6
4. «Готвальдов»	2	2	1	25—21	6
5. «Сибір»	1	0	4	16—26	2
6. Румунія	0	0	5	14—47	0

## СКЛАДИ КОМАНД ВИЩОЇ ЛІГИ

### ДСКА

Начальник і старший тренер — майстер спорту (мс), заслужений тренер СРСР (зтр СРСР) Віктор Васильович Тихонов. Тренери — заслужений майстер спорту СРСР (змс) Борис Петрович Михайлов, змс Віктор Григорович Кузькін.

Воротарі: Олександр Тижних (1958), Євген Белошейкін (1966).

Захисники: Вячеслав Фетісов (1958), Сергій Стариков (1958), Сергій Бабинов (1955), Сергій Гімаєв (1955), Олексій Касатонов (1959), Володимир Зубков (1959), Ірек Гімаєв (1957), Ігор Стельнов (1963), Ігор Мартинов (1964), Олексій Гусаров (1964).

Нападаючі: Ігор Ларіонов (1960), Володимир Крутов (1960), Микола Дроздецький (1957), Олександр Герасимов (1959), Сергій Немчинов (1964), Андрій Хомутов (1961), Вячеслав Биков (1960), Віктор Жлуктов (1954), Михайло Васильєв (1962), Сергій Макаров (1958), Олександр Зибін (1960), Леонід Трухно (1963), Олексій Саломатін (1965), Ігор Вязьмикін (1966), Анатолій Фетісов (1967).

### «Спартак» Москва

Старший тренер — змс Володимир Миколайович Шадрін. Тренери — змс Олександр Сергійович Якушев, змс Євген Володимирович Зимін.

Воротарі: Віктор Дорощенко (1953), Дмитро Саприкін (1960), Сергій Голошумов (1963).

Захисники: Сергій Усанов (1965), Володимир Кучеренко (1955), Андрій Чистяков (1962), Володимир Тюріков (1963), Юрій Ричков (1952), Валерій Михайлов (1960), Олександр Лисенко (1964), Ілля Бякін (1963), Юрій Зуєв (1962).

Нападаючі: Віктор Тюменев (1957), Володимир Лаврентьєв (1954), Сергій Шепелев (1955), Олександр Орлов (1954), Ігор Орлов (1954), Сергій Капустін (1953), Олександр Кожевников (1958), Віктор Логінов (1962), Сергій Варнавський (1960), Віктор Шалімов (1951), Ігор Болдін (1964), Вячеслав Анісін (1951), Олександр Вирясов (1965), Герман Волгін (1963).

### «Хімік» Воскресенськ

Старший тренер — мс Володимир Пилипович Васильєв. Тренери — мс Валерій Борисович Кузьмін, мс Геннадій Миколайович Сирцов.

Воротарі: Леонід Герасимов (1950), Олексій Червяков (1965), Олександр Лисенков (1961).

Захисники: Олександр Смирнов (1964), Євген Казачкін (1952),

Володимир Локотко (1954), Борис Веригін (1953), Володимир Кольцов (1958), Віктор Соколов (1955), Микола Давидкін (1958), Олександр Головкін (1966), Андрій П'ятанов (1959), Сергій Карпов (1959), Ігор Монаєнков (1967), Андрій Басалгін (1960).

Нападаючі: Олександр Черних (1965), Сергій Одинцов (1962), Сергій Кудяшов (1962), Володимир Шуренко (1957), Віктор Крутов (1953), Дмитро Квартальнов (1966), Аркадій Обухов (1963), Валерій Брагін (1956), Андрій Ломакін (1964), Микола Ванін (1962), Ігор Марюхін (1966), Валерій Каменський (1966), Ігор Мишуков (1961).

### «Динамо» Москва

Старший тренер — зтр СРСР, змс Юрій Іванович Мойсєєв. Тренери — зтр РРФСР, мс Ігор Петрович Тузик, зтр РРФСР, змс Віталій Семенович Давидов.

Воротарі: Володимир Мишкін (1955), Юрій Нікітін (1961).

Захисники: Василь Паюсов (1957), Юрій Вожаков (1959), Василь Первухін (1956), Зінегула Біялетдінов (1955), Михайло Сліпченко (1957), Віктор Глушенков (1960), Олег Микунчик (1965), Євген Попихін (1960).

Нападаючі: Віктор Шкурдюк (1958), Володимир Голіков (1954), Микола Варянов (1959), Сергій Яшин (1962), Сергій Светлов (1961), Володимир Шашов (1960), Місхат Фахрутдінов (1958), Михайло Анферов (1956), Анатолій Антипов (1959), Володимир Семенов (1953), Анатолій Семенов (1962), Юрій Леонов (1963), Микола Боршевський (1965), Володимир Зубрильчев (1960).

### «Сокол» Київ

Старший тренер — зтр УРСР Анатолій Васильович Богданов. Тренери — зтр УРСР, мс Броніслав Вікторович Самович, зтр УРСР, мс Олександр Михайлович Фадєєв.

Воротарі: Костянтин Гаврилов (1957), Юрій Шундров (1956).

Захисники: Олександр Менченков (1958), Сергій Горбушин (1957), Олег Васонін (1959), Анатолій Доніка (1960), Валерій Сидоров (1959), Валерій Ширяєв (1963), Микола Ладигін (1954), Михайло Татаринцов (1966), Олег Посметьєв (1966).

Нападаючі: Андрій Овчинников (1961), Андрій Земко (1961), Сергій Земченко (1961), Анатолій Степаніщев (1961), Анатолій Дьомін (1954), Андрій Мажугін (1963), Микола Наріманов (1958), Олег Ісламов (1953), Сергій Давидов (1957), Євген Шастін (1960), Володимир Голубович (1954), Олександр Куликов (1955), Володимир Єловигов (1966), Олег Синьков (1965), Євген Аліпов (1965), Раміль Юлдашев (1961).

### «Торпедо» Горький

Старший тренер — зтр РРСФР, мс Юрій Іванович Морозов. Тренери — мс Олексій Костянтинович Мішин, Володимир Петрович Садовников.

Воротарі: Сергій Тюляпкін (1954), Володимир Воробйов (1959).

Захисники: Володимир Астаф'єв (1950), Юрій Федоров (1949), Володимир Вязов (1953), Михайло Пресняков (1956), Сергій Кунін (1958), Микола Голишев (1961), Лев Латін (1966), Валерій Буянкін (1964).

Нападаючі: Анатолій Водоп'янов (1960), Павло Торгаєв (1966), Володимир Ковін (1954), Михайло Пашинцев (1962), Віктор Доброхотов (1953), Євген Кудімов (1965), Олександр Скворцов (1954), Михайло Варнаков (1957), Валерій Юров (1961), Сергій Єганов (1957), Сергій Новоселов (1965), Олександр Фролов (1952), Віктор Водоп'янов (1962), Анатолій Водоп'янов (1962), Вячеслав Р'янов (1959).

### «Крила Рад» Москва

Старший тренер — змс Ігор Юхимович Дмитрієв. Тренер — мс Олександр Максимович Зарубін.

Воротарі: Сергій Дроздов (1960), Андрій Карпін (1963).

Захисники: Федір Канарейкін (1955), Василь Спиридонов (1951), Костянтин Курашов (1962), Олександр Мурашов (1956), Юрій Терьохін (1951), Юрій Страхов (1959), Віктор Заварзін (1962).

Нападаючі: Сергій Толстих (1961), Олександр Гур'єв (1958), Сергій Пряхін (1963), Андрій Морозов (1961), Ігор Ромашин (1957), Сергій Харін (1963), Ігор Морозов (1961), Валерій Євстифеев (1957), Євген Штепа (1963), Олександр Кабанов (1957), Іван Авдеев (1958), Юрій Хмильов (1964), Сергій Зайцев (1963), Євген Чижмін (1964), Ігор Расько (1967), Юрій Лебедев (1951).

### «Динамо» Рига

Старший тренер — зтр СРСР, змс Володимир Володимирович Юрінов. Тренери — мс Михайло Іванович Безкашнов, Петро Ілліч Воробйов.

Воротарі: Михайло Васильюнок (1948), Віталій Самойлов (1962), Ігор Єрохін (1963).

Захисники: Анатолій Крамської (1958), Леонід Береснев (1958), Алгіс Фрейманіс (1958), Дмитро Зінов'єв (1965), Володимир Дурдін (1956), Валерій Кузнецов (1961), Андрій Матицін (1963), Андрій Таболін (1964), Віктор Авдеев (1964), Сергій Акулов (1965).

Нападаючі: Петро Природін (1953), Олександр Белявський (1964), Володимир Дудін (1960), Євген Семеряк (1961), Володимир Лубкін

(1963), Михайло Шостаков (1957), Сергій Скосірев (1958), Володимир Головков (1960), Хелмут Балдеріс (1952), Юрій Шипіцин (1962), Олег Шеляг (1961), Олексій Фроліков (1957), Олег Знарков (1963), Олег Гросс (1965).

### «Трактор» Челябінськ

Старший тренер — зтр РРФСР, мс Геннадій Федорович Цигуров. Тренер — Анатолій Миколайович Шустов.

Воротарі: Віктор Корольов (1957), Сергій Мильников (1958).

Захисники: Андрій Сидоренко (1959), Сергій Чудінов (1962), Ігор Князєв (1965), Анатолій Тимофеев (1958), Ігор Трегубенков (1959), Сергій Парамонов (1958), Геннадій Іконников (1956), Юрій Вардугін (1960), Сергій Кулев (1962).

Нападаючі: Олександр Рожков (1957), Анатолій Махінько (1951), Сергій Іванов (1960), Павло Єзовських (1958), Олександр Глазков (1958), Євген Гуров (1960), Володимир Бухарін (1958), Вячеслав Боровиков (1958), Борис Молчанов (1954), Микола Суханов (1960), Юрій Шумаков (1950), Станіслав Шадрін (1964), Володимир Бородулін (1953), Сергій Пашутін (1966).

### СКА Ленінград

Старший тренер — мс Віктор Володимирович Шилов. Тренери — мс Ігор Петрович Щурков, мс Павло Іванович Козлов.

Воротарі: Дмитро Курошин (1958), Сергій Черкас (1957).

Захисники: Сергій Жуков (1958), Ігор Євдокимов (1962), Святослав Халізов (1963), Павло Черенков (1964), Валерій Фалічев (1960), Сергій Шенделєв (1964), Олександр Малогін (1954), Дмитро Кукушкін (1966), Андрій Жуков (1963), Володимир Якимов (1959).

Нападаючі: Андрій Андреев (1959), Василь Каменев (1964), Микола Маслов (1960), Сергій Цветков (1961), Сергій Тепляков (1961), Віктор Ковальюнок (1962), Вячеслав Лавров (1958), Борис Боков (1955), Сергій Лапшин (1959), Ігор Власов (1961), Ігор Старковський (1965), Ігор Петров (1965), Михайло Панін (1961), Валерій Гудожников (1962).

### «Іжсталь» Іжевськ

Старший тренер — Валерій Миколайович Іванов.

Воротарі — Юрій Шуваєв (1964), Володимир Герасимов (1959), Олексій Тверизовський (1956).

Захисники: Віталій Філіпов (1955), Анатолій Семенов (1957), Сергій Панкратов (1963), Сергій Вологжанін (1963), Володимир Крючков (1957), Сергій Гусєв (1953), Сергій Лубнін (1959), Андрій Дюпін (1963), Сергій Тижних (1953), Сергій Борисов (1955).



Нападаючі: Олександр Веселов (1958), Віктор Вахрушев (1955), Геннадій Горбачов (1956), Равіль Гатаулін (1953), Сергій Молчанов (1963), Олег Битаров (1958), Сергій Абрамов (1956), Юрій Савцилло (1951), Дмитро Федін (1956), Вячеслав Комраков (1954), Володимир Соларев (1960), Олександр Голубович (1961), Андрій Попугаєв (1965), Костянтин Астраханцев (1967).

### «Автомобіліст» Свердловськ

Старший тренер — Альберт Вікторович Федоров. Тренер — мс Володимир Федорович Грищенко.

Воротарі: Олександр Семенов (1960), Геннадій Шаповалов (1947).  
Захисники: Юрій Глотов (1953), Олександр Карцев (1954), Олександр Балдін (1955), Сергій Горбунов (1963), Едуард Бойко (1960), Сергій Безукладников (1963), Олександр Каменський (1963), Олександр Мартем'янов (1965).

Нападаючі: Василь Татариннов (1955), Володимир Щеглов (1952), Олександр Безроднов (1963), Олег Симаков (1958), Юрій Федоров (1958), Ігор Лукіянов (1963), Олег Март'янов (1963), Олексій Анисимов (1963), Олег Войченко (1965), Олег Старков (1963), Анатолій Тарасов (1959), Олег Горчилін (1964), Віктор Кутергін (1952), Володимир Єрмоїн (1965).

## КАЛЕНДАР ІГОР КОМАНД ВИЩОЇ ЛІГИ

25 вересня  
«Трактор» (Челябінськ) —  
СКА «Ленінград»  
«Автомобіліст» (Свердловськ) —  
«Динамо» (Рига)  
ЦСКА — «Спартак» (Москва)  
«Іжсталь» (Іжевськ) —  
«Торпедо» (Горький)  
«Динамо» (Москва) —  
«Хімік» (Воскресенськ)  
«Сокіл» (Київ) —  
«Крила Рад» (Москва)

29 вересня  
«Трактор» — «Динамо» Р  
«Автомобіліст» — СКА  
ЦСКА — «Торпедо»  
«Іжсталь» — «Спартак»  
«Динамо» М — «Крила Рад»  
«Сокіл» — «Хімік»

2 жовтня  
«Спартак» — «Автомобіліст»  
«Торпедо» — «Трактор»  
«Хімік» — ЦСКА  
«Крила Рад» — «Іжсталь»  
«Динамо» Р — «Динамо» М  
СКА — «Сокіл»

6 жовтня  
«Спартак» — «Трактор»  
«Торпедо» — «Автомобіліст»  
«Хімік» — «Іжсталь»  
«Крила Рад» — ЦСКА  
«Динамо» Р — «Сокіл»  
СКА — «Динамо» М

9 жовтня  
«Спартак» — «Торпедо»  
ЦСКА — «Трактор»  
«Іжсталь» — «Автомобіліст»  
«Сокіл» — «Динамо» М  
«Динамо» Р — «Крила Рад»  
СКА — «Хімік»

13 жовтня  
«Трактор» — «Іжсталь»  
«Автомобіліст» — ЦСКА  
«Динамо» М — «Спартак»  
«Сокіл» — «Торпедо»  
«Хімік» — «Динамо» Р  
«Крила Рад» — СКА

16 жовтня  
«Трактор» — «Сокіл»  
«Автомобіліст» — «Динамо» М  
ЦСКА — СКА  
«Іжсталь» — «Динамо» Р  
«Спартак» — «Хімік»  
«Торпедо» — «Крила Рад»

20 жовтня  
«Трактор» — «Динамо» М  
«Автомобіліст» — «Сокіл»  
ЦСКА — «Динамо» Р  
«Іжсталь» — СКА  
«Торпедо» — «Хімік»  
«Спартак» — «Крила Рад»

23 жовтня  
«Динамо» М — «Іжсталь»  
«Сокіл» — ЦСКА  
«Хімік» — «Автомобіліст»

«Крила Рад» — «Трактор»  
«Динамо» Р — «Спартак»  
СКА — «Торпедо»

27 жовтня  
ЦСКА — «Динамо» М  
«Сокіл» — «Іжсталь»  
«Хімік» — «Трактор»  
«Крила Рад» — «Автомобіліст»  
«Динамо» Р — «Торпедо»  
СКА — «Спартак»

30 жовтня  
«Автомобіліст» — «Трактор»  
«Іжсталь» — ЦСКА  
«Торпедо» — «Динамо» М  
«Крила Рад» — «Хімік»  
СКА — «Динамо» Р  
«Спартак» — «Сокіл»

3 листопада  
«Трактор» — ЦСКА  
«Автомобіліст» — «Іжсталь»  
«Хімік» — СКА  
«Крила Рад» — «Динамо» Р  
«Динамо» М — «Сокіл»  
«Торпедо» — «Спартак»

6 листопада  
ЦСКА — «Автомобіліст»  
«Іжсталь» — «Трактор»  
«Динамо» Р — «Хімік»  
СКА — «Крила Рад»  
«Динамо» М — «Торпедо»  
«Сокіл» — «Спартак»

10 листопада  
«Трактор» — «Крила Рад»  
«Автомобіліст» — «Хімік»  
ЦСКА — «Сокіл»  
«Іжсталь» — «Динамо» М  
«Спартак» — СКА  
«Торпедо» — «Динамо» Р

13 листопада  
«Трактор» — «Хімік»  
«Автомобіліст» — «Крила Рад»  
«Іжсталь» — «Сокіл»  
«Динамо» М — ЦСКА  
«Спартак» — «Динамо» Р  
«Торпедо» — СКА

15 листопада  
«Динамо» М — «Автомобіліст»  
«Сокіл» — «Трактор»  
«Хімік» — «Торпедо»  
«Крила Рад» — «Спартак»  
«Динамо» Р — ЦСКА  
СКА — «Іжсталь»

17 листопада  
«Динамо» М — «Трактор»  
«Сокіл» — «Автомобіліст»  
«Хімік» — «Спартак»  
«Крила Рад» — «Торпедо»  
«Динамо» Р — «Іжсталь»  
СКА — ЦСКА

19 листопада  
«Трактор» — «Автомобіліст»  
ЦСКА — «Іжсталь»  
«Спартак» — «Динамо» М  
«Торпедо» — «Сокіл»  
«Хімік» — «Крила Рад»  
«Динамо» Р — СКА

21 листопада  
«Трактор» — «Торпедо»  
«Автомобіліст» — «Спартак»  
ЦСКА — «Крила Рад»  
«Іжсталь» — «Хімік»  
«Динамо» М — СКА  
«Сокіл» — «Динамо» Р

24 листопада  
«Трактор» — «Спартак»  
«Автомобіліст» — «Торпедо»  
ЦСКА — «Хімік»  
«Іжсталь» — «Крила Рад»  
«Динамо» М — «Динамо» Р  
«Сокіл» — СКА

27 листопада  
«Спартак» — «Іжсталь»  
«Торпедо» — ЦСКА  
«Хімік» — «Сокіл»  
«Крила Рад» — «Динамо» М  
«Динамо» Р — «Автомобіліст»  
СКА — «Трактор»

30 листопада  
«Спартак» — ЦСКА

1 грудня  
«Торпедо» — «Іжсталь»  
«Хімік» — «Динамо» М  
«Крила Рад» — «Сокіл»  
«Динамо» Р — «Трактор»  
СКА — «Автомобіліст»

## ЗМІСТ

Йти вперед, вдосконалюватись . . . . .	3
Підсумки, цифри, факти . . . . .	6
З акцентом на атаку . . . . .	6
Лауреати сезону . . . . .	11
Дев'ять прізів . . . . .	13
1874 голи . . . . .	16
Кого любить глядач? . . . . .	21
Справи суддівські . . . . .	22
Снайпери вищої ліги . . . . .	24
Велика хокейна таблиця . . . . .	25
Клуб Всеволода Боброва . . . . .	26
В стані лідерів — переміна . . . . .	27
П'ятнадцять сезонів . . . . .	29
Головні завдання виконуються . . . . .	30
<b>Хокей на Україні . . . . .</b>	<b>32</b>
Всі матчі «Сокола» . . . . .	32
Бомбардири . . . . .	47
Представляємо чемпіонів . . . . .	48
Нового злету, «Динамо»! . . . . .	51
Гартування характеру . . . . .	53
Міжнародні зустрічі . . . . .	54
<b>Масовий та молодіжний хокей . . . . .</b>	<b>55</b>
Знову перші . . . . .	55
Десята перемога . . . . .	56

Досвід і молодість . . . . .	57
Змагаються авангардівці . . . . .	58
Повернулись з нагородами . . . . .	59
Чемпіони — динамівці . . . . .	60
Зустріч надій . . . . .	60
Добра традиція . . . . .	61
Свято хлоп'ячої республіки . . . . .	61
Міжнародна арена . . . . .	66
На олімпійській хвилі . . . . .	66
Приз «Известий» . . . . .	76
Кубок Швеції . . . . .	76
Трамплін у сезон . . . . .	77
Склади команд вищої ліги . . . . .	78
Календар ігор команд вищої ліги . . . . .	83



Составитель ДМИТРИЙ ФЕДОТОВИЧ ГЕРАСИМЕНКО

**ХОККЕЙ — 84/85**

*Справочник-календарь*

Киев, «Здоровья»

(На украинском языке)

Редактор Б. А. Нартовський

Оформлення художника О. О. Стеценка

Художній редактор Л. І. Тинна

Технічний редактор Л. О. Запольська

Коректори Н. К. Багдасар'ян, Т. І. Черниш

Информ. бланк № 2985

Здано до складання 03.08.84. Підп. до друку 10.09.84. БФ 10283. Формат 70×108/32.  
Папір друк. № 1. Гарн. літературна. Друк вис. Ум. друк. арк. 3,85. Ум. фарб.-  
відб. 4,11. Обл.-вид. арк. 5,66. Тираж 50 000 прим. Зам. 4—2398. Ціна 40 к.

Видавництво «Здоров'я», 252054, м. Київ-54, вул. Чкалова, 65.

Головне підприємство республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига»,  
252057, Київ, вул. Довженка, 3.